

శ్రీ.
ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము.

— ❖ — 7/49

ఇయ్యది,

సనాతన కవిపుంగవుండగు పింగళసూరనార్యకృతంబైన

ప్రబంధరాజంబుననుసరించి,

కొఠామురాజ్య లక్ష్మీమనోహరుండగు

శ్రీ. శ్రీ. రాజావత్సవాయ వేంకటసింహాద్రి జగత్పతి రాజాబహద్దరు

మహారాజావారి కంకితంబుగా,

నేతత్సంస్థానాస్థానస్థిత సత్కవీశ్వరుండగు,

బ్రహ్మశ్రీ-హోతా వేంకటకృష్ణకవిప్రణీతంబైన

విరాజిల్లు నేడంకములనాటకము.

మొదటికూర్పు 1050 ప్రతులు.

చెన్నపట్టణము.

ఆనందధామ ముద్రానిలయంబునన్పుద్రితము.

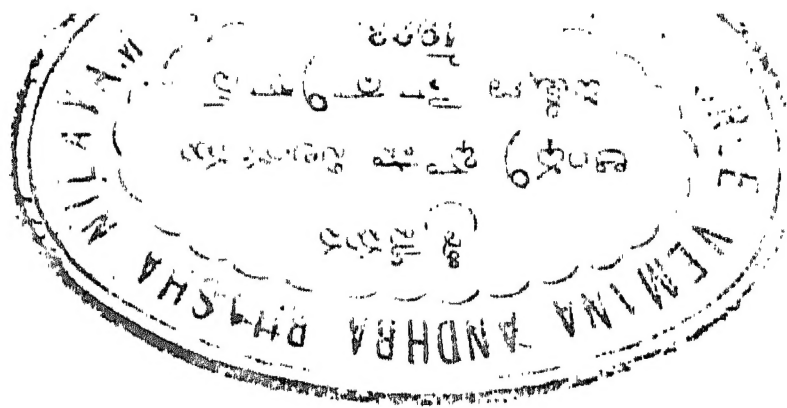
1911.

కాపీరైట్ రిజిస్టర్డు.

వెల. పోస్టేజీవగైరాఖర్చులుగాక

రు. 1-0-0.

పీఠిక.

చదువరులారా!

పూర్వకాలంబునఁ గాళిదాసాదిమహాకవులు కొందఁ జెట్టి రసవంతమైనగాథయైన ను శ్రోతపర్వంబగుటయేఁగాక నేత్రపర్వంబుఁగూడ నయ్యె నేని మఱియు శ్లాఘనీయంబగు ననితలంచి యభిజ్ఞాన శాకుంతలాది మహానాటకంబులను సంస్కృతభాషలో రచించి దృశ్యప్రబంధములకు మార్గప్రదర్శకులై యందలి పరిశ్రమాధిక్యతను గమనించియే “నాటకాంతమ్కవిత్వమ్” అని వక్కాణించిరి. ఇటీవల గీర్వాణభాషయందు నాంధ్రభాషయందు సమానప్రజ్ఞుగల కవిశిల్పజులు కొందఁ తా సంస్కృతనాటకంబులనే యాంధ్రీకరించి యమితమైన మాతృభాషచే రచింపఁబడిన నాటకములలోని రసమును మితమైన యాంధ్రభాషచే సమగ్రముగఁ బ్రచురింపఁబ్రయత్నించి ప్రప్రహ్లాకాలువై చిరి. అందువలన ను భయభాషల గౌరవంబునకును కొంత కలుగుననియెంచి మఱికొందఱు కవియుషభులు దివ్యమో యదివ్యమో దివ్యా దివ్యమో యొక యితివృత్తముంగొని భావరసాలంకారలక్షణన మన్వితంబుగ నాంధ్రభాషలో నిజేచ్ఛనాటకంబులను రచింపఁదొడంగిరి. ఆంధ్రభాషయందును విశేషించి దృశ్యప్రబంధములయందును మిక్కుటమైన యభిరుచికలవాఁడనగుటచే నేను నట్టిపూనికయేవహించి యిదివరలో కొన్ని నాటకములను రచించియు నంతటితోఁ దనివిననక మఱియొకనాటకంబు వ్రాయఁదలంచి యే తత్ప్రద్యమంబున కెట్టికథారచనంబు సర్వజనసమాదరణీయం బగునోయని నేనిట్లు వితర్కించితిని:—

సనాత నాంధ్రీకవితాశిరోమణులలోఁ జేరెన్నికఁగన్న పింగళ సూరనార్యకృతంబులగు 1 రాఘవపాండవీయము 2 కళాపూర్ణోదయము 3 ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, నాఁబరగు నాంధ్రీకావ్యరత్నంబులలో ప్రభావతీప్రద్యుమ్నంబును సమూల్యకావ్యరత్నంబు నాయకరత్నంబై విరాజిల్లుచు చదువరుల హృదయంబులను మరందతుందిలంబులుగఁ జేయుచున్నదనువిషయంబు తదీయగ్రంథరచనామృత నిషేషణాయుత్తచిత్తులగు మనీషులందఱు ననుభవనీయంబేకదా. కావున నవిశోమలరసాల కిసాలయపుట్టికలోనింపిన యమృతరసంబునుదృక్కరంబులగ్రహించి చూచువారలుఁగూడ నానందింపవలనుబడుటకై శ్రవ్యప్రబంధంబగునద్దాని నేడంకముల దృశ్యప్రబంధంబుఁగ రచించి ప్రఖ్యాతివడ నెదఁగాక—”

అని కృతసిశ్చయుండనైతిని. నాయీసాహసంబునకు గుణదోషవిమర్శన నై పుణీ
విశారదులగుకోవిదులలుంగ నవసరములేదు. సత్కార్యమైనచో నెద్దానినైన శక్తికొలంది
ప్రనుత్పించుట వివేకవంతులందఱకు సహజమేకదా. కావునః

చ. జడనిధిఃగట్టురామునకు శ శక్తిగణింపకయూతఁగొల్పఁగా
నుడతయుఁదోఁకతోనిసుక శ నుద్ధతిఁబోయ దెవార్థి లోననా
వడువునసూరనాద్యుని ప్రబంధముఁ జక్కనినాటకంబుఁగా
దొడరితి నేరచించుటకు శ దోషములెంచకుఁ డీ దయామతిన్.

మఱియు నేతత్కావ్య రచనామృతంబునుఁ గడుపారఁగ్రోలియున్నవాఁడనగుట
చే దానియందు నాకుంగల మిక్కుటమైన యభిమానముచేతను నేనిదిపరలో రచియించి
యున్న దృశ్యప్రబంధంబులను చదినిచూచి హర్షించిన సుహృద్వరులుచేసిన హెచ్చరిక
చేతను మదీయపోషకులును ద్యుమణికుల సుక్షత్రియాన్వయ నభోంతరాళ తూపానాధులు
ను శ్రీమద్వత్సవాయవంశపయఃపాఠావారరాకాసుధాకరులు నగు శ్రీశ్రీ రాజావేంకట
సింహాద్రి జగత్పతి రాజాబహద్దరు మహారాజావారి ప్రోత్సాహంబుచేతను నేనింతటి సాహ
సంబొనరించి దైవానుగ్రహంబువలనను సుహృదోత్తములగు సుధీమణుల పత్నలత్వంబువల
నను ప్రభువల్లభ్య లక్ష్మీప్రసాదంబువలనను కృతకృత్యుండనైతిని. మఱియు లేఖికప్రమాద
జనితంబులగుకొన్నియు ముద్రణప్రభూతంబులగు కొన్నియు దోషంబు లీగ్రంథంబున
నచ్చటచ్చటఁ గాన్పించెచ్చును. వానినెల్ల పత్నలభావంబున నరిచూచి తెలిసినచో
రెండవకూర్పునందైన సవరణఁజేసికొందునని కవితాపోషకులగు విద్వత్సహజనులను వినయ
పూర్వకముగఁ బ్రార్థించుచు నింతటితో విరమించుచున్నాఁడను.

ఈనాటకమాడగోరువారీచాత్తమందలి ప్రస్తావనలో చుక్కలుగల భాగములను
మానవచ్చును.

తుని
గోదాపరిజిల్లా
18-మార్చి 1911 నం|| రం.

ఇట్లు
విబుధజనవిధేయుఁడు
హోతా . వేంకటకృష్ణయ్య.

ఈ నాటకములో వచ్చు ముఖ్యపాత్రములు.

—●●◆పురుషులు.◆●●—

ప్రద్యుమ్నఁడు—శ్రీకృష్ణునికుమారుఁడు. (కథానాయకుఁడు)

శ్రీకృష్ణఁడు— ప్రద్యుమ్నునితండ్రు.

ఇంద్రుఁడు— నాకాధిపతి.

గదుఁడు } ప్రద్యుమ్నునిసోదరులు.
సాంబుఁడు.

వజ్రనాభుఁడు— రక్కసులక్షేఁడు. (ప్రభావతితండ్రు)

రోమంధసుఁడు.

తామ్రాక్షుడు. } ఈమువ్వురు వజ్రనాభునిమంత్రులు.
కరోరదంష్ట్రుడు.

యజ్ఞేశ్వరసోమయాజులు. } ఈ యిర్వురు బ్రాహ్మణులు.
అగ్నిహోత్రచయనులు.

భద్రుఁడు—అంతర్నాటికావేషుండగుప్రద్యుమ్నఁడు.

అసితాంగుఁడు—అంతర్నాటికావేషుండగు శ్రీకృష్ణఁడు.

అనేకాక్షుఁడు—అంతర్నాటికావేషుండగు నింద్రుఁడు.

—●●◆స్త్రీలు.◆●●—

ప్రభావతి—వజ్రనాభునికొమరిత (కథానాయకురాలు)

రాగవల్లరి—ప్రభావతిచెలికత్తియ.

శుచిముఖి— { దేవకార్యధినియు కామరూపిణియునగు
హంసనారి (ప్రభావతిచెలికత్తియ)

శుద్ధపట్రిక.

ఈ గ్రంథముఁ జదువుటకుఁ బూర్వ మీక్రిందిసవరణలు
చేసికొనఁ జదువరులు ప్రార్థితులు.

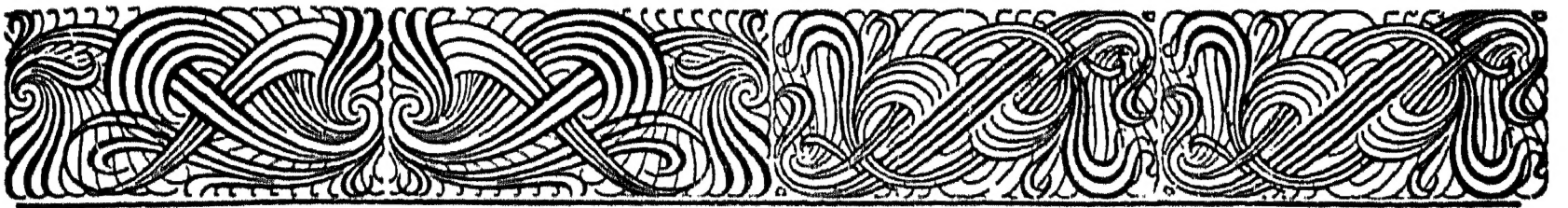
పే. సం.	పే. సం.	తప్పు.	ఒప్పు.
3	21	కమనీయంబగు... దివ్యతర	కమనీయోగగదాయుధంబువర
11	15	అలరిశ్రీ... బనెడుసాధ్వి	పణతిశ్రీ... బయనుసాధ్వి
12	5	శ్రితచకోరికల	శ్రితచకోరముల
„	7	కుమత... రము	కుమతి... రము
13	6	ద్రాంబాసతీరత్నముల్	ద్రాశీసతీరత్నమున్
„	7	సతీమణులనన్	సతీమణియునా
16	23	భాగ్యోదయులన	భాగ్యోదయులగు
„	24	దమోదళితైక	తమోదళనైక
17	7	మరీచినీరాజిత	మరీచినీరాజిత
23	17	నాలోజించి	నాలోచించి
24	8	మొల్లములమల్లియల	మల్లికలమొల్లముల
26	14	అనేకసార్లు	పెక్కుసార్లు
32	6	నీవేమంటివి	నీవేమంటివి
41	8	యేణంబోలేకయేణాక్షి	యేణంబొక్కయేణాక్షి
43	9	జీవచిత్తురువెట్టిదో	జీవచిత్తమదెట్టిదో
53	27	కానరాఁడాతఁడెం	యతండిప్పుడెం
58	15	నీకువాదాచెలి	నీకువాదాచెలీ
„	27	నిలికులవేణుల	నలికులవేణుల
60	26	కోలీ	కోమలీ
63	21	పుష్పమైయయ్యుఁ	పుష్పమైయయ్యుఁ
64	20	పలువిధ	బహువిధ
135	10	స్తోమశరణ్యుడన్	స్తోమశరణ్యుడన్
144	8	గావించితిని	గాంచితిని

గ్రంథకర్తయగు

బ్రహ్మశ్రీ, హోతా వేంకటకృష్ణయ్యగారు.

చ. వెరవరి హోతృవంశజుఁడు • వేంకటరత్నతపఃఫలంబు న
బుర్రముఁగ వేంకటాబసను • బుట్టిన పుత్రుఁడుది క్కటంబులకొ
విరివిఁగ గీర్తిఁగాంచినవి • వేకియు వేంకటకృష్ణనత్కపీ
శ్వరుఁ డితఁ డెల్లచోఁ బాలుచు • సారవచోవిభవాభిరాముఁడై.

శ్రీరస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాసు నమః.

శుభమస్తు - అవిఘ్నమస్తు.

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము.

దేవతారాధనపూర్వకకృతిపతిప్రశంసనము.

సంప్రాప్తికిఁ గూర్చు మై నిలిపి యరద్రిక్షక్షీరవార్ధిక్షనుధా
గ్రానంబున్ గలిగించి సర్వవిబుధశ్రవాతంబుఁ బాలింప ను
ల్లాసంబందురమామనోహరుఁడు లీల న్వత్సవాయాస్వయ
శ్రీసింహాద్రిజగత్పతింద్రునకిడున్ శ్రీభోగభాగ్యోన్నతుల్.

మ. గిరిజాధాంగతటిద్యుతిన్ శిరముపైఁ శ్రీశింశుగంగార్ముకీ
స్ఫురితధ్వానవిశేషగర్జనలఁ బెంఱుం జెందుశర్వాంబుదం
బురుకారుణ్యసువృష్టిసత్సనయనంశోద్భాసి సింహాద్రిభూ
వరువాంఛాంకురము ల్బలింప నిడు నైశ్వర్యంబు సత్కీర్తులన్.

మ. గరిమ న్నాలుగుమోములన్నిగమ ముతత్కంఠ స్పరింపంగ బం
గరపున్వీణీయ మీటు భారతి నిజాంశకంబందునిల్వంగ స
త్కరుణన్ సర్వచరాచరప్రథితలోకకన్సూర్తి నాబ్రహ్మను
స్థిత న్వర్ధిల శ్రీజగత్పతి కిడున్ శ్రీర్ణాయురారోగ్యముల్.

సీ. చలిమలయల్లుని శ వలశింశునాజగ
న్తోహను నలరించుశముద్దుగుమ్మ
నెత్తుగద్దియ శ నెలవైన నెఱజాణ
కడలినోములపంట శ గౌరిదంట

జాబిల్లి సైదోడు శ సరసంపుగొనముల

కలికి పూవిల్తుని శ గన్నతల్లి

కలుషము లడఁగించుశచెలి నల్వజనని

పున్నెములకు గనియైనశనెలతమిన్న

గీ. కులుకుక్రోమ్మించుజిగిడాలు శ గలవలంతి

రదనజితకుండప జ్ఞి సంతపదలదొంతి

యనిశమును వత్సవాయసింశహాదిజగప

తీంద్రుసదనంబున న్వసింయించుఁగాత.

సీ. తారకాసురునిసంశహారార్థ మొనఁగూడె

నేదేవికిని గుమాశరోదయంబు

దగ్గుడై నట్టిచిశ్ర త్తజుజీవ మిడి రతి

భామ కేదేవి సాశభాగ్య మొనఁగె

మహిషదానవనాథు శ మర్దించి యేదేవి

దేవతావళిబాధ శ దీర్పఁ గలిగె

కినియ గంగను శిరంబున నిల్పఁగానిచ్చె

నేదేవి కర్ధాంగ శ మీశ్వరుండు

గీ. అట్టిమృత్యుంజయునిరాణి శ యబ్జపాణి

దృగ్వినిర్జితచక్రితై ని శ దివ్య మధుర

వాణి యలివేణి సైకతశ్రోణి యెపుడు

జయము భద్రంబు మత్కృతిశస్వామి కొనఁగు.

చ. అతుల కలాకలాపయుత శ యై విబుధప్రమదాప్తి వల్లకీ

గతుల ఘటింప రమ్యముగ శ గానము సల్పుచు నంచత్తడిన్

గుతుకముతో మనోవిభుని శ గూడి చరించెడుశారదాంబ యీ

కృతి ననవద్యలీల వెలయింపఁగ నా రసన న్వసించుతన్.

క. శాంతున్ దాంతున్ బుణ్యసు

ఖాంతున్ సుజ్ఞానవిదళితాజ్ఞానోగ్ర

ధ్వంతున్ మత్కృతిపతికిన్

జింతల నెడఁబాప నాదిశేషు భజింతున్.

చ. ప్రమథగణంబుత న్గొలువఁ శ బార్వతియున్ బరమేశ్వరుండుఁ బా
ర్వములనెసంగ ముద్దుగొలుకపన్ రజితాచలమందు సర్వలో
కములకుశోభనములిడఁ శ గా నటనమైనరించుసామి యా
విమలగజాన్యుఁ డీకృతి నశవిఘ్నము గా నెరవేర్చుఁ గావుతన్.

చ. పొలనులదిండి మబ్బులడరపుంబెనుగాలిగ నబ్ధిదాటి దు
ర్లలితపులంకఁ జొచ్చి రఘుశరామునిముద్రిక నిచ్చి సీతకున్
దెలివిఁ దొలంగ లక్ష్మణుమృతం గనకుండఁగఁ జేసినట్టిని
ర్మలుఁడతిశాంతుఁడౌచు హనుమంతుఁడు మత్కృతిభర్త నేలుతన్.

క. జననీదాన్యము నీగఁగఁ

జని వ్రజిని గెలిచి యమృతశ్రంగహుఁ డై వి

ష్ణునివాహన మగుగరుడుని

ననయముఁ గృతిపతియఘంబు శ లడఁప భజింతున్.

క. ధీరోదారున్ బార్వతి

గారాబుకుమారు శూరుఁ శ గ్రాంచవిదారున్

దూరీకృతకల్పవి

స్తారున్ గృతిపతికిఁ బౌరుషం బిడఁ గొల్తున్.

మ. క్రమమై నందకమున్ సుదర్శనము సశత్రౌమోదకీపాంచజ

న్యములున్ శార్ఙ్గము నాగనొప్పు హరియురద్యత్థిడ్డమున్ జక్రమున్

గమనీయంబగుకంబు దివ్యతరశంఖంబున్ ధనన్సున్ సదా

ప్రమదంబొప్పఁగ సింహగోత్ర ధరణీరసాలున్ గృపన్ బ్రోచుతన్.

సీ. జలధికుమారి కుశమ్యైల యన నురమందు

వనమాల యై గ్రాలు శ వై జయంతి

కౌస్తుభ వనమాలికలక్రింద సిరిబొట్టు

లా గొప్పశ్రీవత్సరలాంఛనంబు

బృందాటవిని గోపశబ్దంబు నలరింప

గారవించెడు మురళరవంబు

నీలమేఘంబున శ్రీ గ్రాలుక్రొమ్మించన

హరిమేన మెఱయు పీఠాంబరంబు

గీ. మానితంబుఁగవర్షావశసానమందు

తరణిరుచిఁగల్గు నాయుండ్రదీధను ననంగ

నలరు వెన్నుని బద్ధి బశర్త్తంబు నోలి

నొసఁగుఁ గృతిపతికిని శుభాశభ్యుదయములను.

ఉ. జీవనముఁగ్రహింపుచును శ్రీ జీవనమిచ్చుచు జీవకోటికిన్

జీవనజంబులో వెలయు శ్రీ శ్రీఁ గృతిభర్తగృహంబునందు న

ద్భావముతోడనిల్ప దళితంబుగఁ జేయుచుఁ దన్మరందసం

భావన షట్పదంబులఁ గృరపన్ దనియించురవిన్ దలంచెదన్.

మ. భువనాహ్లాదకరుండు షోడశకళాపూర్ణుం డుమానాధమా

ళివిహారుండును దక్షపుత్రికలఁ బోలింగూడు బృందారక

ప్రవదాన్యుండు నపారదుగ్ధజలధిశ్రీపాంచత్కుమారుండు కై

రవమిత్తుం డమృతాంశ మత్కృతిపతిన్ శ్రీ రంజిల్లఁగాఁ జేయుతన్.

గీ. సర్వభక్షకుఁ డయ్యు నిశ్చలును బరమ

శుచి యనఁ జరాచరముల విశుద్ధతేజ

మున వెలుఁగు భూతమయుఁడుఁ బోవనుఁడుఁ గర్త

సాక్షి మత్కృతిపతిపాపశసమితి నేర్పు.

ఉ. భూనుతపావనుం డఖిలభూతమయుండు నదృశ్యమూర్తి స

న్మానితలీల జీవుల కరనారతమున్ శరణంబు నా జగ

త్పాణుఁడు వాయుదేవుఁడు మహాబలుఁడై తునిరాజ్యశోభితా

స్థానుని మత్కృతీశు జవశత్యసమన్వితుఁ గా నొనర్చుతన్.

క. పుణ్యుఁడు భువనారాధ్యుఁడు

ధన్యాత్ముఁడు దేవతావదాన్యుండగు ప

ప్రభావతీప్రద్యున్నము.

రన్యఁడు మత్కృతిపతికి న

గణ్యకృపావృష్టిఫలసురఖంబు లొసంగున్.

ఉ. దేనభిషగ్వరుల్పరమరీదివ్యచరిత్రులుఁ బుణ్యలోకసం
భావితమూర్తు లార్తజనరబంధులు గుంతిసపత్నిమాద్రది మున్
భావనఁ జేయఁబుత్రులఁ గృరపం దయచేసినపూజ్య లశ్వినీ
దేవతలెఘ్నశ్రీజగపతిన్ సుఖఁగా విలసిల్లఁ జేయుతన్.

ఉ. వింతచికిత్సలం దనరి శ వేల్పులఁగావఁ బయోధిఁబుట్టి భూ
కాంతుఁ బరీక్షితున్ గజవఁగఁజనుతక్షకు నాత్మనైపుణిన్
గొంతఁ గనంగఁ జేసినయశకుంతిత వైద్యవిశారదుండు ధ
న్వంతరి మత్కృతిప్రభుని శ వైద్యమునన్ సహకారిగావుతన్.

శా. వేదోల్లాసులు సిద్ధసాధ్యులమరుల్ శ విద్యాధరుల్ కిన్నరుల్
మోదంబార మహర్షి సంఘముతపోరముఖ్యులునుల్యోగులున్
బ్రోదిన్వేంకటసింహగోత్రపతికిన్ శ బూర్ణప్రభావంబు సు
శ్రీదీర్ఘాయురభీష్టముల్ కలుగనాశీర్వాదముల్ సేయుతన్.

ఉ. ప్రాకటయోగదర్పణవిశరాజితరామచరిత్రమెల్ల న
స్తోకమనీషసాంస్కృతికశోభిత కావ్యముఁగా రచించి సు
శ్లోకతస్పష్టిఁ జేసెను విశిష్టగతిన్ గవితాకుమారివా
ల్మీకి నుతింతు సద్గుణసరవేతుని నాదికవీంద్రు భక్తిమై.

క. వ్యాసుని యోగాభ్యుదయవి
లాసుఁ బురాణేతిహాసరక్షణకవితా
భ్యాసుని సద్బుధహృదయని
వాసు నవిద్యాంధకారశభాస్కరుఁడలఁతున్.

ఉ. సారవచోవిశుద్ధికయి శ సంస్కృతసత్కవి భారతీవరుల్
భారవి మాఘు బాణు శివ శ భద్రు మయూరునిఁ గాళిదాసునిన్
భూరిసుధీసమేతు భవభూతిని దండిని హీరు మల్లుణున్
జోరుని శంకరాదుల విశిష్టమనీషుల సంస్కరించెదన్.

ఉ. సన్నతిఁ జేయుదున్ గవనశ్చాతురి కాంధ్రకవీంద్రకోటి న
భ్యున్నతి సద్యశ స్తనుసశముజ్వలవర్తుల సచ్చరిత్రులన్
నన్నయ శంభుదాసు సిరినాథునిఁ దిక్కనసోమయాజిఁ బో
తన్నను సోమనాథుని ముదమ్మన భాస్కరమంత్రముఖ్యులన్.

సీ. ధర నాంధ్రకవితాపితామహం డనుపేర

విలసిల్లునలసాన శ పెద్దనార్యు
శ్లేషార్థకలితవిశేషసత్కవితాప్ర
భావంబుచే మించుశభట్టుమూర్తి
కిసలయమృదులసద్రసయుక్తసత్కావ్య
మహితుఁ డౌముక్కుతిశ్మనకవీంద్రుఁ
బాండురంగాధ్యక్షుశపదభక్తి శోభిల్లి
కీర్తిఁగాంచినరామశకృష్ణసుకవి

గీ. భూరిగుణధుర్యుఁ బింగళ శ సూరనార్యుఁ
ప్రబాధకవి ధూర్జటిని రామశభద్రుఁ గీర్తిఁ
గన్నపిల్లలమఱివీరన్న విశ్వ
నాధకవి నెంతు శేముషీరసాధనముగ.

ఉ. పేరిమిగ్రంధగంధము విశవేకములేక పరార్థసంగ్రహ
స్ఫారకవిత్వవైఖరుల శ సల్పచుఁగబ్బములేన్నియేనహం
కారమునన్వివాదములఁ శ గల్పనఁజేసికవీంద్రకోటికిన్
భూరియశంబుఁబెంచు కుకశవుల్పరమాప్తులటంచునెంచెదన్.

క. దోషోదక మేదుచు గుణ

శేషక్షీరంబుగొనుచు శ శేముషి భాషా
యోషామణి హితులైన మ
నీషాసత్కవిమరాళశనికరముఁ దలఁతున్.

క. శాంతుఁడు ధీనిధి కరుణా

స్వాంతుండ స్తద్గురుండు శ సరసుఁ డవిద్యా

ధ్వంతప్రభాకరుండగు

పంతుల శ్రీరామశాస్త్రి శ భక్తినుతింతున్.

క. అని యిష్టచేవతావం

దనము సుకవిలోకపూజనముఁ గుకవిజనం

బును నింద సలిపి గురుపద

వనజంబుల కెరగి భక్తిరపరవశలీలన్.

వ. నే నొక్కనాఁడు సుఖాసీనుండనై యాత్మగతంబుఁగ.

ఉ. పాంచకభౌతికంబు క్షణభంగురమున్ జలబుద్బుదంబు జీ
వించునెశాశ్వతంబుఁగ నశించును దేహ మొకప్పుడెప్పుడో
గాంచి బుధుండు సత్కృతిముఖంబునఁ బొల్చినఁ గీర్తిచంద్రికా
భ్యంచితమూర్తియైనెగడు శ నంచుఁదలంచుచు నుండ నత్తఱిన్.

సీ. ఏదానఘసుకృపారవృష్టిచే నాశితా

భీష్టసస్యము ఫలిరయించుచుండు

నేత్యాగగుణిమహాదీత్యోదయంబుచే

దారిద్ర్య ఘోరసంతమసమడఁగు

నేవితరణచంద్రుఁ శ డావిర్భవించిన

దీనచకోరాళి శ తృప్తిఁజెందు

నేవదాన్యసుకల్పరవృక్షసమాశ్రయం

బునవనీపకశుకంశబులు చెలంగు

గీ. నట్టిమహనీయధవళితాశాంతకీర్తి

చంద్రికాపుంజరంజితోరజ్జ్వలవిహారి

యమలశ్రీవత్సవాయవంశశాబ్ధిచంద్రుఁ

డైనసింహాగ్రిజగపుండరత్యాదరమున.

చ. వినుతమహీసురోత్తమాలు శ వేదవినోదులు శాస్త్రపండితుల్

గుణమణిహారుతాన్యపులుఁ శ గోవిదుతాసచిపు ల్కవీశ్వరుల్

ఘనులగుగాయకు ల్సఖులుఁ శ గాలవిదు ల్లణిక ల్భిషగ్వరుల్

దనుఁగొలువన్సభాస్థలి మునీదంబునఁ గూర్చుని చిద్విలాసుడై .

వ. నన్ను సగౌరవంబుగ బిలువంబనిచి యర్హాసనంబునఁగూర్చుండ నియమించి యఖండవాల్లభ్యలక్ష్మీకటాక్షవీక్షణాసాగంబుల నన్నుండెరల్చి సాదరవచోమృతంబు వర్షింపుచు సకలకలుషనివారణంబును శుభవిభవకారణంబును సర్వాభీష్టఫలావాప్తినిదానంబు నగు భవ్యకావ్యాధిపత్యసంపాదనకుతూహలాధీనమాసనుండై యిట్లనియె.

ఉ. వీనులవిందుఁగొల్పుటకు శ్రీ వేంకటకృష్ణకవీంద్ర ! సప్తసంతానములందు నన్సముచితంబుఁగ శశ్వతకీర్తిలక్ష్మీ కాస్థానము భూరిభవ్యఫలశ్రదం బొకసత్కృతి యకాటచేత నింపొనొకనాటకంబును మనీషితసత్కథగా రచింపుఁడి.

న. మఱియు,

సీ. వరరూపిణీ సుధాశీకరవిజయమును సం

ప్రీతిమైమున్ను కరల్పించితీవు

దివ్యవైఖరిద్రాపదీస్వయంవరమును

బృద్ధివై వెలయ ఘటించితీవు

ప్రౌఢి శశికళాసురభద్రదాక్షిణీయస

త్పృథునాటకముల నిరర్కించితీవు

భవ్యప్రభావతీప్రద్యుమ్న నాటకం

జెలమిమత్కృతిగా రరచింపవలయు.

గీ. లలితపల్లవమృదులపేశలమరంద

రససమంచితకవితా విరరాజమాన

హోతృసద్వంశదుగ్ధపరయోధిచంద్ర!

కీర్తిగుణధుర్య! వేంకటకృష్ణయార్య!

చ. అని కొనియాడి నాకు కనకాంబరకంకణరత్నహారవా

హనఘనసారచందనసరమంచితవీటికలిచ్చి నెమ్మొగం

బునఁ జిటునవ్వెలర్పఁగ నరపూర్వకృపామతి గౌరవింపఁగై

కొనిముదితుండనై తమినిశగుడ్పఁగనిట్లనుకొంటి నాత్ లోన్.

ఉ. భద్రతగంటి వత్సవయశవంశపయోబ్ధి సుధాకరుండు సిం
హాద్రిజగత్పతీంద్రుఁ డనశ్ఘాత కుఁ డర్థిసురద్రుమంబు ని
ర్నిద్రయశోవిహారుఁడు వశరించెను నాకృతికన్య నింకనం
ప్రదమణీయవై ఖరుల శ వర్ధిలఁగల్గెదఁ దత్కృపా ప్తిచేన్.

వ. అని యమందానందకందళితహృత్కు శేశయుండనై నందనందనప
దారవిందవందనకృతార్థశీలుండగు శ్రీ రాజా వత్సవాయ వేంకట
సింహాద్రిజగత్పతి రాజాబహద్దరు మహారాజునకు నిరంతరాభ్యుదయ
పరంపరాభివృద్ధికరంబుఁగాఁ దదీయవంశావతారం బొకించుక యభి
వర్ణించెద.

సీ. శ్రీజానినాభిరాశీజీవమధ్యంబున

సప్త పుట్టెను జ శత్రుప్తికొరకు
విశ్వనిర్భాతకాశవిర్భ వించె మరీచి
యతనికి కశ్యపుండవతరించెఁ

బ్రభవించెఁగశ్యపశ్రబహ్మకు బ్రహ్మాండ
భాండదీపకుఁడగుశభాస్కరుండు
వారిజమిత్రుండు శ వై వస్వతులిగాంచెఁ
గనియెవై వస్వతరమనువు సుతుల

గీ. దత్తు నిత్యోకున్మపుని దశద్వంశమువను
బాడమిరి కకుత్స్థుఁడును రఘుశపుంగవుండు
దశరథుఁడునాత్మతీయభూశధనునకొదవె
రాముఁడుగుణాభిరాముఁ డుశ్చిద్రామయశుఁడు.

వ. ఏతాదృశమహాపురుషభూషితంబైన సూర్యాన్వయంబున వత్సవాయ
వంశంబు క్రమంబుగ సుప్రసిద్ధంబయ్యె నందు.

ఉ. శ్రీకమనీయసద్గుణవిశిష్టమహోన్నతవత్సవాయస
త్ప్రాకటవంశవార్ధిశశిశభాసురసాధ్విని సీతయాంబ న

స్తోత్రః బెండ్లియాడి పరిశుద్ధయశఃపటలప్రసాధితా
శాకలితుండునానెగడేర శక్రసమానుఁడు జోగి రాజిలన్

చ. వరగుణుఁడై న జోగి నరరపాలున కుజ్వలసీతయాంబకున్
స్ఫురదకళంకరూపజితశ్రపుష్పశరుండు కుమారరత్న మ
బ్బురముగఁబుట్టి సద్గుణవిశభూతిఁదలిర్పఁగ నచ్చయాంబస
త్కరము గ్రహించియేలెను మురదంబున సూరపరాజు ధారుణిన్.

క. ఆవరదంపతులకు ల

క్షీవిష్ణులకొదవినట్టి ర చి త్తజుఁడనఁగా
నావిర్భవించె జనులను
గావ జగన్నాథరాడ్జరగ పతీంద్రుఁ డిలన్.

సీ. సర్వసర్వంసహారధూర్వహోన్నతభుజో
త్సాహపాలితధర్మసంరగహుండు
ననుపమగుణరత్న రహారభూషితతనూ
రమ్యసౌందర్యవిశ్రభాజితుండు
పరగండభైరవశస్ఫురసంగరాభీల
పటువిక్రమార్జితశ్రభద్రయశుఁడు
భోగభాగ్యోదయశస్ఫుర్తిధిక్రృతపురం
దరవై భవశ్రీవిరధానచణుఁడు

గీ. నిఖిలభూతదయాన్వితశనిత్యసత్య
వర్తనరతుండు శ్రీవత్సరవాయవంశ
జలనిధిసుధాంశుఁ డీమహీశచక్రమేలె
నందితాత్తుండు శ్రీజగన్నాథశౌరి

క. ఆధరణీజాని జగ

న్నాధనృపాగ్రణిప్రియంబునన్ గైకొనె సా
ధ్వీధర్మలసితసుగుణా
రాధితరాజానుభద్రరాడ్వంశమణిన్.

గీ. నక్షయఖ్యాతి గుణరీతి ర నతిశయించు

వత్సవయవంశదుగ్ధాబ్ధిశ్రవనజవైరి
 సత్యశీలుండు సింహాద్రిజగపతీంద్ర
 రాజబిరుదాంకుడగు మహారాజశౌరి.

సీ. వత్సవాయాన్వయశ్రవార్ధినుష్పాంగించి
 శ్రితచకోరికల రక్షించి మించి
 బంధుమానసకై రశవములెలర్పంగజేసి
 కుమతచిత్రాంధకారమునడంచి
 ఖలులహృదబ్జవిశకాసంబుదొలగించి
 నతలోకదైన్యసంతాపముడిపి
 సకలజనాహ్లాదశంపాదనమొనర్చి
 దిశలెల్లగీర్తిచంద్రికలనించి

గీ. సత్పథంబున మెలగి నశ్శత్రుములన
 దనరువేంకటశ్రీసుభశ్రదయ్యసాధ్వి
 పరమకల్యాణి రాజా సుభద్రయాంబ
 రమణ పెండ్లాడె సింహాద్రిరాడ్విధుండు

సీ. సింహాద్రిజగపతిశ్రీజేరిసలక్ష్మినాఁ
 దనరువేంకటసుభశ్రదయ్యగారు
 ఘనవత్సవాయనందనకల్పకంబునాఁ
 దనరువేంకటసుభశ్రదయ్యగారు
 పూనికాశీయన్నశ్రీపూర్ణయిందుండెనాఁ
 దనరువేంకటసుభశ్రదయ్యగారు
 దివినొప్పు కామధేనువు మహి నిల్చెనాఁ
 దనరువేంకటసుభశ్రదయ్యగారు

గీ. దివ్యగుణవల్లి పరమసాధ్వీమతల్లి
 దంతులూరికులాబ్ధి నుశ్చవముజెంది
 తునిమహారాజు యై కీర్తిరగని వెలుంగు

ధరను వేంకటశ్రీసుభద్రదయ్యగారు.

తే.గీ. పావనసుశీల రాజా సుభద్రయాంబ
యవని శ్రీవేంకటసుభద్రయాంబతోడ
ఛాయపోలిక సింహాద్రిజగపతిప్ర
తాపమార్తాండుఁగొలుచుచుఁ ర దనరు చుండు.

శా. రాజా వేంకట శ్రీ సుభద్రయు సుభద్రానాంబాసతీరత్నముల్
రాజీవాలయభూసతీమణు లనన్ ర రాజిల్ల వెకుంఠ వి
భ్రాజిష్ణుం డగువిష్ణుమౌలె ధనసంరపత్పుత్రపౌత్రాప్తిచే
సౌజన్యోన్నతకీర్తి వర్ధిలు గృతీశస్వామి యెల్లప్పుడున్.

క. అని మత్కృతిపతివంశముఁ
గొనియాడి యొకింత శక్తిరకొలది నికను నే
నొనరించెదఁ దద్విభునకు
జనులెల్ల నుతింపఁదగిన ర షష్ఠ్యంతంబుల్.

షష్ఠ్యంతములు.

క. ఏతాదృశ గుణఖసికిన్
బూతచరిత్రునకుఁ బరమశ్రుతదయాసం
జాతమహాఖ్యాతిజయో
పేతఖగస్థంభునకు సు ర వృత్తరతునకున్.

క. అరినికరానిలదర్శి
కరునకు నిజవితరణప్ర ర కంపితశిబిభా
స్కరసుతదధీచిసురతరు
వరజీమూతునకుఁ బుణ్యవర్ధిష్ణునకున్.

క. పరధనపరదారోత్సవ
పరాజ్ఞుని కఘతమఃప్రభాకరునకు మే
దురసత్యశీలునకును
సిరధక్రాత్తునకు బంధురచింతామణికిన్.

క. ఘోటకగజశిక్షణవి

సోఘటభిషక్కిల్పిరత్నశోధనముఖవి

ద్యాటోప చరితునకునా

భేటవిహారోన్నతున కర కిల్పిషమతికిన్.

క. అమితసదాచారునకున్

బ్రముదితకవికోటివినుతరప్రావీణ్యనకున్

గమనీయగుణకదంబున

కమలశ్రీ కలితతునిమరహారాజునకున్.

క. అది సమధీరునకు ని

ర్నిద్రజయాభ్యుదయవర్ణశనీయనృపున క

క్షుద్ర ప్రతాపనిధికి సు

భద్రదాంతః కరణనిత్యశ్రభావనఘృణికిన్.

క. శ్రీవత్సవాయవంశసు

ధానార్నిధిపూర్ణిమాసురధాకరునకు స

ద్భావున కకుటిలకర్షక

జీవనసంధానసుప్రసేద్ధచణునకున్.

క. పంకవిదూరన కాశిత

సంకటహరణునకు నిఖిలశరణాగతని

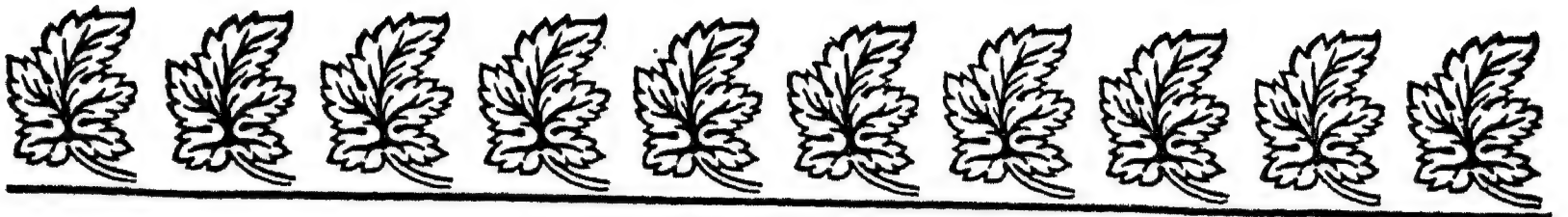
శృంకావనాగునకు శ్రీ

నేంకటసింహాద్దిరాడ్పరవిత్రయశునకున్.

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధియగునట్లుగా నా రచియింపంబూనిన ప్ర

భావతీప్రద్యుమ్నంబను నాటక రాజంబునకు నాందిప్రస్తావనాసమంచి

తంబగు కథాక్రమం బెట్టిదనిన.

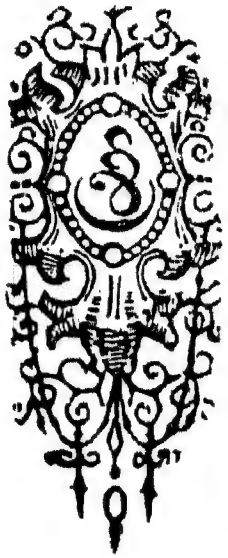

శ్రీరస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయ నమః.

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము.

నాంది

సప్తాపము లొప్పఁ బుణ్యజనులన్ శ జింతించి లోకంబు ల
త్యాస క్తి నె్వలయించిమించి ముదమంద న్వత్సవాయాన్వయ
శ్రసింహాద్రి జగత్పతీంద్రునకు నశీషీణాయురారోగ్యల
క్షీసత్కీర్తు లొసంగుశౌరి మిము రశక్షించున్ గటాక్షంబునన్

మ. సుమనఃపుంజరతిన్విదగతులన్ శ శుద్ధాంతసీమంతినీ
విమలాంతఃకరణంబులం గలఁచుచునన్విభ్రాంతుల న్బాంధలో
కముఁ దూలించి జగత్పతీంద్రునిహసాఖ్య శ్రేణి రంజించు ను
త్తముఁ బ్రద్యుమ్నునిగన్నతండ్రి హరి నిరత్యంబున్తిమున్ బ్రోచుతన్.

(అని సభ్యులపైఁ బుష్పములు జల్లుచున్నాఁడు.)

ఇట్లు నాంది యైన తరువాత.

ప్రస్తావన.

సూత్రః—(నల్వలంకులఁ గలయఁ జూచి సంతోషముతో) ఓహో! నే డీప్రదేశ మెంత
మహోల్లాసకరంబుగ విరాజిల్లుచున్నది!

* సీ. ఒక చెంత నతికాంతరవికచకాచవిశేష

పాత్రలదీపికల్ శ ప్రజ్వలింప

నొకవంక నకలంక శశుకపికకలకలం

బన సభాసదులభాషణము లొలయ

నొకచాయఁగమనీయ శ సకలతంత్ర మృదంగ
 గాయక గాయకీ శగాన మెసఁగ
 నొకయోరఁదనివారఁత బ్రకటచిత్రతచిత్ర
 వితతి నేసధ్యముల్ శ వ్రేలుచుండ

* గీ. నెచటఁ గనుఁగొన మదిహర్ష శ మినుమడింప
 విపులకవిగురు బుధరాజశ్రవితతి తోడ
 స్వర్గపతివ్రాలె సింహాద్రి శ జగపతీంద్రుఁ
 డలర రంగస్థలము దివి శ యన వెలుంగు.

(అని సంభ్రమంబుఁగ) ఏమిచెప్పుహ ! నా ప్రియురాలు రమ్మనిచెప్పిన నింకను రాక
 యాలస్యము చేయుచున్నది. ఇంతదనుక నలంకరించుకొనుట కానేలేదు కాబోలు.
 సరిసరి, “చీరసింగారించుకొనేసరి కూరుమూటుపడఁగె” న స్పటులఁ జేయునేమో
 కదా. కార్యార్థ లగుదురేనిఁ బరస్పరానురాగపూర్ణులైన నాయికానాయకులకు
 క్షణమాత్రవియోగంబైనను దుర్భరంబె.

మ. మతిచాంచల్యము గొల్పుదైర్య మణచుశ్చానంబుఁ దూలించు సం
 తతమున్ మైమఱుపొందఁజేయు ననువైందన్ గూర్చుచు న్వేషముల్
 రతిచేకూరఁగ కాలుగాలిన బిడారలంబుంబలెన్ ద్రిష్టు న
 ద్భృతలీలం గనుగప్పనే విబుధుఁ బ్రశద్ద్యుమ్నప్రభావం బహా!

(అని స్మృతినభినయించి) అన్నా ! నే ప్రియాసందర్శనాధీనమానసుండనై ప్రస్తుతకరణీ
 యంబును మఱచితిని. సకలకలాకోవిదవిద్యజ్ఞనందోహంధురంబైన న్నియాసభామం
 దిరంబున.

* సీ. నిఖిలాగమామ్నాయశనిపుణులై వెలయు భూ
 త్రిదిశులౌపరమశోశ్రతియులతోడ
 కువలయానందభాగ్యోదయులనఁదమో
 దళితైకరాజ బృందంబుతోడ
 సకలకలారహస్యవిశారదానేక
 కవిగురుపండితశ్రగణము తోడ

పూజ్యసామ్రాజ్యవిభూతి నిజామాత్య
ఘనభటభృత్యవర్గంబుతోడ

గీ. తారకావళిమధ్య సురధాకరుండు
వరలుకై వడి శ్రీ వత్సరవాయవంశ
జలధిచంద్రుండు సింహాద్రిజగపతీంద్రుఁ
డొనరఁగూర్చుండఁ దీర్చి పేరొలగంబు.

* కాని నిఖిలనరపాలమకుటమాణిక్యమరీచినీరాజితపాదపంకేరుహం డగునీ
మహారాజుమోల,

ఉ. గౌరవగానకోవిదపీఠకంబుల వేదసుధీమదాఘలన్
సారమనీషులన్ సలిల శ్రీ జప్రకరంబుల నాటకాద్యలం
కారరసజ్ఞహంసలను శ్రీ గ్రాలు సభారమణీయదివ్యకా
సారమునందు నే నెటు వి శ్రీ సారమునై విహరింపనేర్తునో.

* నే నిపు డేనాటక మిటఁ బ్రదర్శించి కోవిదులగు నీ యార్యమిత్రులను రం
జింపఁ గలుగుదునో తోచరాకున్నది. (అని యాకాశమువంక తనకర్ణంబు నునిచి) ఆఁ! కు
శీలవ! ఏమనుచుంటివి?

“నాటక ప్రదర్శనకలాకుశలుండవగు నీవలన నిదివరలో రోహిణీసుధాకరవిజ
యము, ద్రౌపదీస్వయంవరము, శశికళాసుదర్శనము, ముఖద్రాష్టనీయము మున్నగు శృం
గారనాటకంబుల రచియించి వన్నెవాసిఁగని విరాజిల్లు నరసకవికృతంబును మృదుమ
ధురనూక్తిముక్తాఫలగ్రధితంబునగు నాటకాలంకారంబునుఁ గన మహారాజుగారు త్వరప
డుచున్నారు. కావున శీఘ్రం బద్ధానిఁ బ్రదర్శింపుము”

అనియా? సరే. నేను నాప్రయత్నములోనే యున్నవాఁడను. (అని తనలో)

చ. కుముదినికి నివ్వికాసమునుఁ శ్రీ గూర్పఁగఁజాలునె చంద్రికాసహ
యముననుగాక చంద్రుఁ డనరీయంబును తావినిఁగూడిగాక పు
ష్పము జనపాళిచి త్తముల శ్రీ భాసిలఁజేయునె నే నటీసహ
యముననుగాక సభ్యులగు శ్రీ నార్యుల నె ట్లరింతు నొంటిఁగన్.

(అని ప్రకాశముగా) నటీ! నటీ! నీవు శృంగారించుకొనుట యైనపక్షమున శీఘ్ర
ముగ నిటురమ్ము.

[అంత నటి ప్రవేశించి]

నటి—(సూత్రధారుని సమీపించి) ఆర్యపుత్రా! నమస్కారము. (అని యభివందనం
చరించి) మీరు నన్నెందుకొరకై పిలిచితిరి?

సూత్ర—ప్రియురాలా!

ఉ. ఆమని గండుకోయిల లోహర్నిశముం బ్రియురాండ్రు బిల్వవే
కోమలి! ధీప్రసూన బుధశకుంజముల నివలసిల్లు నీ మహా
ద్దామసభావనంబున ముదంబు ఘటింపంగ నే పికంబ నై
ప్రేమను నిన్ను బిల్చితిని శ్రీ ప్రేయసి! నాదగుకోర్కె తీరంగన్.

* ముందుగ నీ పీ యతిరమణీయమగు సభాభవన మహాకింపుము. అందు,

* ఉ. భద్రగుణప్రకీర్ణుడనశవద్యయశోమణిహారుడధిక
ల్పద్రుమ మాశ్రితావనకృత పాపరతంత్రుడు ధర్మమార్గని
ర్నిద్రతతుండు వత్సవయశనిర్మలవంశవిభూషణుండు సిం
హాద్రిజగత్పతీంద్రుడహాహా! మహారాజుడెవెల్లు చూచితే.

* నటి—(సహర్షయై) ఓహో! ప్రాణేశ్వరా! నేడుకదా మనము ధన్యులమైతిమి.

* నీ. ఇతఁడె కొఠ్ఠాంరాజ్య శ్రీ మేలుచు నసమాన
భూతదయోన్నతశ్రీఖ్యాతి గాంచె
నీతండ్రి రాజసం శ్రీ బింతై నలేకుండ
నార్తరక్షణపరాశయణత మించె
నీతండ్రి సౌజన్యశహితుడౌచు నౌదార్య
కలన ధర్మనిరూఢిశ్రుతతఁజెందె
నీతండ్రి కవికోటి శ్రీ నేపారఁబెంచుచు
దనరు సన్మార్గవర్తన సతంబు.

గీ. చేతమలరంగ గర్వక శ్రీ జీవనప్ర
దాతయాఘనుడతఁడె యీతండ్రి నుతుల
వెలయుఁ జరధనపరదారశ్రవిముఖుడనంగ
రాజమాత్రుండె సింహాద్రిరాడ్వరుండు.

* మఱియు,

* చ. పవలును రేయిఁ బొంధజనశపాళికి నన్నమిడంగ సత్రముం
చివివిధపక్షిజాలము వశించిసుఖంపఁ గులాయకోటి చే
రువ ఫలవృక్షరాజిని సరోవరమున్ నెలకొల్పె వైద్యుఁడున్
భువిని సమస్తరోగజనశ పోషకుఁడున్ మహారాజె నాయకా.

* అట్టి నిరుపమానభూతదయాళుచిత్తవృత్తుండు భువనైకవదాన్యుండు నగు మహా
రాజును నేడుకదా మనముకన్నులకలుపుతీరఁ జూడఁగల్గితిమి, ఇంతకన్న సార్థక్య మేమి
కలదు? నాథా! ‡ ఆర్యమిత్రుల యాజ్ఞ యెట్టిదియో నెలవిచ్చెదరా?

సూత్ర—ప్రి యురాలా! సభాసదులయనఁజ్ఞపై * సాంద్రతరయశశ్చంద్రికాప్రసాధి
తదిగ్విటంకుండగు శ్రీ వేంకట సింహాద్రిజగత్పతీంద్రు నలరింప;

‡ మ. క్షీతి శ్రీ వేంకటకృష్ణసత్కవి రచింశచెన్ దేనినో దేనికిన్
గృతినాథుండు జగత్పతీంద్రుఁడొ లతాంగీ! నై పుణిన్ దత్ప్రభా
వతిప్రద్యుమ్న మనంగనాటకము భాశస్వత్పండితశ్రేణిరం
జితులై మెచ్చుచు మేల్బల్లి యనఁ బ్రదర్శింపంగ నే నెంచితిన్.

నటి—(అశ్చర్యమభినయించుచు) ప్రాణేశ్వరా! ఎంతదుర్ఘటం బగుకార్యంబుఁ దలఁ
పెట్టితిరి.

గీ. విపులచంద్రామృతముఁ గ్రోలుశ్రవిబుధవరుల
కెట్లు దగఁదీర్చుపల్వలం శ బిట్టిగ్రంథ
సూక్తి నెంతురె పింగళ శ సూరనార్యు
లలితకవితామృతముఁ గ్రోలుశ్రలాక్షణికులు.

* సూత్ర—ఓసి వెట్టిదా నా! కవితాకన్యకనలంకరించు నలంకారమణులకు శాణమొనర్చి మె
ఱుఁగిడఁజూలువారు లాక్షణికులేసుమా. ఆదియునుఁగాక.

* చ. కవి కవితాప్రసక్తియును శ గాయకుగానము పండితాళి శా
స్త్రవివిధచర్చ శిల్పికళ శ రత్నపరీక్ష యనేకయంత్రతం
త్రవిధులు వేట నేర్పును తురంగగతి ద్విపథేలనంబులున్
భువినలరా రెడున్ దునివిభుండు కనుంగొనినన్ దలొదరి.

* మఱియు,

*క. తేనియఁగ్రోలఁగఁదేటులు

నూనములన్ మూఁగురీతి శ సుమహితబుధులెం

దై నఁగవీంద్రకవిత్వా

నూనామృతమానఁగోరు శ చుందురుకాదే.

* ఇంతకును నీ కట్టినందియం బేలకలుగవలయును?

*ఉ. చేరి సకోణకాచమున శ జీవనజాపునిరశ్చి దాన శో

భారమణీయత నివిధశ్రవణములం బ్రభవించుకై వడిన్

భూరిసుధీమయూఖ మిలఁ శ బూర్ణవికాసఁ గవీంద్రసత్సహ

ప్రసారముఁజొచ్చిన నృలుతేఱఁగులరంగులఁ బ్రజ్వలింపదే.

* నటి—నాథా ! ఈదృశరూపక ప్రదర్శనంబుచే నెట్టివారలైన రంజింపవచ్చునుగాని వాచక రౌచిక వివేకిప్రముఖ సనాతనాధునాతనగీర్వాణాంధ్రకవిశిరోమణుల కవి తామృతంబునుఁ గడుపారఁద్రావియున్న సకలకలాకోవిదుండగు నీ మహారాజు వలరించు పెంతయు ససాధ్యంబుకదా. ఏమన,

* చ. తొగదొరచల్వఁబేర్కొనిన శ తోరపుమంచుఁగరంగఁజేయఁగా

నగురవికి నిన్మంగురుల శ కానె సనాతనసత్కవీంద్రవా

గ్విగళితమామరందమునఁ శ బేర్కొనియున్నజగత్పతీంద్రునిన్

జగముననెంచిచూడ మనశకక్యమె రంజిలఁజేయ నాయకా.

మాత్ర—ప్రియారాలా! నీవు ముద్దరాలవగుటచే నట్లు భయంపడుచుంటివేకాని,

చ. శుకపిక శారికానికరశసూక్తు లనన్ గడుముద్దుమాటలన్

బ్రకటరసప్రకీర్ణమృదుశ్రవల్లవకోమలశైలి నొప్పు నా

టకమునుఁ జూచి సభ్యు లిచట న్నది రంజిలి మెచ్చకుందురే

వికచపయోరుహానన! విశ్వేకులు సత్కృతిపద్మభృంగముల్.

* ఇదియునుఁగాక,

గీ. ఎన్ని సారులు తెగుచున్న శ నీప్రితార్థి

యైనసాలీడు తనతంతు శ లలయ కలమి

మరలనేయుచుఁ దనకోర్కె శ నెఱపుఁగాన

కృషివినా కార్యములను సాగింప వశమే?

†కావున మనశక్తికొలందిఁ బ్రయత్నింతుముగాక.

* నటి—ప్రాణేశ్వరా! సర్వజ్ఞులగు మీకు నేఁ జెప్పెడుపాటిదానను కాను. మన మెంత నాటకప్రదర్శన కలావిదగ్ధులమైనను.

మ. లలితస్ఫారకలాకలాపయుతలీల లాలోలుఁడై మించి రం
జిలుచున్ జారులఁ జోరుల నివృత్తులన్ శిక్షించి యే యీతిబా
ధలులేకుండఁ గరాజ్యమేలు బుధమంత్రదారుం డన న్నంతతం
బిల సింహాద్రిజగత్పతీంద్రమహారా శ జెన్నంగసామాన్యుఁడే.

* అట్టి నిరుపమానకలాపరిపూర్ణుండు నసదృశశౌర్యధైర్యగాంభీర్యసాహసోదా
రభుజబలప్రతాపధౌరేయుండు సుగుణరత్నాకరుండు సాధుజనసంరక్షణాయమానభుజ
పంజరుండు విశేషించి నదాచారసంపన్నుండు నగు నీ ధర్మప్రభుచెంగట మనము కృ
తార్థులమైనంగదా మన మనోరథంబులు సిద్ధించుట.

సూత్ర-ప్రియా! * ఎల్లవారల మనోరథంబులను సిద్ధింపఁజేయఁగృహ్యఁడులేఁడా? అయినను.

గీ. కంటకవికీర్ణదుర్గమశ్రీకాననాంత
రమునఁ బొదరింటితరువుప్పరసముఁగ్రోలఁ
దివిరిమధుపంబు దానిఁ బొందెడువిధంబు
పూన్కిచేఁ గష్టతరకార్యశ్రములుఫలించు.

ఇంక నతివిస్తరమేల? కర్తవ్యమాచరింపఁ ద్వరపడవలయును.

నటి—నాథా! ముందుగ నేఁ జేయవలసినకార్య మెద్దియో నియోగింపుఁడు.

సూత్ర—ప్రేయసీ! మనము ప్రదర్శించునది శృంగారరసప్రధాననాటకంబు కావునఁదద్ర
సపోషకంబును సకలభువనమనోల్లాసకరంబు నగు వనంతయుతువును నవ్యక్తమ
ధురంబగు నీ కంతమంజులనాదంబు తేటబడ గానానందరసంబు వెల్లిగొల్పు
చు వర్ణించి యీ సభ్యులవీనులకు విం దొనరింపుము.

నటి—చిత్త మాలాగేచేసెదను.

హిందూస్తానీతోడి రాగము-చౌపుతాళము.

ఈ వసంతకాలమహిమ శ్ర మెంతవింతయకాఁగదా
భావమలర జీవకోటి శ పరమసుఖముఁజెందఁగా॥

ఈ॥

* కోయిల లుక్మజాంతరములఁ శ్రీ గూయు మెక్కిచివురులన్
నూయురే యభిసారికాళి శ్రీ మానముల్లలంచుచున్ ||

ఈ॥

చిలుకలు కలభాషణముల శ్రీ చెట్లపై నెసంగఁగాఁ
జలువతెమ్మెరలను పుష్పశరభంబు లొలయఁగా॥

ఈ॥

పాయకాప్రసూనపాళి శ్రీ బంభరాళిపాటలన్
హాయి వత్సవాయిజగప శ్రీ తీయుదీర్ణుడలరఁగా॥

...

ఈ॥

మఱియు,

మ. తతసమ్మోదకరప్రభావతి వసంతశ్రీ యనంగన్ బిక
ప్రతతు ల్బాలరసాలపల్లనములన్ శ్రీ భక్షింపుచున్ బంచమ
స్థితి గానంబులు సల్పుచుండ నళిరాజిన్ గీరపాళిన్ సుమ
ద్యుతిఁబ్రద్యుమ్న కుమారుఁడు న్నెడలు బాంధుల్తోహమున్ జెందఁగన్.

సూత్ర—వహ్వో! ప్రియారాలా! తావకీనమనోహర గానకలాపాభివర్ణనముచే నీ వసంతాగ

మనం బినుమడుంగులఁ బ్రమదావహంబై యొప్పుచున్నయది. చూడుము.

చ. అలలుచలింపఁబయ్యెరల శ్రీ నల్లకొలంకులనూఁగుహంస లా
దళితసరోజగర్భబిసరీతంతులలాగువిధంబు మానసం
బులగఁహియించి సభ్యుల వి శ్రీ మోహితచిత్తులఁజేయ వారుమా
రైలఁగక సుప్రసన్నులయి శ్రీ తెప్పలువాల్చుకచూచుచుండరే.

* [అంత నేపథ్యంబున వైతాళికుఁడు.]

*మ. అలర న్బద్ధపురిన్ దివి న్బరగణా శ్రీ లక్ష్మదశంబు న్నహళో
జ్వలపూర్వాశజగత్పతీంద్రుఁ డుదితో శ్రీ త్సాహంబునన్ స్వచ్ఛక్తి
ర్తులఁబాలింపఁగఁగోరి శౌరికృప సంశతోషింపఁగావచ్చు ని
శ్చలచిత్తుండయి ద్వారకాపురి కభీరష్టప్రాప్తియా వానికిన్.

నటి—(ఆలకించి) ప్రాణేశ్వరా! అదిగో నాటకపాత్రములు రంగస్థలమునకు వచ్చుచున్న
వికాఁబోలు. మనమింకపోవుదమురండు.

సూత్ర—మంచిది. ప్రియా! రమ్మ.

(అని యిరువురు నిష్క్రమించుచున్నారు.)

ఇది ప్రస్తావన.

శ్రీ రస్తు.

హయగ్రీవానమః.

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము.

ప్రథమాంకము.

రంగము ద్వారకాపురపరిసరము.

[దేవేంద్రుడు మాతలిసహితుండై ధరాతలంబున కవతరించుచున్నాడు.]

మాత—(విమానమునుండి కిందకుడిగి) దేవా!

మత్తకోకిల

ఓపుగందర! కంటిరే మన శ్రీ ముర్వి జేరితిమింక నా
పాపకర్తుడు వజ్రనాభుని శ్రీ బారి మీరంగంగలైగా

ఇందు—(తానుగూడ కిందకుడిగి)

ఏపుమీరినదైత్యవల్లభు శ్రీ డిల్లకుండంగ నక్కటా!
ఈపరాభవదావనహ్ని సరహింపశక్యమే మాతలీ.

(అని నిట్టూర్పువిడిచి తనలో) అన్నా! ఏమి యాదైత్యాధమునియాటోపము!

చ. విపులచమూసమేతుఁ డుగుశ్రీవిక్రముఁ డా రజనీచరుండు పి
ట్టపిడుగులాగు పైఁబడి హ శ్రీ తాత్తుంగ స్వర్గమునాక్రమించి వే
లుపుగమిదోలి నందనములోని సమస్తము మంటంగల్పి గ
ద్దెపయిని గూరుచున్న నను శ్రీ దిబ్బున నేలఁబడంగఁద్రోసెఁగా.

ఈ పరాజయపరాభవదావానలంబు చల్లారు టెట్లు? కైలాసవాసుండగు నీశ్వరు
నాశ్రయించినను కార్యంబు లేకపోయె. భగవతియగు పార్వతీదేవి యేవిధంబుచేసిన
నా నక్తంచరుని గీటుడంచుటకుం దగినయుపాయంబు నాలోజించెదనని చెప్పటచే నా
మనంబున కొక్కింతయూరట కలిగినది. కాని యీశ్వరవరప్రసాదంబుచే బెచ్చుపెరిగి
యున్న యా ఘోరరాక్షసుని నిర్జింప నామెకు సాధ్యమగునో కాదో, నా కింక భగవ-

తుండగు శ్రీకృష్ణుడే శరణంబు! (ప్రకాశముగా) మాతలీ! మనము ద్వారకాపట్టణమును సమీపించితిమా?

మాత—దేవా! అదిగోచూడుడు.

లయగ్రాహి. అల్లదియె స్వర్గపురి నుల్లసములాడుచు న
టల్లహరిసంస్మృతిని నెల్లపుడుఁ బాకా
రోల్లసితహర్త్యములఁ గొల్లలగుఁ ఘోటకమ
తల్లుల మదావళుల సల్లలితనానా
వల్లిలవలీకుటజ మొల్లముల మల్లియల
నుల్లమునఁ గౌతుకము వెల్లిగొలుపన్ రం
జిల్లు నదె ద్వారవతి పుల్లసరసీజనవ
హల్లక జలాశయము లెల్లడలఁ గాలన్.

ఇంద్రు—ఓహో! ఏమి యీపురలక్ష్మీవైభవము.

చ. విలసిలువజ్రదీధితులు శ్రీ వేవెలుఁగ న్నినువ్రాము గోపురా
వళిఁ జెలువారుసాధములు శ్రీ వన్నెసిడంబులు మాక్తి కాళిచే
నలరెడురంగవల్లికలు శ్రీ హరిహిరణ్మయకుట్టిమంబులున్
లలిరతనాలతోరణముశీలం గనుపండువుఁగొల్పెడు న్బలే.

శ్రీమహాలక్ష్మీసహితుండగు శ్రీకృష్ణభగవానులు నివసించియుండుపురవరంబున కెట్టి
మహావైభవము కలుగు టబ్బురమా. మాతలీ! లీలాలోలుండగు నా మహామహుండు నా
కెట్లు దశ్యనీయుండగునోకదా.

చ. సలలితమంజువాక్యములశ్రాంబవతిం గరగించుచుండునో
యలరునొ సత్యభామగృహశ్రమందు నవీనవిలాస సన్న్యదూ
క్తుల నల రుక్మిణీరమణీతోడను బాచికలాడునేమొ దీ
నులమొరలాలకింపుచు నశనూనకృపామతిఁదానపోయెనో.

మాత—(ఇటునటుఁజూచి హర్షముతో) దేవా! మీ కడపటియభిప్రాయమే
సరియైనది. చూడుడు.

మ. సిరితోఁబాచికలాడుచున్ గరిమొరశీల్పింతించిరక్షింప నా
తురుఁడై యేగిన దీనబంధుఁడు జగత్సృజ్యుండు నా ప్రజాపదీ

వరదుండున్ హరి వేణుగానరతుఁ డబ్బాతుండు కంసారి శౌ
రి రమామానసలోలుఁ డియ్యెడకు శ్రీకృష్ణుం డదే వచ్చెడున్.

ఇంద్రు. — (సహర్షంబుగ) ఓహో! ఆ రజనశరణ్యుండగు శ్రీకృష్ణుండే నా భాగ్య
వశంబున నిటు దయచేయుచుండె. ఏమి నాయదృష్టము! నే నింక చరితార్థుండ
నయ్యెదను.

[అంత శ్రీకృష్ణుండు ప్రవేశింప నెదురుగఁజని కృతాంజలియై] లీలామానుషవిగ్ర
హుండవగు నో భగవానుడా! శ్రీకృష్ణా!

చ. శరణు కృపావిశాల! వరశార్ఙ్గదాధర! నందనందనా!
శరణు మహీధరోద్ధరణ! శ సారసలోచన! కంసమర్దనా!
శరణు మురాసురాంతక! వ్రజస్ఫుటఫేలన! భక్తపాలనా!
శరణు రమామనోహరణ! శ సాకు నను స్మరణంబ వై హరీ.

శ్రీకృ. — (అచ్చెరుపాటునభినయించుచు) ఏమీ! సకలలోకజగజ్జేగీయమానసుధర్మాననాధి
ష్టితత్త్విష్టపాధి నాధుండే మనుష్యమాత్రుండనగు నన్ను శరణువేడవలసివచ్చెనా!
ఇంద్రు — దీనావనబిరుదాంకితుండవగు నోముకుందా! నాకాధిపత్యంబుకన్న దుఃఖ
భాజనంబగు దుస్థితి యొం డెద్దియైనం గలదే?

సీ. వృత్రాసురునిసంహారింపంగఁ బెక్కేండ్లు
తామరతూడులో శ దాగవలసె
తారకాసురునిచేఁ శ దరుమంగబడి మణ్ణు
ఖోదయంబునుగోరి శ యుండవలసె
హేమకశిపుచేత శ నెన్నిసారులొ చావుఁ
దొలఁగింప మూలల శ దూర వలసె
బలిదైత్యుచే నోడి శ పదవిని విడనాడి
పరులపంచలఁ జేరి శ బ్రతుక వలసె

గీ. రావణాసురుఁ డన సహోర్రాత్రములును
కరికి స్వప్నంబునందు సింగంబు దోచు
పగిది నడలంగవలసె నీ శ వ్రజ నాభు
చేత నేఁ డివ్వధంబునఁ శ జేరవలసె.

శ్రీకృ.—(వెలుగునభినయించుచు) ఆ! వజ్రనాభుండెవడు? వానిచే నీ కేమి యుప
ద్రవంబు సంభవించె?

ఇంద్రు.—దానవాంతకా! సర్వజ్ఞుండవగు నీ వెలుగుగరాని దీరేడుజగంబుల నెందైన
గలుగ నేర్చునే? అయిన విన్నవించెద నవధరింపుడు. వజ్రనాభుండను ఘోరన
క్తంచరుం డీశ్వరునిఁగూర్చి యనేకసహస్రవర్షంబు లతినిష్ఠురతపం బొనరించి వరం
బులు పడసి తద్వరప్రభావంబుచేఁ గ్రిందుమీదుఁగానక దేవతావళి బాధించుచుం
డుటయేఁగాక నన్ను నిర్జించి స్వర్గపురం బాక్రమించె. ఏ మని విన్నవించును
వాని బారినుండి విడిపడి వచ్చుటయే దుర్లుటంబయ్యె.

శ్రీకృ.—(నివ్వెఱగందుచు) ఏమేమీ!

చ. అమలతపఃప్రభావయుతు శ్చ లాఘుఘటందఱుఁ దన్నుఁగొల్వ గో
త్రముల నడంచు వజ్రముఁ గరంబునఁదాల్చి సుధర్మ నేలుచున్
బ్రమదముమీర వైభవపరంపరల నివిలసిల్లుశక్రుఁ డా
లమునఁ బరాజితుండయి పలాయితుడయ్యెనె యొక్కదైత్యుచేన్.

మాత.—కంసమర్దనా! మున్ను వివిధావతారంబుల ననేకసార్లు రక్షోపీరుల సంహరించి
త్రివిష్టపంబు నిలఁబెట్టితి వీవ కావె.

ఉ. రాముఁడవై రణస్థలిని శ్చ రావణునిం దెగటార్చితీవు స్వ
ర్భూమిజయింప హేమకశీపు న్నరసింహుఁడవై వధింపవే
వామనమూర్తివై బలినరవారణలీల నడంచి తీవు సు
త్రామశరణ్య! నీవెటు దురంబునఁ గూల్చెదొ వజ్రనాభునిన్.

శ్రీకృ.—నగభేదీ! ఆరాత్రించరుం డిపు డెచ్చోట నున్నవాడు?

ఇంద్రు.—మేరుపర్వతంబునకు దక్షిణభాగంబున వజ్రపురం బను నొకపురంబును
నిర్మించుకొని యున్నవాడు.

శ్రీకృ.—పాపము. స్వర్గమంతయు భీభత్సముచేసెఁగాఁబోలు.

ఇంద్రు.—చక్రహస్త! ఆ దోషాచరుం డొక్కప్పుడి సైన్యసమేతుండై స్వర్గపురంబున
పైఁ బడి;

చ. నలినదళాక్ష! నందనవనంబునఁ గల్పమహీరుహంబుశా
ఖల వెసడుల్చి హంసబకశ్రకౌంచములెల్లఁ జెలంగునట్టియా

కొలఁకులనన్నిటింగలఁచిరక్రూరవిచేష్టతనప్పఱంగనా
వలిఁజెరఁబట్టి వేల్పుగమిరబంధనఁజేసి సుధర్మై కొనెన్.

నే నచ్చొనిలువ నిరవుఁ గానక నిటువచ్చి,

చ. నిను శరణంబువేడితిని ర నీటనుముంచెదో పాలముంచెదో

దనుజులనెల్లద్రుంచుటకు ర దాలిచినీవు దశావతారముల్
మునుఁత్రదివంబుఁగాచితివి ర పూనిక నేడెటు వజ్రనాభునిన్
దునిమి నిలింపుల న్నను విరనోదముల నివలసిల్లఁజేసెదో.

శ్రీకృ. — బలశాసన ! ఈశ్వరకటాక్షంబుచే వజ్రనాభుఁడు గాంచినవరములెవ్వి?

ఇంద్రు. — ముకుందా ! వినుము.

మ. వరముల్లాంచె నతండు వజ్రపురి దేవవ్రాతమున్ మానవుల్
చొరఁగాశక్యముగాకయుండఁ బురి నేరశూరుండునుం సాహస
స్ఫురణజొచ్చిన నాక్షణంబతఁడు నరచ్చొజావఁగా నాత్మదు
స్తరఖడ్గంబునఁగాక యొందువిధిఁ దాఁజావైందకుండఁ గటా.

అట్టివాని నిర్జించుటకుం దగినసాధనంబు నాలోజించి నన్న రక్షింపవలెను.

శ్రీకృ. — శతక్రతు ! పూజ్యులైన మా తండ్రిగా రొకక్రతు వొనరింప నంకల్పించి
యుండుటచే నే తత్కార్యఃస్వహఞ్కార్థమై పనితొందరలో నునింగి యుంటిని.
వజ్రనాభు నోర్చుటకు వెరవు సావకాశంబుగ నాలోజించెదను. నీ విప్పటికి
వీడ్కొనుము. నే పనివినియెదను.

(అని నిష్క్రమించుచున్నాఁడు)

ఇంద్రు. — మాతలీ! నా డెందంబునంగల కొందలంబు డిందునడదయ్యె. కట్టా!

ఉ. ఊరట కల్గదయ్యె జలశోదరుఁ డాగతిఁ బల్కియుంటఁ బొం
గారుపరాభవానలము ర కాల్పుచునుండెనునం బదెప్పు చ
ల్లారునొ వజ్రనాభుని మురారాంతకుఁడేక్రియ సంహరించునో
తీరనికష్ట మెప్పటికిఁ ర దీరునొ హా ! విధి యెట్టులుండెనో.

మాత. — మహేంద్రా! ఏలదైన్యము నొందెదరు?

ఉ. పాడియె యీపరాభవము ర బాయదాకో విపరీత కాలమం

దోడిననేమి శౌరికృపరయుండిన నోడలుబండ్లవచ్చు బం
డ్లొడలవచ్చుగాన సమరయోచితభంగిని ధైర్యసారమున్
వీడకసంచరింపఁ దటి ర విక్రమలీల జయింపనౌ రిపున్.

(అంత తెరలో) హా! హా! రక్షింపుఁడు. రక్షింపుఁడు.

ఇంద్రు.—(ఆలకించి) మాతలీ! ఈచెంత నొకకాంతామణియార్తాలాపంబు వినవచ్చు
చున్నయది. నీవు పోయి కారణ మరసిరమ్ము.

మాత.—చిత్తము.

(అని నిష్క్రమించుచున్నాఁడు.)

[అంత శుచిముఖి ప్రవేశించి]

శుచి.—(ఇంద్రునిజూచి) జే పురందరమహారాజా! (అని నమస్కరించిలేచి యంజలిఘ
టియించి)

చ. జయజయ వజ్రపాణి ! బలశశాసన ! రమ్యత్రివిష్టపాధిపా !
జయజయ గోత్రభంజన ! లశనన్తణిభూషణ ! సత్యభాషణా!
జయజయ వృత్తవైరి ! జలశజప్రతిమాన సహస్రలోచనా!
జయజయ యోశచీరమణ ! ర సర్వసుపర్వవిరోధభాజనా!

ఇంద్రు.—కాంతామణీ ! నీవెవ్వతెవు? ఏమికతంబున నీ వి ఘ్నేకతంబు చనుదెంచు
చుంటివి?

శుచి.—నాకాధిపా! దేవరవారినందననంబునం గల మానసనరోపరమందు విహరించె
డు రాజహంసలలో నే నొకదానను. కామరూపసంచారిణినగుటచే నే నిట్లు స్త్రీరూపం
బున నంచరింపుచుంటిని. మఱియు,

ఉ. నాకపురీశ!నందననననంబున రాజిలు మానసైక నీ
రాకరవీచికాంతరవీహారములన్న లిసీబినంబులన్
గై కొనిమెక్కుహంసలను ర కట్టిడిదై త్యుఁడు వజ్రనాభుఁ డ
ట్లకులమందఁ జేయ నిటులయ్యెను మాబ్రతు కేమిచెప్పదున్.

ఇంద్రు.—అన్నా ! పాపము.బ్రహ్మలోకంబున నలువరాణిమన్ననలఁ జెన్నుమిరి
త్రిదివంబున కేతెంచి నందనవనంబునంగల సురుచిరకల్హారరేజమృతాశనాశక
బళేగ్రాసాసక్తంబులై యుత్తంగతరంగంబుల దంపతీయుక్తంబుగఁ దూఁగు
టుయ్యెలల నూఁగుచుఁ గలరుతంబుల నలరు కలహంసనికురుండుముల కెట్టి దుస్థితి

సంప్రాప్తంబయ్యె. కాలవైపరీత్యంబున కేమనవచ్చు. బాలామణి! నీ వేయభిధానంబుచే స్త్రీరూపంబునఁ బ్రవర్తిల్లుచుంటివి? నీ యాగమనం బపేక్షించు ప్రదేశమెద్ది?

శుచి.—దేవతాచక్రవర్తి! నే శుచిముఖియనం బరగుచుండు. మేరుసానూపకంఠంబున వజ్రనాభునిచే నిర్మింపఁబడిన వజ్రపురంబునుండి ద్వారకాపురంబులోని కేగుచుంటిని.

ఇంద్రు.—(నివ్వెఱగందుచు) ఏమేమీ! ఆవజ్రపురంబు దేవతలకు మానవులకు దుర్గమంబని వింటిమే. నీ వెట్లు చొరగల్గితివి?

శుచి.—దేవేంద్రా! ఆ రజనీచరుండు త్రిదివంబున నిజభటభృత్యామాత్యవర్గపరివృతుండై పేరోలగంబుండఁ గామరూపిణి నగుటచే నే నొక యెలపాయంపు జవ్వనినై మోహనాకారంబున వానియెదుటకుంజని;

స్త్రీ. కనుబొమలెగుచుచు నునుబల్కులను బైఁట

కొంగును సవరించి శ కొంతసేపు

జలిబిలిముద్దుపాతల నోరచూపులఁ

గుతుకంబుఁ గలిగించి శ కొంతసేపు

ననవిల్తుకందుకంబన నృత్యములు సల్పి

కోరికలూరించి శ కొంతసేపు

చిఱునగచైలయంగ శ సఱమోడ్చి నేత్రముల్

కంతురంతులుజూపి శ కొంతసేపు

గీ. సమ్మదమునింపఁ దనయొడల్ శ జల్లుమనఁగ

మయి గగుర్పాటుఁజెంద సామాన్యబుద్ధి

నన్ను చేసన్న దఱిఁజీరి శ సన్నుతించి

తనపురికివచ్చి యలరింపు శ మనుచు బలికె.

ఇట్లావజ్రనాభునియనుసతి వడసియే వజ్రపురికేగితిని. దేవా! ఆజ్ఞయెట్టిదియో సెలవిండు.

ఇంద్రు.—మేలు, కాంతామణి! మేలు. బహుచక్కని యుపాయ మాలోచించితివి.

మ. మును ధీరాబ్ధిని ద్రచ్చి కొన్నయమృతంబున్ ద్రావఁగాఁగోరు నా
దనుజానీకముఁ గన్నుగప్పి సురలన్ శ దన్వెన్మహావిష్ణు వ

అట్లన దివ్యాద్భుతమోహనాంగియయి బాలా! నీవు నాలాగు నీ
దనుజు న్తోహనిమగ్నుఁజేసితివి వింతౌ నీ చరిత్రంబహు.

నీవంటి జాణల నే నెన్నుండును విని కని యెఱుంగను. శుచిముఖీ! ఇంక నీ మూ
లముననే దేవతల మనోరథంబు సిద్ధింపవలయు.

శుచి. — దేవరయాజ్ఞ శిరసా పహించెదను.

ఇందు. — లలనామణి! నీవు వజ్రపురంబున కేగి యా యుగ్రదానవు నలరించితివా?

శుచి. — సురేంద్రా! నే నా వజ్రనాభుని సభాస్థానంబున కేగి బహువిధంబులగు లాస్య
గానాభినయంబుల నాదైత్యనాథు నలరించి వానిచే న నేకసత్కృతుల నందితిని.

ఇందు. — ని న్నారజనీచరుండు వేల్పుమిన్నయని నన్నచూపు చూచెనా లేక నముచిత
మర్యాదల బహుమానించెనా?

శుచి. — దేవా! అరక్కసులతేఁడు వేల్పులసూడయ్యు న న్న నేకవిధంబుల బహు
రించుటయే గాక నా కలావైశారద్యంబుల కలరి నిజకుమారీమణియగు ప్రభావతీ
కన్యకకు నూడిగంపుచేడియగ నియమించి యంతిపురంబున కనిపె.

ఇందు. — (సహర్షంబుగ) ఏమేమీ! వాని యంతిపురంబులోనికిఁ గూడ నీకు ప్రవేశము
కలిగెనుగా? అక్కడివిశేషము లెట్టివియో యెఱింగింపుము.

శుచి. — సహస్రాక్ష! ఆ శుద్ధాంతవైభవ మిట్టిదని కొనియాడ నలవికాదు. వినుండు,
చ. విమలమణిప్రభాంచితనరవీనవితానము వజ్రపక్షి ది

గృహగలిగింపుచున్నది ధరగద్దగితంబుఁగఁ గ్రాలు నిల్వుట
ద్దములు పటంబు లంతట మురదంబుఘటింప సఖిద్వితీయయా
రమణిఁ బ్రభావతిఁ దనుజరరాజసుతఁ గను గొంటి నచ్చటన్.

అప్పు డాతన్వంగి,

చ. తనకుడిచెక్కుటద్దమున ర దక్షిణపాణిసరోజ మాని జ
వ్వనియొకచిత్రపుంబటము ర వామకరాబ్జమునందు నిల్పి వా
ల్కనులనుమెచ్చి నెచ్చెలిఁ బ్రళకంపితమా బొమవింటఁజూచి మో
మున దరహాస ముప్పతిలఁ ర బొల్పుచునుండె నొయారమొప్పఁగన్.

ఇందు. — ఆచిత్రపటముయొక్క పృథ్వాంత మేమైన నీ నెఱింగితివా?

శుచి. — దేవా! ప్రభావతి మొగంబునఁ జిఱునగవు మొలకలెత్త నా చిత్రపటంబును
గూర్చి నెచ్చెలియతో ముచ్చటించిన విషయం బొక్కింత వింటిని.

ఇంద్రు.—ఏమని?

శుచి.—అనవలామిన్న చిత్రపటంబు చెలికత్తియకుఁ జూపుచు,

“ఉ. హాళినిఁ గేళికావనమునందు జరింపుచుఁ బుష్పమందునన్

వ్రాలినతుమ్మెదన్ గని విర్రాళిని జెందితి నెందుచేతన్

‘లోలవిశాలనేత్ర ! కలరలో నితఁడే యగు నీకు భర్తతో

భాలలితుం’ డటంచును భరవాని యొసంగిన చిత్రమెంచుచున్.

చ. విలసితరాగసంపద నరవీసముగా వికసించుపుష్పమున్

దెలిసి ప్రియంబున న్నొదమరీ తేటి నురందముఁ గోల వ్రాలినన్

లలితప్రసూనకాంక్ష సఫలత్వముఁ జెందెడు నట్టిభాగ్య మి

చ్చలుగననట్టిజన్ మొకరజన్ మె కర్కముగాక నెచ్చెలీ.”

అని కాంక్షదోష బలుకసాగెను.

ఇంద్రు.—(తనలో) భగవతియగు పార్వతీదేవి తనవాద్యనయ నెఱపుచుండెను కాఁ
బోలు.

శుచి —దేవా! అట్లు నెచ్చెలియతో ముచ్చటించుచు దీనఁదనయైన ప్రభావతిహృదయం
బు తెఱంగెఱుంగ నే నిట్లంటి.

ఇంద్రు.—ఎట్లు?

శుచి.—దేవా! వినుండు. నే నాసుదతీమణిచెంతకుం జని చిత్రపటం బవలోకించి.

“చ. కులుకుహారంగుమైజిగియుఁ శ్రీ గోకనదంబులఁ గేరు నేత్రముల్

నెల తెలిఁదాలుఁ బోలుఁలవఁ శ్రీ లీదరహాసముఖంబు నద్దపున్

బలకలజగ్గునిగ్గులన శ్రీ భాసిలు చెక్కులు సోగముక్కు ను

జ్వలతరదీర్ఘబాహులు విశాలపువక్షము సింహమధ్యమున్

గలుగుప్రసన్నమూర్తి రతిశ్రీకాంతుఁ డితం డతఁడే విచిత్రమా.”

అని యానఁగొలుప వచించితిని.

ఇంద్రు.—అందుపై యా దనుజరాజతనూజ యే మనియె?

శుచి.—దేవా వినుండు నే నాలా గని యచ్చెరు వొందుచుండ ప్రభావతి సంభ్రమంబు

నదిగ్గున లేచి నన్నుఁ గొంగిలించుకొని లోనిపలపు రెట్టింపఁ దన యంతరంగంబు

నఁ బ్రభవిల్లిన యమందానందవాహినీలహరులు పై కుబుకుచుండెనో యనఁ బుల

కితంబగు నెచ్చైన లేజెమ్మటలు గ్రమ్మఁ బద్మదళంబులు ముత్యములు ప్రసవించు

చుండెనో యన విశాల నేత్రంబులనుండి మానందబాష్పబిందువులు దొరుంగ నత్త
త్రరాజినా విరాజిల్లు రదనాంశుకచ్ఛవి బాలచంద్రికారుచిఁ బరిహసింప మండ
స్తీతసుందరవదనారవిందయై క్రేగంటిచూపుల సుప్రసన్నతదోష “ప్రపాణసఖీ!
ఈ చిత్రపటంబున లిఖింపఁబడిన మోహనాకారుని నీ వెచ్చోట గంటివే ?”
అని యడిగెను.

ఇంద్రు—అందుకు నీ నేమంటివి?

శుచి.—పిమ్మట నే నొక్కొంత యాలోచించి “నే మరలఁజూచివచ్చినంగాని నా మనో
గతం బెఱింగింప” నని చెప్పి తదనుమతివడసి నే నిచ్చోటికి వచ్చితిని.

ఇంద్రు—నీ వాచిత్రపటాంతర్గతాకారంబున కనురూపంబైన రూపం బెచ్చోటనైనఁ
గనియుంటివా?

శుచి.—దేవా! ఈద్వారకాపురవరంబున శ్రీకృష్ణకుమారుం డగుప్రద్యుమ్నుం డొక్కొంత
యా చిత్రప్రతిమంబునుఁ బోలియున్నట్లుఁ దోఁచెడు. అయిన నే నిశ్చయముగఁ
జెప్పజాలను.

ఇంద్రు—(తనలో) శుచిముఖి యుదంతంబును బట్టి చూడఁగాఁ బ్రభావతికిఁ జిత్రపటాం
తర్గతుం డగుపురుషవతంసునిపై మోహము మిక్కుటముగఁ గలిగియుండుట నిశ్చ
యము. ఆ చిత్రలిఖితపురుషుండు శ్రీకృష్ణకుమారుం డగుప్రద్యుమ్నుండే యగుట
నిక్కువం బయ్యెనేని మన్తనోరథసిద్ధి సుకరంబగు ఎట్లనఁ గాత్యాయనీప్రభా
వంబుచే,

మ. సతినిర్మితుడై భర్తయంచుమది నెంఁచన్ గోర్కెఁదీర్పన్ బ్రభా
వతిఁ బ్రద్యుమ్నుఁడు చిత్రలీలలనుజేరపట్టంగఁ దా విన్నచో
దితిజాధీశుఁడు వజ్రనాభుఁ డెద నురదీపింపఁ గోపంబు దు
ర్మతియైచచ్చు నిజాసించే నతని జంఁపంబూని ఘోరాజిలోన్.

ఇంతకును భగవత్కృత్యమం బెట్లున్నదో తెలియరాదు. (ప్రకాశముగా) శుచి
ముఖీ! నీ యభిప్రాయము సరియైనదే కావచ్చును. అయిన నింకొకసారి నీ పిత
రంబులోనికిం జని ప్రద్యుమ్నుకుమారుని బాగుగవీక్షించి యాతండే యా కన్మి
యకు దేహినిర్మితుండైనవరుండని నీకు సూక్తిఁగాఁ దోచినపక్షమందు నీవు నర్వ
విధములచేతను నా వధూవరులకుఁ బరస్పరసంఘటనం బొనర్పఁ బ్రయత్నింప
వలయును.

శుచి.—(తనలో) మృగయాప్రసక్తిఁ బ్రద్యుమ్నకుమారుం డనుజాలతో నీ పరిసరారణ్యంబునకు వచ్చునని వినియుంటిని. ఈ దేవతా నేతయగు పురందరుం గని యొంటిఁగ సంభాషింప ననువగుటకై యొక వ్యాజంబుఁ గల్పించి మాతలిని నిష్క్రమింపఁజేసితిని. ఇతం డింకను మరలిరాఁడయ్యె. కారణమేమోకదా. (ప్రకాశముఁగా) దేవా! దేవరయాజ్ఞ శిరసా వహించెదను.

ఇంద్రు.—ఇది మన కెంతయు నవశ్యక ర్తవ్యంబు సుమీ. ఈవిషయంబున నీ నైపుణ్యమంతయు వినియోగపరిచి నా మనోరథంబు సఫలంబుఁ జేయవలయును. పిమ్మట నీకు మేలుకలుగును. (అని యిటుచటుఁజూచి) అదిగో! నా రథసారథి యగు మాతలి తిరుగవచ్చుచుండె. నీవు నీ పనిమీదనే యుండుము. నే నేగెదను. (అని దేవేంద్రుఁడు నిష్క్రమించుచున్నాఁడు.)

శుచి.—(స్వగతము) స్వర్గాధినాథుండగు శక్రుండు దుర్ఘటంబగు కార్యంబు నిర్వహింపుమని నా కాజ్ఞానాసంగె. నే నందుకు వల్లేరుని,

క. తలనిడి సాధ్యాసాధ్యం

బులనెంచకఁబూనుకొంటిఁబోలునె నగమున్

దొలఁగింపఁ దగరునకు నె

వ్వలనగుఁబ్రద్యుమ్నునకుఁ బ్రభావతిఁగూర్చన్.

అకన్నియ రాక్షసరాజతనూజ. ప్రద్యుమ్నుఁడు రాక్షసాంతకుండగు కంసాంతకునికుమారుఁడు. ఇట్టి దారుణశాత్రవాపత్యంబులకు దాంపత్యంబు సమకూర్చుట యెట్లు? మఱియు,

చ. అసురవిభుం డొకండు నసురరాంతకుఁ డొక్కఁడు వారు నీరు సంతసమున వియ్యమంది సతతంబును నెయ్య మెలర్పఁ గూడుటల్ భసలకులంబుఁ జంపకకులంబును వియ్యము లందుటేకదా అసదృశమైనయూఘటన ర మద్దిర! యేక్రియ నిర్వహింతునో.

ఇదియునుగాక విజ్రపురంబు లాతులకుఁ జొర నశక్యంబు. ఎట్లోగదా (అని కొంచెమాలోచించి) అయిన నే తద్విషయమై సర్పవిధముల చేతను బ్రయత్నించెదను. పిమ్మట కార్యంబు సఫలంబుఁగాకపోయినను, “యత్నే కృతేయదినశిధ్య తికోత్రదోషః” అని పెద్దలు చెప్పదురు. కావున నాయుందుదోషముండదు. నే నిస్పృహ ప్రద్యుమ్నునిపీక్షించి వానిహృదయంబుఁ బ్రభావతిపైఁ దగులనట్లు చే

యఁ బ్రయత్నింపవలయును. ఆతం డిపు డెచ్చోటనుండునోకదా. (అని నలు
లంకులఁ జూచి సంతోషముతో) పహ్వా! అదిగో,

చ. తురగఖురప్రహారముల శ్రీధూళి సముద్ధతి రోదసీదరం
బురుగతిఁ గ్రన్తు వల్గితముశ్శోచితధారల వేటలాడ నీ
సరసకుఁ దమ్ములైన గదరసాంబులు తన్గొలువన్ ప్రభావతీ
వరుడదె కాననంబునకు శ్రీవచ్చుచునుండఁ గృతార్థనయ్యెదన్.

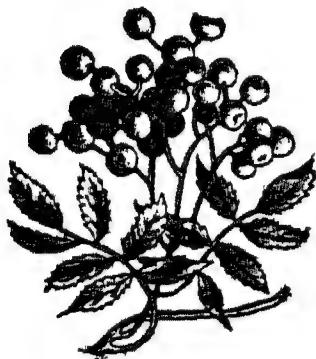
నే నిపుడే మాయాకురంగరూపమును ధరించి మృగయావిహారలోలుండగు
ప్రద్యుమ్నకుమారుని గహనాంతరంబునఁ బథభ్రష్టునిఁ గావించి యొంటిపాట
గల్పించి వానితో మదీయవ్యవసాయనంబు తెఱంగెఱింగించెదను.

(అని నిష్క్రమించుచున్నది.)

గద్య.

ఇది శ్రీమద్వేంకటకరమణకరుణాకటాక్షవీక్షణాసారసమాసాదిత రస
బంధురకవిత్వవైఖరీప్రవీణాపస్తంబసూత్ర శాండిల్యసగోత్రప
విత్ర హాతృకులకలశార్ణవరాకాకైరవమిత్ర వేంకటగత్తును
పుత్ర వేంకమాంబాగర్భశుక్తిముక్తాఫల వివిధవిద్వజ్జన
విధేయ వేంకటకృష్ణనామధేయప్రణీతంబైన ప్ర
భావతీప్రద్యుమ్నంబను నాటకరాజంబున

ప్రథమాంకము.

శ్రీరస్తు

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము

ద్వితీయాంకము.

రంగము:—ద్వారకానగర పరిసరారణ్యము.

[సహోదరులైన నగదసాంబులతోఁ బ్రద్యుమ్నండుశ్వారూఢుండై ప్రవేశించుచున్నాఁడు]
ప్రద్యు—సోదరులారా! మృగయావిహారంబు నలుప నీ సుహృత్ గ్రకాంతారం బతికాంతంబై యొప్పుచున్నయది. చూడుఁడు.

తురగవల్లనరగడ.

ఉరుములురుము కరణిపులుల శ యోండ్రగింపు లిందెసంగ
కరులఘోకృతులును హరుల శ గర్జనధ్వనుల్ చెలంగ
తురగములుచెలంగి హేష శ తుములమున నటింపఁగలయ
గురుతరకిఱిసంచయముల శ ఘుర్గురనినదంబులొలయ.

గడు—ఇరులసరణి భల్లుకంబు శ లెల్లయెడల సంచరింపఁ

దరులనీడ దుప్పిగములు శ దవిలి బడలికన్ హరింప

సాంబు—కస్సుమనుచు ఖడ్గమృగము శ గండుమిగిలి తోడువదల

బుస్సుమనుచుఁ బడగలెత్తి శ భుజగముల్కలంగఁబొదల

ప్రద్యు—కసవుమెసవునోటనుండి శ గడ్డిపరకలూడుచుండ

కసిమసంగి పఱచు లేడిశిగములు వెన్కఁ జూడకుండ

గడు—పలలముఁదినుచున్తహార శ వములనెసఁగజంబుకములు

చిలుకలుకుజశాఖలందుఁ శ జేయఁగిలకిలార్భటములు.

సాంబు—కొలఁకులనగములలతాని శ కుంజములఁదనర్చువినుము

వెలయుకాననమున నిపుడు శ వేటలాడవలయు మనము.

(అని విజృంభించుచున్నాఁడు)

ప్రద్యు—తమ్మలారా! ఈ గహనాంతరం బెంత మనోహరంబుగానున్నది! బలే!!

సీ. మత్తదంతావళ ర మస్తమ స్తిష్కవి

హారసంచార కంఠరీరవములు

ప్రకటదిగ్భ్రమమహా ర చకితై ణతతివధో

ద్యోగసంభరిత శాశ్వదలచయము

మహితోగ్రభేలన ర మత్కుటమషికవ

స్త్రీకంబులనయుభ శల్లూకవికతి

బధిరీకృతశ్రవఃపటలవిదారణ

దారుణఘూక ఘోరరీరవంబు

గీ. భీక రాభోగభోగదర్శికరములు

చుంబితసభోంతరాశవృక్షంబు లలర

భానుకరదుర్గమంబయి ర పరిథవిల్లు

కాననం బిందు వేటాడు ర కలిమికలిగె.

గడు.—ఓహో! ఈమహోగ్రకాంతారంబున,

బంధురవృత్తము.

గురుతరననమిది ర గుహలవెడలునా ర ఘోరమదద్విప ర కోటి నహా!

తరిమెడుహారులను ర దలుచుపులులమొర తమ్ముల జింకలరతండములన్

బారిఁబారిఁబఱచు విరపులకిటులను దురస్వల్పమరీమృగ ర పుంజములన్

దురగముచిలుపుచుతోడిగిశరముప్రద్యుమ్న సహోదర! ర త్రుంతుమిటన్.

సాంబు—అన్నలారా!

పంచచామరము.

హాశాహళింగడంగి భీకరార్భటుల్ ప్రచండ కా

హాశధ్వను ల్నభంబు భూ మరహాద్రిగహ్వరాంతరం

బులంబ్రతిధ్వనులైలంగ ర భూరిసత్వజాతులన్

భళాభళీయనంగద్రుంచి ర ప్రాభవంబుఁజూపెదన్.

ప్రద్యు—తమ్మలారా!

మ. ఇదె మీ రిచ్చటఁ జూచుచుండుఁ డల మర త్రేభేంద్రయాధంబులన్

దుదముట్టించెద భూరిసింహములఁ ద్రుంతున్ ఖడ్గ శార్దుల దు

ర్మదభల్లుకములన్వధింతు మహితాశ్రణ్యంబునన్ శౌర్యసం
పదపెంసారంగఁ గ్రూరసత్వములఁ దీర్తవస్ఫూర్తి వేటాడెదన్.

(అని నల్లెనల బాణంబులం బఱపి) బలె! తమ్ములారా! చూడుఁడు.

ఉ. అల్లదె సింహ మొక్కనిశితాంబకసంహతిఁ గూలె దుష్పలున్
భల్లుకము ల్వడిగలయఁ బాటెడుభీతిని నాదు తీవ్రపుం
భల్లములంటఁ దాక శరభంబులు వ్యాఘ్రము లంతమొందెడున్
దొలైడునేదుపందులు పరదాహరిణంబులు చూడుమెలైడన్.

సాంబు—అన్నలారా! వేటతమకంబుచే మైమరచి శరీరక్షేశంబు గమనింపకయ నిరర్గళ
భుజార్గళవిజృంభణం బతిశయిల్ల నుపవనవిహారంబులీల నీ భయదకాంతారం
బునఁ గ్రుమ్మరుచుండుటచే నతిశ్రాంతులమైతిమి. కావున మన మించుకనడి నీ
వటవిటపిపటలావృతబాలతృణాంకురశీతలప్రదేశంబున విశ్రమింతుమురండు.

ప్రద్యు.—తమ్ముడా! నా చేచాయను జూడుము. అదిగో! ఆజింక నాహృదయమును
తద్దయు నాకర్షించుచున్నది. కావున,

చ. చెవులను నిక్కబెట్టుచును శ్రీ చేతికిఁజిక్కక చంగుచంగునన్
వివిధగతుల్ జరించుచును శ్రీ భీతినిఁజూచుచు నల్వలంకులన్
దవుదవు దాటుచుండు హరిణంబును డగ్గరి నాదుబాణలా
ఘవపటినుంబుఁ దేటఁబడఁ శ్రీ గా నొకవ్రేల్కిడిఁ గూల్చివచ్చెదన్.

(అని యాహరిణంబువెంటఁ బరుగిడుచున్నాఁడు.)

గదు—(సాంబునితో) తమ్ముడా!

కవిరాజవిరాజితము.

హరిణముఁగంటె మరహాద్భుతలీల శితాశుగసంహతి శ్రీ కందక సో
దరునలయించుచుఁ దవ్వలకెగుచుఁ దాగుఁడుమూతవిర ధంబుఁదనున్
దరిసినదాటుచుఁ శ్రీదాగుచునుండెను శ్రీ దానివధింపఁగఁ శ్రీ దత్పరుడై
యరుగఁదొడంగెఁగ శ్రీదా మనయన్న నరహాళియన్ జన శ్రీ సౌమనకున్.

సాంబు—అన్నయ్యా! మన యన్నగా రీఘోరాణ్యమధ్యంబునఁ బథభ్రష్టులైనచో
వారికి మార్గప్రదర్శికు లెవరు? మనము ముఖ్యముగఁ బోవుదమురండు.

(అంత తెరలో.)

హా! హా! రక్షింపుఁడు. అకటా! ఈ మోహనాంగుండు దక్షిణాశ కేలవచ్చునోకదా.

గదు—(వెటగుదోప సాంబునితో) తమ్ముడా! ఈ తట్టునుండి యొక యార్తాలాపము విన
వచ్చుచున్నది. వింటివే?

సాంబు—(దీనవదనుడై) విన్నా నన్నయ్యా. ఆమోహనాంగుండు మనయన్న గారే యై
యుండరుకదా.

(మరల తెరిలో) హా! హా! ఏమి యీవైపరీత్యము.

మ. కలలోగన్నులఁ గట్టినట్లయి మఱిరీన్దానంగ రాకుండు ను
జ్వలభాగ్యోన్నతివైతెఁ జిత్రగతిదోఁ రీ ప న్దానరాకుండుటన్
గలఁతంజెంది తపించి వ్రాలఁ దుదకుంఠగాంక్షందరింజేరి భ్రాం
తుల నా భీతవిలోలలోచనకుఁ బ్రద్యుమ్నుండుచిక్కుకొగదా.

గదు.—(భయము నభినయించుచు సాశంకముగా) ఏమేమీ! నిజప్రతాపప్రభాపటల
పరంతపుండు ననదృశధనుర్విద్యావిశారదుండు నిరుపమాన శౌర్య ధైర్య గాం
భీర్యబాహువిక్రమసాహసోదారుండు నగు మా యన్న గారొక్క మరంగ శాబ
కంబున కెట్లుచిక్కు? అయినఁ గాలవైపరీత్య మెట్టిదియో సంగతిఁ గనుంగొన
దక్షిణాశ కరుగుటయే శ్రేయంబు. తమ్ముడా! పోవుదము రమ్ము.

(అని యిరువురు నిష్క్రమించుచున్నారు.)

[అంత శుచిముఖిప్రవేశించి]

శుచి.—(స్వగతము) ఐహా! నే లేశిరూపమును ధరించుటచే నాప్రయత్న మింతవరకుఁ
గొనసాగినదికదా. ఈ ఘోరఞ్జంబునఁ బ్రద్యుమ్న కుమారుం డు తరదిశ ననతి
దూరంబున నుండ నార్తాలాపకైతవంబున గదసాంబులను దక్షిణాశ కనిషితిని.
ఇంక నే నొంటిపాటుగ నాయుద్యమం బాపురుషవతంసునకు నివేదింప ననువగు.
ఆహాహా! ఏమివానిమోహనాకారము.

క. అలచిత్రఫలకమందున

నెలమిఁగొలుపు మోహనాంగుఁ రీ డితఁడే యగు ము

ద్దుల మూట గట్టినట్లుల

లలి విలసిల్లెడు సమాన రీ లక్షణములతోన్.

బాపురే!

క. మనసిజుడో చిత్రపటం, బునఁగలలక్షణముఁబుణికిరపుచ్చుకొనియెనో
యనదివ్యమోహనాకృతిఁ, గనుపండువు సేయుచుండెరగానితఁడహహ.

ఇట్టి సుందరాకారునిఁ జూచి యేకాంత మోహింపదు. ఆ చిత్రపటాంతర్గతం
డగు పురుషరత్నం బీప్రద్యుమ్నకుమారుండే యనుటకు సందేహ మిసుమంతయును
లేదు. (అని యిటునటుఁ జూచి) అదిగో! ఆతండును మరలివచ్చుచున్నాఁడు. నే
నదృశ్యరూపంబును గైకొని వానికి సమయోచితంబుగఁ బ్రత్యక్షమయ్యెదను. (అ
ని తిరస్కరిణీముద్రను ధరియించుచున్నది).

[అంత ప్రద్యుమ్నండు తిరుగఁబ్రవేశించి]

ప్రద్యు. — (స్వగతము) అన్నా! నే నెంతగుఱిఁగాఁదణిమిన నా హరిణంబును మరణం
బు నొందింపఁ జాలనై తిని. ఏమి దానిపనలాఘవప్రభావము ! పుగబాహ్యమరుప్ర
దేశంబుల నాకస్తికంబుగఁ బ్రజ్వలించు కొఱిగిదయ్యంబులకైవడి భూరిమారుత
ఘూర్ణితంబగు రంధ్రాన్నితపాత్రంబులోని దీపకళిక కాన్పించుకరణి గూమాయా
కురంగము నాకు దృశ్యాదృశ్యంబుగఁ గాన్పించుచు గతాగతవిలాస విభ్రమం
బుల నడియానఁగొలుపుచు నలయించి నన్ను భ్రమింపఁజేసియుఁ జివరకుఁ గ
న్తోటంగె. ఏమి చెపుమా! నా దక్షిణనేత్రం బడుచుచున్నయది. నా నా విధన్మ
క్షులతానికుంజనీరంధ్రంబగు ఘోర కాంతారంబున దట్టంపు టిగులమధ్యఁజంద్రో
దయంబునాఁ గొదమతు స్సైదలబారుఁ గేరుచు నల్లగిరులాడు శిగోజంబు లాపా
దమ స్తకంబుఁగ్రవేలనొకచంచలాక్షి రాజాననంబుదృగ్గోచరంబైనట్లుదోఁచె. కాని,

ఉ. కాటుక కప్పుచందమునఁ గ్రగమ్మినసాంద్ర ఘనాఘనమ్ములన్
దీటుఁగవెల్లు నా మెఱుపు రీతినయనంగఁ దమిస్రపుంజమున్
దూటొనరింపఁ బొల్చెడుమీనుంగురునా వనవాటిఁ బూడ్కికిన్
వ్రేటుఁగఁ దేజరిల్లియు సురరింగిన మోహనరూప మేమొకో.

ఏమి నా మతిచాంచల్యము! నే నాది నే యొకహరిణాక్షింజూచి హరిణంబని యను
కొంటిన్లో లేక హరిణంబునే జూచి హరిణాక్షియనియే భ్రమించితిన్లో తెలియ
రాదు. ఎఱైన నేమి? నిరర్థకప్రయత్నంబుడనై తిరుగవచ్చితినికదా. ఇట్టి పరాభవ
మును బొంది నాతమ్ములమొగము నే నెట్లుచూడఁ గలుగుదును.

శుచి. — (అదృశ్యతఁ బ్రద్యుమ్ననకు వినంబడఁ బ్రకాశముగా).

మ. భ్రమఁగొల్పన్ దిగ్గోనఁ జిత్రగతిఁ జేరెరంరామిక్రూరుండనై
తమి వెంపొంద శిలీముఖంబులను గుండంజేయఁగాఁదూఁలె ధ
ర్మముఁబూనందగు నావిలోలనయనన్ రంజిల్లెదా నీడు దై
న్యముఁ బ్రద్యుమ్న కుమార! చేకొనఁగ వీరతానీకునిప్పట్లునన్.

ప్రద్యు.—(విని వెఱగందుచు) ఏమి యాయదృశ్యము! నా కి ట్లదృశ్యరూపంబునఁ గర్ణ రసాయనం బొనరించినవా రెవ్వరోకదా. ఆ కంఠకలనాదంబు విన నొకయెల నాగ యిం దెచ్చటనో కన్తోఱంగి యట్లు వచించెనని తోచుచున్నయది. కాని నాయందుఁ గ్రూరత్వ మారోపించి “ధర్మముఁబూనందగు” ననుటచే వ్యంగ్యాభి ప్రాయంబు స్ఫురించుచున్నయది. అయిన నాచతురిక యెవ్వరో తెలిసికొని యెవను.

చ. నెలఁత! యదృశ్యరూపమున నీ నీ విటురాఁ గతమేమి? నచ్చి నా తలఁపునెఱింగి “లేడిఁగొను నీ ధర్మముఁబూను” మటంచుఁబల్కి తా పలుకులభావమేమి? తెలుకపక గనుపిపుము నీవు దేవతా లలనవై కృత్రిమంపు నబలమణివ్రా వచియింపుమింపుఁగన్.

శుచి —(మరల ప్రద్యుమ్ననకు వినంబడ నదృశ్యంబుగా).

మ. అలప్రద్యుమ్న కరాంబకాహతులచే నీ నత్యంతమున్ దూలుచున్ జలితస్వాంతముతోడ దిగ్భ్రమల నారనానస్థలం బొందుచున్ బలిమిన్ బట్టఁదలంచు వానికిఁ దుదింబ్రా ప్తిచు నాకోర్కెను త్కలికన్ దీర్చుఁగ నీకు గడ్డిఁ గలువంగనయ్యెనే యేణమా.

కురం : మా! నీ వింకభ మపడవలసిన యవసరము లేదు. వినుము.

చ. శరములదాడి కోడి విలసన్న వకుంజములందు దూరి పెం దరువులనీడసోలి మది నీ తన్మయతన్గొన నేలవ్రాలి యా యుగులను చిక్కనేల మృగనీయుండు దయామయుఁ డింక నిల్వమా మరలకు మాతఁడీతఁడె సురమా చకితై ణమ భ్రాంతివీడుమా.

ప్రద్యు.—(ఆశ్చర్యమభినయించుచు) ఏమి యాయదృశ్యము! ఆ కురంగ మెంత వెదకిన నెచ్చోటను గానరాదు. ఈవిధంబుగ నా మృగమును సంబోధించి పల్కువా రెవ్వరోకదా. ఈ మాయాంగన పలుకులు భావగర్భితములై యనుమానముఁ గలిగింపుచున్నవి. “ఆతఁడీతఁడెసుమా” అనుటచే భావార్థము వెల్లడిగాకున్నయది. ఒకవేళ చకితైః సాదృశ్యంబుచే నన్ను పలచి తపించుచుండు నొక యెల జవ్వని విరహావస్థ నిట్లు వ్యంగ్యముగాఁ దెల్పుచుండెను కార్యము. అయిన నీలేమయభి ప్రాయం బెఱుంగ మరల నిట్లయెదను. ఓయదృశ్యకాంతామణీ!.

చ. అడవి మనీయబాణహతి శ కంఠక యేణము కన్యజంగ “ని
య్యెడ నిశితాశుగంబులకు శ నెంతయు నోడి తపించి తూలుచు
బడలికవాయ సొమ్మసిలి శ పచ్చికనేలఁ బరుండఁ జేతిలోఁ
బడునిక నా కురంగ” మనిరపల్కెడు నీదగు న మేమొకో.

మఱియు,

మ. మృగతృష్ణాంబులఁగోరు పాంథునిక్రియ శ నిర్భామనోభ్రాంతిచే
నగడొందక హరిణంబు చిక్కెనని మాయాలాపము ల్పల్కుచుం
డఁగ నేలా? కనిపించిచెప్పు మది యేణంబో లేక యేణాక్షియో
మగువా! దాని గ్రహింప నెట్లగునొ ప్రేమ న్నన్న రంజింపుమీ.

శుచి.—(మరల నదృశ్యంబుఁగఁ బ్రద్యుమ్న నకు వినంబడఁబ్రకాశముఁగా).

చ. ఇనసమ తేజ ! వజ్రపురిశ కేగిన నందు మృణాళపద్మముల్
దనరుటఁ జంద్రుతో ముకుళితంబులుగా విను వానిమాటునన్
గను మొఱఁగెన్ కురంగ మటఁ శ గన్గొననొఁ దడవేల నీవు వే
జని ముకుళీకృతాబ్జశశిసంగతిఁ బొప్పి గ్రహింపు మేణమున్.

ప్రద్యు.—(ఆశ్చర్యముతో) ఏమిది! ఈ మామాంగనపలుకు లంతకంతకు మఱియు భావ
గర్భితము లగుచున్నవి. చంద్రసంయోగంబుచే మృణాళపద్మంబులు ముకుళించె
ననుటనలన మృణాలనదృశంబులగు భుజంబులను మోడ్చి నిరుపమానలావణ్యప్ర
భాభాసితంబగు రాకావూర్ణ చంద్రాననంబున నిద్దంపుచెక్కులఁ గరతలంబులఁజే
ర్చియుండుట స్ఫురింపఁజేసి వజ్రపురమందలి కొండొక మోహనాంగి విరహపరితా
పంబును సర్వగర్భంబుగ సూచింపుచున్నది. అనుందరాంగి యెవ్వరోకదా.

ఉ. జీవనజాక్షి! నన్నుఁ బెనురచీకటి ఘోరవనాంతరంబునన్
ద్రోవఁదొలంగుపాంథువలె శ దూలఁగఁజేసెదె? భావగర్భితం
బౌవిధిఁబల్కెదేల? తెలురపంగడ యేలలితాంగిపంపునన్
నీవిటువచ్చినావు రనురణీమణి నేనెటుఁ జూడనేర్తున్.

శుచి —(మరల నటులనే యదృశ్యంబుఁగ) ఓమోహనాకారా! వజ్రపురంబున.

చ. వలపులదొంతి మేలిజిగి శ వైడిహారంగులపూలబంతి పూ
విలుతునిచేకటారిమొన శ వేదురి కుంది కృశించి యాపురిక

బాలుచుప్రభావతీతిలకశ్రముం గని నీ వహహా ప్రమోదర
జ్వలఁ దగుల న్వలింబడఁగఁ శ్ర జూతువె చేకొనకుండ దానినిన్.

కావున,

చ. సరసకుఁ జేరరాగ నిను శ్ర సమ్మతిఁ గోరెడుదాని నేడు నీ
శరములబారిఁజిక్కి వివశత్యముఁజెందినదాని నీదు స
త్కరుణఁజెలంగుదానిఁ గరకంజమునన్బడనున్నదాని స
త్వరముగ సగ్గుణప్రథిత శ్ర ధర్మనిరూఢి గ్రహింపరాదొకో.

ప్రద్యు. — (సహర్షంబుఁగఁ) ఏమి! ఈమాయాంగన నన్ను “మోహనాకారా” యని సం
బోధించుచున్నది. తాను వజ్రపురమందలి కొండొకవిలాసినిమణిపంపున దూతిక
గా వచ్చెనట. వజ్రపురనివాసిని చూడకయే న న్నెట్లువరించు? ఇది కడునాశ్చ
ర్యముగ నున్న యది. ఆతరుణీమణిసోయగ మెట్టిదియోఁ దెలుపకయే నన్ను
రప్తుచున్నది. ఇది యేమిమాయయో, తెలియరాకున్నది. అన్నా! ఏమిని. నా
హృదయం బనురాగనదనం బగుచున్నయది. అయిన మరలఁటనియెడను. (ప్రకా
శముగా) ఓమాయలాడి !

ఉ. దూతికవయ్యుఁ గన్తోటఁగి శ్ర తొయ్యలిరూపవి శేష మేమొ యే
రీతిని న న్నెట్లని వరరించెనొ చెప్పక నామనంబు ని
ర్భీతిఁగలంచె దేల? పృథివీజెలి యంతమనోహరాంగియే!
లాతులు లేరె యాచెలివిరలాసము మించిన మోహినీమణుల్.

శుచి. — (మరల నదేప్రకారము ప్రద్యుమ్ననకు వినంబడ ప్రకాశముఁగా) ప్రద్యుమ్న
కుమారా !

మ. చనునే లాతుల నెన్న పోడశకలారస్ఫూరుండునై క్రాలు చం
ద్రునితో సాటియొకో మినుంగురులు నే శ్ర రూపించి వర్ణింప నెం
తని యీచిత్రపటంబుఁ గైకొనుము స్థూలారంధతీన్యాయరీ
తినిఁ గన్గోఁదగు నందొకింత తరుణీరదివ్యస్వరూపోన్నతుల్.

(అని ప్రభావతీచిత్రపటంబుఁ బ్రద్యుమ్ననియొద్దఁ బడవేయుచున్నది.)

ప్రద్యు. — (చిత్రపటం బెత్తిచూచి హర్షపరవశుండై) ఓహో! ఏమి యీసౌందర్యము !
సీ. లేతవెన్నెలగాయు శ్ర శీతాంశురుచి కాని

మొలకనవ్వులముద్దుర మొగము కాదు

నిలుకడఁజెందుచుచలవికాసము కాని

మెయిఁదీవ బంగరుశ్రమిసిమి కాదు

అళివికీర్ణములై నరదళితాబ్జములు కాని

యాయతంబగు కన్నురదోయి కాదు

లావణ్యసరసి కల్హారసమితి కాని

రమణీయకరచరణములు కావు

గీ. దొండపండు గాని శ తొగరువాతెఱ కాదు

కంబుకలిమిగాని శ గళము కాదు

చిత్రమిదియు జీవశచి త్తరు వెట్టిదో

చూచుటెట్లొ నాదుశచూడ్కు లలర.

ఓదూతికాతిలకమా !

మ. సకియా ! నా మృగయావినోదసమరోతాహంబు తన్వంగిఁ గో
రికదా వేడుకఁజెంది చిత్రపురణోశ్వి స్వర్వగా నియ్యెడన్
బ్రకటానూనవిమోహశృంఖలములన్ శ బంధించితో యేగతిన్
వికచాబ్జాక్షి జయింప వజ్రపురికిన్ శ వేవేగఁ బోనేర్తునో.

అకటా ! ఏమితి !

శా. ధాటిం గంబళిపుర్వువెద్దదయి లూతాతంతులం జిక్కి యా
రాటం బొందుచు నాకు చిల్కయయి పశర్వంజూడమే యట్ల యి
చ్చోటఁ జిత్రవిలోకనంబు లను రశజ్జ శేణిచేఁ జిక్కి చే
డ్పాటుంజెందుచు మారితిన్భ్రమరకీరటన్యాయరీతిన్ సఖి.

శుచి:—(తనలో) ఎహ్వా ! ఈతండు ప్రభావతిచి త్తరువును జూచి హర్షించి యా లేమపై
మరులుగొని మోహాక్రాంతుండై యున్నవాఁడు. ఏనిమనంబుఁ దన్మయంబుఁగఁ
జేయ నిదియే మంచినమయము. ఏమన.

ఉ. పాదునఁ బాతి గింజమొలురవం జలపోషణవృద్ధిఁజేసి స
మ్మోదమెలర్పఁబుష్పఫలశ్రభూతినిఁ జెందమె వీనిఁడెందపుం
బాదున మోహబీజ మిటు శ వైదలిచి త్తరుతీవి మొల్చె నే
సాదరలీల దానిఫలశసంపద నెచ్చెలి కింపుఁగొల్పెదన్.

(అని ప్రత్యక్షుంబుగ నెదుటనిలువంబడి ప్రకాశముగా) శ్రీకృష్ణాత్మజా! వేఁట తమకంబుచే బడలికఁ జెందియుంటివి కాఁబోలు. హరిణంబుచిక్కెనా ?

ప్రద్యు.—కాంతామణీ! నీవెవ్వతెవు? ఏమికతంబున నీ విట్లేకతంబు చనుదెంచుచుంటివి!

నాతోఁ బరోక్షుంబుగ నదృశ్యవై నర్తగర్భంబుఁగ మాట్లాడినది నీవేనా ?

శుచి.—అవును. నేనే. నావృత్తాంత మొక్కింత దెల్పెద వినుము.

గీ నందనవనంబులోని మారనసరస్సు
నందు విహరించుకలహంసశబ్దమందమునను
శుచిముఖినామమును గల్గి ర సుదతినగుచుఁ
దిరుగుచుందును సకలదిశ్శేషములును.

నే ను త్తరదిక్కుటంబునఁ బరిభ్రమించుచుండ నం దొక్కచో మించుతీవను గేరు నొకచంచలాక్షి చెక్కిట నొక చెయ్యిఁ జేర్చి మందహాససుందరవన నారవిందయై,
చ. కలుముల నీను చిత్రఫలకంబుఁ గరాబ్జమునందు నిల్పి యు
త్కలికను జూచుచుండఁ గని ర తత్ఫలకంబునఁ గ్రాలునట్టి యా
చెలువముతో సమానమగు ర చెల్వము నీయెడఁ గానుపింప నే
నలరుచు నీమనం బెఱుఁగరనట్లు వచించితిఁ గృష్ణనందనా.

ప్రద్యు.—(తనలో) ఆవార్లంటి యీ చిత్రపటాంతర్గతయగు మోహినీమణియే కాఁబో
లు. (ప్రకాశముగా) దూతికాతిలకమా! ఆ మందయాన యెవ్వతె ?

శుచి.—(నవ్వుచు) శ్రీకృష్ణకుమారా!

చ. అమితనిశాటకంటక మరహాటవి నాశ్రయహీనమైన యు

త్తమమగునూత్నపల్లి యు మురదంబునఁ దేనియలానఁ దేటితోం
డముస్పృశియించనట్టిసుమరనంబుఁ బికంబు శుకంబుఁ జంచులన్
భ్రమఁగొని మోపనట్టి వరరపల్లవమున్ ఫల మద్దియేఁజూమీ.

మఱియు,

ఉ కమ్మనితావిఁ గొల్పెడు చోరకాటపుబంగరుబొమ్మలాగు మే
ల్లమ్మికి నుద్దియా కరతశీలమ్మునఁ జిత్రపటంబమర్చి పొం
కమ్ముగ వా తెఱన్గఱచి ర కన్నులమెచ్చుచుఁ జూచుచుండు నా
కొమ్మనుగాంచి నేను భ్రమఁ ర గొంటిని మోహనిమగ్న నాటచేన్.

ప్రద్యు.—శుచిముఖీ! ఆవాల్గంటిసోయగ మెట్టిది?

శుచి.—వసుదేవపాత్ర! వినుము.

క. నెలయో నెమ్మొగమో వె

నెలయో దరహాసరుచియొ ర నేనెఱుంగ నహా

లలనామణి గనినంతనె

జిలుగుపులక లెసంగ మేనఁ ర జేడ్పడితిఁజుమీ.

మఱియు,

చ. అలికులవేణికన్బామ శరరాసనలీలఁగ దృగ్లతావళిన్

విలసిలునారిగా భృకుటిర ని నివిడిఁగాఁ గొనిముష్టి నాసికాం

చలమునకల్లలాగి వెలురచం దిలకం బొకముల్కికాఁగఁ బాం

ధులహృదయంబు లెల్లపుడుఁ ర దూలఁగఁ జేయు మరుం డుదగ్రుండై.

ప్రద్యు.—శుచిముఖీ! ఆ కొమ్మనుజూచి నీ వేమని భ్రమించితివి?

శుచి.—వినుము.

చ. కులుకుమెఱుంగుము త్రియపురకోవలునా నలరారు దంతప

ఙ్కులరుచివిద్రుమోష్ఠములరశోభనుగూడుచుఁ దఱ్ఱుగుల్కుచె

క్కులను గులాబివన్నియలురగూర్ప సరోజదళాయతాక్షి పూ

విలుతునిరాణికాఁగఁ బ్రభరవించెనటంచు భ్రమించితిన్తదిన్.

ప్రద్యు.—(తనలో) ఓహో! ఏమి యామోహినీమణిసౌందర్యము! (అని చిత్రపటంబుఁ

జూచి) బలె! ఈ వారీశిరోమణి శశ్చయముగా జగన్న్దోహినియే. మఱియు,

చ. ఇరులు సరోజముల్ సలలిర తేక్షువు వెన్నెల చంపకంబు వి

స్ఫురదకళంకమా క్తికవిభూతియుఁ గైకొని బ్రహ్మమున్ను మే

త్తరగతి చంద్రు షోడశకరలల్లోని కన్య కురు ల్కును ల్బొమ్మల్

తరళిత హాస నాసముల ర దంతముల స్తుభిమున్ సృజించెఁగా.

శుచి.—ప్రద్యుచ్చుకుమారా! ఆ కన్యావేణిసౌందర్య మెంతసికొనియాడుదును. చూచి

తీరవలయు నేగాని వర్ణింపనశక్యంబు.

శా.బౌరా యాతలఁ జుట్టివచ్చుకను లారహా యాకుచ ద్వంద్వ మ

య్యారే యాజిగి కెంపుమోవి యరెరే ర యామందహాసంబు మ

ఝూరే యాగళమంగళంబు భళిరే ర యామోహనాకార మెం
దేరామామణియైనఁ గల్గునొకొ యారయేణాక్షితోఁ బోల్పగన్.

ప్రద్యు.—ఓహో! శుచియుభీ! ఆ మోహనాంగిసౌందర్య మంతయొప్పుచుండెనుగా?

శుచి.—సందేహమేమి? మతీయు నా కోమలాంగిసౌందర్యమే బాధనీయమై యామె

నెమ్మనమ్మన కూరటఁ గలుగనీయకున్నది. ఏమన,

చ. వదనమునందువ్రాలు మధురపమ్ములఁదోలుచు బాహుయుగ్మమున్

గదియుమరాళరాజి నెడఁగగా బెదరించుచుఁ గేశపాశమం

దొదవినవేడ్కఁగూడెడు మరయూరములం దఱిమించి మోవి స

మ్ముదమునఁజేరఁగోరు శుకరమున్ బికము న్వెడలించుచుండెడున్.

ప్రద్యు.—(తనలో) ఓహో! ఏమి యా తరుణీమణిసోయగము! ఎర్ఠనచేతనే సాత్త్విక

భావంబుల మోహపరవశుండ నగుచుంటిని. ఆయన్నలమిన్నను గన్నలారఁ

జూచినచో నే నెంతవివశుండ నగుచుశోకగా (ప్రకాశముగా) శుచియుభీ!

ఉ. ఏలొకొయివిధంబుగ నర హీనవిలాసిని నుగ్గడింపుచున్

జాలము సేయుచుంటివిక ర చాలు స్తరాగ్నిరగిల్చితీవహః

తాలిమిఁ దూలెఁ బెన్వలపుఁ ర దార్కొనె వజ్రపురంబులోని కే

లీలఁజూరంగనానా కమరలేక్షణ నేక్రియఁ జూచువాడనో.

శుచి.—రుక్మిణీతనయా! తిహతహజెందకుము. ఆ లేమయభిప్రాయం బెఱుంగకయే వి

రాళిఁజెందవచ్చునా? దైత్యాంతకుండవగు నీవు వరప్రభావుడైన దైత్యరాజుపురం

బులో నెట్లుప్రవేశించెదవు?

(అంత తెరలో)

హా! సోదరా! ప్రద్యుమ్న! నీ యనుంగుతమ్ములగు గదసాంబులను మఱచితివా?

సగ్ధర, హారాజీవాక్ష! నీవారహరిణమునకు! లోకనై తివారయన్న! మాకున్

ఘోరారణ్యంబునందున్ రగుహలఁబొదలలోఁ గూలఁ జేరకూడెనయ్యో

దూరంబెట్లేగితే యారర్తులమయితిమి ప్రద్యుమ్న! నిరర్దోషులౌ మ

మ్మేరీతిన్ బాసితే యింకదెవరుశరణ మోరయిశ్వరా! రయింకమాకున్.

ప్రద్యు.—(విని సంభ్రమించుచు) అయ్యో! నాతమ్ములైన గదసాంబులు నాకైయరయు

చుఁ బథభ్రష్టులై పరితపించుచుండిరి కాబోలా. ఓ తమ్ములారా! ఇదిగో వచ్చు

చుంటిని.

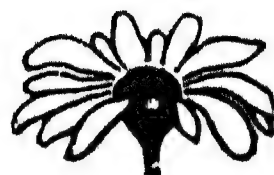
(అని పటాక్షేపంబుగ నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

శుచి:—(స్వగతము) ఇప్పటికి నాప్రయత్నము కొంతవరకు నెరవేరినదికదా. కొదువ కర్జంబుగూడ శీఘ్రకాలములోనే నెరవేరును. ఇప్పుడు ప్రద్యుమ్నకుమారుం డను జాలతోఁ గూడి ద్వారకాపురవరంబున కేగినను చిత్రపటంబుచెంత నున్నంతవరకు ప్రభావతీకన్యను మఱువఁజాలఁడు. కానిమ్ము. అనంతరకార్యమునకై ప్రయత్నిం చెదను. ఇప్పుడు దిగ్విజయంబుఁ జేయుఁబూని వజ్రనాభదైత్యుండు యోధవరుల తోఁ గొలుపుకూటంబుఁ జేరియుండును. కావున నేనిప్పుడు తిరుగ వజ్రపురంబు నకే పోయెదను.

(అని నిష్క్రమించుచున్నది.)

గద్య.

ఇది శ్రీమద్వేంకటరమణకరుణాకటాక్షవీక్షణాసారసమాసాదిత రసబం
ధురకవిత్వవైఖరీప్రవీణాపస్తంబసూత్రశాండిల్యసగోత్రపవిత్ర
హోతృకుల కలశార్ణవరాక్నాకైరపమిత్ర వేంకటరత్నసు
పుత్ర వేంకటాంబాగర్భశుక్తిముక్తాఫల వివిధ
విద్యజ్ఞసవిధేయ వేంకటకృష్ణనామధేయ
ప్రణీతంబైన ప్రభావతీప్రద్యు
మ్నంబను నాటకరాజంబున
ద్వితీయాంకము.

శ్రీ రస్తు.

హయగ్రీవానమః.

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము.

తృతీయాంకము.

రంగము: వజ్రపురము.

[ఆత్మీయనచివులగు శోమంధస తామ్రాక్ష కశోరదాహ్మ్యులతో వజ్రనాభుం
డోలగమునఁ బ్రవేశించుచున్నాఁడు.]

వజ్ర. — అరే ప్రథానులారా! అరే మంత్రులారా!

మ. ఖలుఁడై యింద్రుఁడు క్రిందుమీ దెఱుఁగ కేరగర్విఁచి నాతోడఁ దో
ర్బలముంజూపఁ గడంగి యాహవమునన్ శబాతె న్సురల్భీతిచే
నిలువన్ లేక మనీయదుర్భరకృధాశ్నిజ్వాలకున్ గాందిశీ
కులుఁగానలైసలం ద్రివిష్టపముఁ గై శ్కొంటిన్ గదా నేర్పునన్.

ఇంక మన మా యమవరుణ కుబేరుల నిర్జించి వారిగర్వముఁగూడ నీలాగున
యడంపఁబ్రయత్నింపవలయును.

శోమం. — ఆఁ! దేవా! దేవరయాజ్ఞకు వేచియున్నారము. మఱియు,

క. తుంటరితనమున మును ము

క్కంటిత్రిశూలమున కోడి శకాల్కాలఁది జనెన్

గంటువడియున్నయముఁ డడు

గంటఁడె మిముఁజూచినంత శయసురవ రేణ్యా.

తామ్రా. — ఆఁ! దేవా! అసదృశనిర్వక్రవిక్రమప్రతాపప్రభాపటలపరంతపులగు తప
కీపాటి స్వల్పకార్యమునకుఁ బ్రయత్నింపవలయునా?

క. అప్పుల నిడఁజాలుదు నని

గొప్పలుపదివేలు చెప్పిశోను వరుణుం డే

చొప్పునఁ గడంగుమీతోఁ

దెప్పరమేవానిఁగెలువ శ్రదితిజాధీశా.

కతో.—ఆఁ! దేవా! నవనిధులుఁ గలవనియు శంకరునిసఖుండ ననియు విష్ణువీఁగు నా కుబే
రుండు ము న్నొక్కమానవునిచే నిర్జింపఁబడిన నిజసహోదరుండగు దశకంఠుని
తోఁ బోరి యోహతించి తన పుష్పకంబుఁ గోలుపోవుట యెఱుంగరే? ధనమ
దాంధతచే దుర్గర్వహతకుండగుటయేఁ గాక యబలుండగు నా గంధర్వరాజును
నిర్జించుట మీవంటి వీనాధిపీరున కొక లెక్కయే? ఇంత యేల,

క. అక్షీణబాహుదర్పవి

పక్షులశిక్షించు మీప్రభావముఁగని హ

ర్యక్షముఁ గనుకలభమువలె

యక్షేశుఁడుపరవకున్నెరయనురాధ్యక్షా.

వ్రజ.—అరే మంత్రులారా! అఖర్వబాహుపరిస్ఫృటితనిర్వక్రవిక్రమప్రచారుండనగు నా
తో నెవ్వరైనఁ బోరి జయింపఁగలుగుదురే? అరే యాపులారా!

చ. ఉరుతరఘోరవిక్రమమరహోగ్రుండనై చెలరేగి యిప్పుడే

తిరముగ నాజి బాహువులరేతీట యడంగఁగ నే నజాండమన్

సరసి మదేభలీల రవిచంద్ర మరు ద్విధి వీతిహోత్ర కి

న్నర సుర సిద్ధ మానవ మృతాశముల న్భక్తిలింప నెంచితిన్.

రోమం—ఆఁ! దేవా! ఏలినవారు మనంబునఁ దలంపుగొని కోపదృష్టితోఁ జూచినమా
త్రాన నతల నితల సుతల రసాతల తలాతల మహాతల పాతాళలోకంబులును—
భూలోక భువనలోక సువనలోక జనోలోక తపోలోక నత్యలోక బ్రహ్మలోకంబులును
వానివానియందుగల సమస్తాచరాచరజంతునస్తుసంతానంబులతో నిమేషమాత్రంబున
భస్మీభూతంబులయ్యెడు. ఇంక తుచ్చులగు నీ రవిచంద్రులనెంత ?

తామ్రా—ఆఁ! దేవా! దేవరవారిప్రాభవంబుఁదలంచిరేని యజనారులైన గడగడవడంకు
చుందురు. అట్లగుటచే,

చ. మహితభవద్భుజాహిఁగనిరమారుతుఁ డేక్రియ సంచరించు న

స్తహాయుఁడు గూపుమాసి పరితాపముఁబొందఁడ చంద్రుఁ డీల్గఁడే

దహనుఁడు నీటఁగూలఁడే విరధాత వడంకఁడే మీసరాక్రమ

స్పృహ సుర సిద్ధ కిన్నరులరేపే రెటఁగల్గు నరుండు లెక్కయే?

కఠో—ఆఁ ! దేవా! మీ నిరుపమాననిరర్థశభుజార్థశనిజ్యంభితప్రతాపప్రభాపటలమహోగ్రజ్వాలాభీలంబైన బ్రహ్మాండకటాహంబున,

ఉ. మానిరి జన్మముల్ ఋషులు శ్రీమానిరి హవ్యములంగొన న్సురల్
మానిరి తాపసు ల్తపము శ్రీమానిరి మౌనులు సద్వ్యతంబులన్
మానిరి హోమధేనువుల శ్రీమానిత వేదముల న్నహీసురుల్
మానిరి యన్నపానములు శ్రీమర్త్యు లమర్త్యులు భీతచిత్తులై.

వజ్ర.—అరే కఠోరదంష్ట్రా! అరే తామ్రాక్ష! అరే రోమంధన! దురాత్తుండగు పురందరుండు మున్ను నాచేఁ బరాజితుండై యపగతగర్వం డగుట యెఱింగియుండియు మదాంధచేతస్కులగు నా యమ పరుణ కుబేరాదులు నన్ను శరణు వేడరైరి. ఆఁ! ఏమి వారిపోతరము! హుం! (అని యాడుఁగఱచి పండ్లు పెటపెటఁ గొలుకుచు) ఇప్పుడే వారిమదముఁగూడ సదమవముఁ జేయుఁ గడంగవలయును. కావున మీ రందఱు యుద్ధసన్నద్ధులరై జైత్రయాత్రకుఁ బయనంబుఁగా మన మీరభటనికాయ్యంబునుఁ గట్టాయితంబుఁ గావించి రండు. నేను సర్వసిద్ధుండనై వచ్చెదను. పొండు.

రోమం—చిత్తము మహారాజా! (అని దైత్యామాత్యులు నిష్క్రమించుచున్నారు.)

వజ్ర—(నల్వలంకులఁ గలయఁజూచి) ఏమిచెపుమా! రాగవల్లరి యాలాగున వచ్చుచున్నది. ఎట్లైన నిది మంచిశకునము. నే నింక తడవుసేయనేల ?

(అని వజ్రనాథుఁడు నిష్క్రమించుచున్నాఁడు)

[అంత రాగవల్లరి ప్రవేశించి]

రాగ—(తనలో) ఆహా! ఎట్టికాలవై పరీత్యము లొదవుచుండె !

ఉ. పాయదు సౌధతల్పముఁ బ్రభావతి రేబవ లట్లు కన్నుల
న్తాయదు స్వప్నము లృకునశ్రీముల్ గ్రహచారము లెల్ల కాకతా
ళీయముగాఁ దటస్థమగు శ్రీలేమకుఁ బార్వతి స్వప్నమందు “నీ
కీయకళంకమూర్తియెనుగీమీ పతి” యంచుఁ బటం బొసంగునే.

అసాధారణంబుగ నొదవు తోడచుక్కవలె సంఘటించిన యీ దేవదత్తచిత్ర పటంబువలన రాక్షసకులంబున కుపద్రవమే సంభవించునో శ్రేయముకలుగునో తెలియరాదు. నే నిప్పు డమంగళము లూహింప నేల ? కానున్నది కాకమానదు. ప్రభావతీకన్య యాజ్ఞాప్రకారము శుచిముఖి నారయవచ్చితిని. ఆమె యెచ్చోటను గాన రాదయ్యె.

అచిత్రపటాంతర్గతుండగు మోహనాంగునిజాడ రెటింగి వజ్రపురంబున శేతంచెనో శేదో.
ఏమిచేయును. మరల నంతఃపురంబునకే బోయెదను. ఆఁ! ఏమిచేపుమా యా కల
కలము !

(అంత తెరలో)

7/49

క. లేదే యంతికమున నిది

కాదా మృదుహంసతూలిశకాతల మిటఁ జం

ద్రోదయమన నలరుచుఁ గన

రాదు ప్రభావతి యెటేగె శరయమునఁగనుఁడీ.

రాగ—(ఆలకించి వెఱగందుచు) ఏమిది! చిత్రలిఖితపురుషునిపై మరులుగొని విరహవేదనా
దందహ్యమానమాననయై శుద్ధాంతంబునఁ గేళికాతల్పంబుపైనుండు ప్రభావతీకన్య
కానరాకుండుట కేమిహేతువోకదా. ఒకవేళ శత్రువులెప్పరైన నెత్తికొని
పోయియుందురా ? అ ట్లేలజరుగు? మఱియు,

క. ఈ వజ్రపురములోనికి

రా పశమే యజునకైన శర మృతిఁజెందున్

భావింపఁగ నంతఃపుర

మేవిధిఁ బరులకుఁ జొరంగ శనిక శక్యంబౌ.

ఆ కన్యామణి శుచిముఖి నారయుటకై తానే బయలువెడలెను కాబోలు.

(మరల తెరలో)

మ. అకళంకాకృతిఁ గేళికావనములో శర నా చంద్రకాంతోపల

ప్రకటంబౌ మణిమంటపంబుపయి శోభసూర్తిఁ బున్నాగ చం

పక వల్లియుత కుంజమధ్యమున నశభ్రంబందు విద్యుల్లతో

త్సుకతఁ బొల్పుఁ బ్రభావతీరమణి సంరతోపంబు గల్గెంగదా.

రాగ—(సహర్షంబుగ) ఇప్పుడు నాప్రాణములు కుదుటఁబడినవి. నే నొక రయం
బున నా కనఁబడెడు కేళికోద్యానవనంబున కేగి మాప్రభావతినిఁ గలిసికొనియెదను.

(అని నిష్క్రమించుచున్నది)

ఇది విష్కంభము.

[అంత శృంగారవనంబున లతామంటపంబుపైఁ బ్రభావతీ ప్రవేశించి]
ప్రభా—(సుమాళంబున దేవీదత్తంబగు చిత్రపటం బవలోకింపుచు) ఓహో! ఈమోహ
నాకార మెంతరమణీయముగా నున్నది !

కవిరాజవిరాజితము.

కలకలలాడుమొరగంబునుఁగాంచినశకన్నులవండువుశగా నహహా
యలరువజీరోహిమాంశుఁడొగాకజరయతుఁడొయీతఁడరటంచునున
దలఁచుచునామదిఁదన్నయతన్గొనిరతాలిమిదూలసరదాతమిచేఁ
బలుమరు మారునిరబారికిఁజిక్కుచురబాధలకిమ్మెయిఁరబాల్పడితిన్ .
ఆహాహా ! చూచినకొలంది యీ మోహనాంగుని సుస్వరూపము కన్నలకు మిఱుమిట్లు
గొలుపుచున్నది. బలె !

మత్తకోకిల.

ఈనిగారపుచెక్కుటద్దము శ్రీ ప్రసన్నముఖంబు నా
జానులంబితబాహుయుగ్మముఁ శ్రీ జక్కనామెలిమీసముల్
మాసితంబగు సింగపుంగొదరమహాహసించెడు మధ్యమున్
గాన నిట్టి విలాసలీల జరగంబునం దెట గల్గునో.

ఐహా! దేవీనిర్దిష్టుండైన యీ నవమన్తథుండే నాకుఁ గాంతుండైనచో నాభాగ్య
మేమనవచ్చు.

మ. తరుణాబ్జున్నిరసించునెమ్మొగము మురత్యంపు న్నరాల్గేరు ప
ల్వరున ల్పద్మము నేలు కన్గవ విశాలంబౌ నురంబు న్ననో
హరమా తీవియుఁ దల్కు మేల్బసిఁడిచారయన్వెల్లు దేహంబు న
ద్దిర ! యీ యుగ్గులుదేరుముంగురులు నురదీపించు లోఁగోరికల్.

నావంటి మందభాగ్యురాలి కిట్టిసుందరాంగుండు లభించునా?

సీ. కోరి యీ మన్మథాశీకారుండు నాచెంత

కరుగుదెంచెడుభాగ్య శ్రీ మబ్బునొక్కొ
నాచెంత కేతెంచి శ్రీ నాయందు దయయుంచి

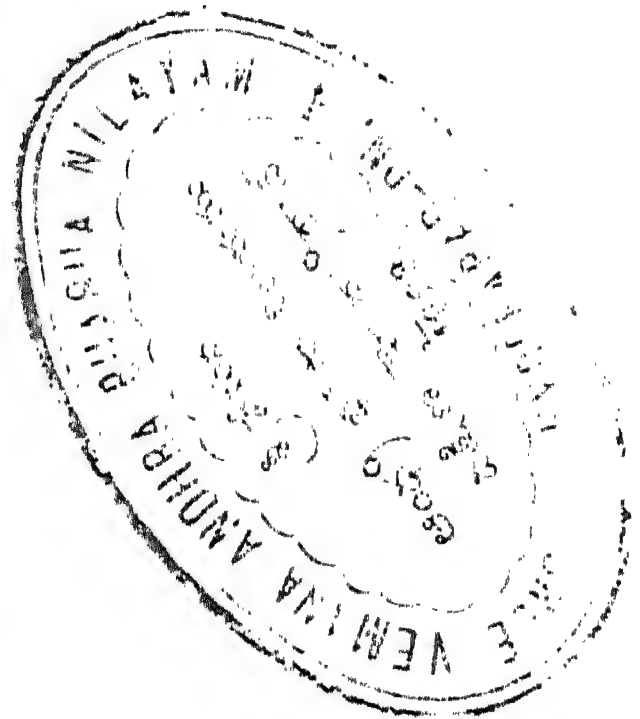
నన్నుఁగైకొనుకల్కి శ్రీ యున్నదొక్కొ
కైకొని వెల్లుబ్బు శ్రీ కాంక్షలన్నియుఁ దీర్చి

మొలయించువైభవం న బెసఁగునొక్కొ
ఎలయించిప్రేమ నం న దిలకించి తమిమిర
ముద్దాడుసిరి నాకుఁబొసఁగునొక్కొ

గీ. ముద్దుగొని నాదుకురులను న దిద్దునొక్కొ
కురులుదిద్దుచు ముచ్చటల్గొలుపునొక్కొ
కాంతునిం గూడుఁసౌఖ్యంబు న గలుగకున్న
ప్రమానుగాననిలతమాడ్కి న చానబ్రతుకు.

అకటా! ఏమిచేయుదును.

క. జనకుని యాజ్ఞాశృంఖల
వినిబద్ధశుకంబ నగుచు న వెతలొందెడు నే
ననయము సునుశరకీలల
నెనసి మడియకుండ నాకు న నెటు విభుఁడబ్బున్.

దేవీ! రీతితుండైన యీ మహాపురుషుని ప్రభావ మెట్టిదియో తెలియను. ఆహా!
మ. అరవిందంబులఁగేరునేత్రముల రక్తాశోకభూజాంగసుం
దరతన్ జూతనవీనపల్లవసమారనంబై నకెమ్మోవిఁ గుం
దరదభ్రాజితరాజి నుత్పలవినోదంబందుమందస్థిత
స్ఫురదబ్జాననశోభఁ జిత్ర మిటు ననీ న్మూర్ఖులఁగఁజేసెడున్.

ఓభవానీ! నే నా యంతిపురంబున హంసతూలికాతల్పంబుపై శయనించి నిద్రిం
పుచుండ నీ పట్లు నిర్దైతుకజాయనూనకటాక్షపీక్షణంబుల నాకు సాక్షాత్కరించినది నా
మేలుకొరకా కీడుకొరకా ?

శా. ఏలాచిత్రపటంబు నా కొసఁగితో న “ఈతండె నీకాంతుఁ డో
బాలా”యంచును కూర్చిచే నతని నేబ్బొగి నివ్విలోకింపఁగా
వీతా నా నవమన్మథున్గనఁగ నురవ్విల్లురుచుంటిన్ గదా
తాళంజాల విరాళి నావరునిఁ జెంతన్ జేర్చుమీ పార్వతీ.

మ. నను నెక్కించితీ వమ్మ చెట్టుపముకిన్ ననీన్నలఁగూల్పంగ ని
చ్చేనఁదీయం గమకింపకమ్మ యటు నాచి త్తం బెలర్పంగ మో
హనమూర్తి న్వరుఁ డంచుఁదెల్పితివి యేమనమ్మా కానరాఁడతఁ డె

దునరాజిల్లునొ తెల్పుమమ్మ యటుఁ బోరదు న్నాధునిం గూడఁగన్.

అకటా! ఈ చిత్రపటంబున విరాజిల్లు నామనఃకాంతుని మోహనాకారముఁ
జూడఁజూడ నా యంతరంగంబున నపారపారావారవీచికాపరంపరలవడువునఁ గోరి
లుప్పతిల్లుచుండె. వాని నెట్లడంపనగు ? హా ! దేవీ ! భవానీ !

హిందూస్థాని తోడిరాగము-అటతాళము.

వసుధావృత్తము.

గిరిజా! సతి! శాంకరి! పార్వతి! నే

శరణంటిని నరన్దరుణింపఁ గదే

గిరి

జననీ! యిటు లంరదనిమ్మాన్ధలమున్

గనఁజేసితి వేరమని చెల్పుదునో

గిరి

తనివొందునె యిందను నావరు నే

గన నీతఁడు నారమనము న్నొనె నో

గిరి

మరుబారికి వేరమరుఁజిక్కితి నీ

విరహాగ్నికి నారతరమే నిలువన్.

గిరి

(అని నిట్టూర్పువిడిచి) అయ్యో! ఏమిచెపుమా ! చెలికత్తిను లింకను రార్చెరి.

[అంత రాగపల్లరి ప్రవేశించి]

రాగ—(తనలో) నా నెచ్చెలియగు ప్రభావతినీఁ గలిసికొనుటకై యీయారామమయ
యు వేదకితిని. ఆ కన్నీయ యెచ్చోటను గానరాదయ్యె. ఏమిచేయుదును.
(అని నల్వంకులఁ గలయఁజూచి) ఓహో ! ఏమనాభాగ్యము!

చ. వికసితపుష్పగుచ్ఛముఱుర్రవేలెడు చంపక పారిజాత కిం
శుక సురసాల కేతకి యశోక కుజావృతమాచు నూత్నవ
ల్లికలలరన్ వితానమ్ములరలీలలెలర్చునికుంజమందు వే
దికపము మాప్రభావతి యరదేకనుపండువుఁగొల్పెడు న్బలే.

అబ్బా! హిమకరుం డుగ్రుండై తనయుష్ణకిరణంబులఁ బాంథజనుల వేఁపఁదాడ
గె. ఈ వెన్నెలకాక మానెచ్చెలి యెట్లు సహించునోకదా.

చ. చెలి వరియింప దేవి మునురజిత్రపటంబున వ్రాసినట్టి యా
చెలువుని నామెపై నిపుడురచిత్తజుఁ డుగ్రశరాగ్నికీలలన్

జలమునఁగ్రుమ్మునోయనఁగ ర స్వాంతమునన్ విరహు ల్తపింపఁగా
నలినరిపుండు తీవ్రకిరణంబులఁ బైఁ బ్రసరింపసాగెఁగా.

నే నిప్పు డచ్చోటికేగి మాప్రభావతినిఁ గలిసికొనియెదను. (అని పరిక్రమించు
చున్నది)

ప్రభా—(తనలో) ఓనమ న్నదేవతలారా! నామనోభీష్టంబు నెరవేర్ప మీరైనఁ దోడ్ప
డుఁడు. మీకు నమస్కరించెదను. (అని యంజలిఘటించి.)

సీ. కమలబాంధవ! నీదురకరములఁగొని తెచ్చుచి త్తజాకారునాచి త్తచోరు
సౌరభ్యహర! నాదురసరసకువిసదుము, చి త్తజాకారు నాచి త్తచోరు
సాహసోదార వరలాహకా! తోడ్జెచ్చుచి త్తజాకారు నాచి త్తచోరు
భూరిసత్కృపవేల్పురలారతోడ్కొనిరండు, చి త్తజాకారునాచి త్తచోరు

గీ. భ్రమరశుకపిక శారిక రప్రముఖులార!

మారునిశరాగ్ని కీలలరమ్యగ్గుచుంటిఁ

జెలఁగి మీరైన నాచెంతఁ ర జేర్పరాదె

చి త్తజాకారుఁ డైననాచి త్తచోరు.

కట్టా! నే నీ మత్తథార్తి కెట్లుసహింపఁగలుగుదును.

చ. కలతజనించె మేనువణఁగకందొడఁగెన్ జలిలేక యెండలోఁ
బులక లెసంగెఁ జెమ్ముట లరపూర్వముఁగా విరబారు నెల్లెడన్
దలఁపులుహెచ్చె లో నతనురతాపముచే స్మృతితప్పచుండె ని
ప్పులపయిఁ గూరుచున్నగతిఁ ర బుప్పొడి సెజ్జయుఁ దోఁచె నక్కటా.

హా భవానీ! (అని మూర్ఛిల్లుచున్నది)

(అంత రాగవల్లరి సమీపించి.)

రాగ—సఖీ! ప్రభావతీ!

చ. పరఁగ నిదేమిచిత్రమె ప్రభావతి! నీ సఖినైన రాగవ
ల్లరి నిదెవచ్చియుంటిఁ గరనులంగనరాదట వెన్విరాళి మై
మఱచితె యెంత నిన్ను బ్రతిరమాలినఁబల్క విదేమి సాపమే
కరుణ యొకింత నాపయినిఁగల్గదె కోపమటే సఖిమణి.

అన్నా! ఈతరుణీమణి మూర్ఛిల్లియుండెనుకదా. ఏమిచేయుదును.

(అని చెంతఁగూర్చుండి వినరుచున్నది)

ప్రభా—(కన్నులు తెరిచిచూచి) ఓహోవచ్చితివా! నన్నొక్కసారి బిగియఁగొఁగలింపుము. (అనిలేచిఁకూర్చొనుచున్నది.)

రాగ—సఖీ! ఇంతకన్న నాకు సంతోషదాయకమేది కలదు? (అని యట్లచేసి) డీయ సఖీ! నన్నెవ్వరనిభావించితివి? నీ నెచ్చెలినగు రాగవల్లరినినుమీ. నీ వెంతప్రమాదపుచనిజేసితివి!

మ. చనునే నీవు భయంబు లే కిటుల నిశ్చాళీల నీ వి వ్వనంబున వర్తింపఁ గచంబుఁ బల్కులు ముఖంబుగన్గన్గవఁగాంచి మీరిన సైరింతువె కేకినీ పిక చకోరీ. పట్టదంబు ల్కటాఘనవేణీ! కలవాణి! చంద్రవదనా! శ కంజాక్షి! నీ కేతగున్.

నెచ్చెలీ! నేడు నీకింతచారప కలిగినదేమి?

చ. చలువలొసంగు తెమ్మెఱ లీసహ్యాములంచును గమ్మతావులన్ గొలుపు సుమంబులెల్ల ములుకలవ్వలె దోచునటంచుఁ దేటి పాటలువిన సూదిపోటులగుటం జెవిఁ దూటొనరించు నంచు నిచ్చలు మును చంతికంబునను శ శయ్యఁ దొలంగ విటేల వచ్చితే.

ప్రభా—(తెనలో) కటకటా! ఈ దుస్తరమదనానలంబు నహించు టెట్లు?

మ. కుదురై నిల్వదు మానసం బురువడిక శ గోలాహలస్ఫూర్తిఁ బాయదుగా మన్తధ జృంభణంబు నిక నేరమైనన్ సరే నాకుతీరదు చెప్పం జెలితోడ సిగ్గు పముకిన్ శ రానీయదిం కేమిసేయుదు నే కుత్తుగబంటికాఁగ వలవెట్లొర్తునదే పార్వతీ.

రాగ—ప్రియసఖీ! కుసుమసుకుమారివైన నీ వీ హిమకరునియుష్ణకిరణంబుల కెట్లొర్తుచుంటివే?

నీ. సింగారముం గారు శ బంగారు రంగారు

తనువల్లి రేయెండఁ శ దాశఁగలదె

నెలఁబోలు తెలిదాఁలు శ గలమేలు జిగినేలు

వదనమీ యెండ కోర్యంగఁగలదె

బిసత్తు పసవిత శ మిసిమింతఁ గొనుబాహు

లతిక లీయెండలో శ బ్రతుకఁగలవె

ననలూన మనలేని ర గొనబై న నునుపాద
తలము లీ యెండలో ర నిలువఁగలవె

గీ. మిలమిలను గ్రాలు కలువతేరకులనుఁబోయి
లీల వాలారు నిడువాలు ర మీలుకన్ను
లెట్టు లీ యెండఁ జూచి సరహింపఁ గలవె
ఎంతపనిఁజేసితివె సాహసించి యబల.

ప్రభా—చెలీ! రాగవల్లరీ! భవాని కరుణారస పూరితయై నా కొనంగిన యీ చిత్రప
టంబును నీవు చూచియే యుంటివికదా.

గీ. సూదిగంటతొయిఁ ర జూచినంత నె నొక
నున్నయినుము చేరకకున్నె దానిఁ
జిత్రపటముఁ జూడఁ ర జిత్ర మీ దేహంబుఁ
బాసిపోయెఁ దరత్రుభావమునను.

రాగ—ప్రియసఖీ! ఏల నీ విట్లు మిథ్యామనోభ్రాంతులం దవిలి వగలపా లయ్యెదవు?
మ. చనునే చిత్రపటంబులో ప్రతిమ నారస క్తివ్వరింప న్నునున్
గననైన న్గనలేదు వానినెచటరన్గా కెన్నఁ డెవ్వారిచే
విననైనన్వినలేదు వానికథ నున్విల్లుకాఁగానేల యో
వనజాక్షీ! మృగతృష్ణ వారిఁ గొనఁగా ర భావింతువేమోకదా.

ప్రభా—అయ్యో! వెఱ్ఱిదానా! అట్లుయెదవేమే?

చ. ఉఱు ముఱుమంగ మేఘుఁగన ర నుత్సుకుత న్నేమళుల్కలాపమున్
విరియఁగఁజేసి నృత్యములు ర వేమరుసల్పవె సైకతంబులన్
మురియుచుఁ జిత్రదర్శనవిరభూతినిఁ దల్లిఱితప్రపూరుషున్
నరునిఁగఁగోరి పెన్వలపు ర పైకొన నున్విల్లులూరు టబ్రమే.

కావున, (అని చిత్రపటంబు రాగవల్లరికిఁ జూపుచు).

క్రొంచపదన్య త్తము.

బాలరొనేనీర వారిజనేత్రున్ ర వరునిఁగ మనమున ర పలచితిఁగానన్
జాలిఁదొలంగన్ రజాలక యుంటిన్ రసకియరొ! విభుఁడెటురసరసకువచ్చున్

గోలఁగఁబట్టుకొల్పూయుచునుండెన్ శ్రీగుడురొదవదుములు శకులవలెనొంపన్
దాళఁగలేనేతామరసాక్షీ! శతమినిలుపఁగ నికఁ శ దరమఁజెనాకున్.

రాగ—చెలీ! మహావై భవసమన్వితరాలవై యుండియు నీ విట్లు విరాళిఁజెందవచ్చునట!

ప్రభా—ఓసి తెలివితక్కువదానా!

మ. చెలియా! యీ నవమోహనాంగుసత్తినై శ్రీచెల్వారుభాగ్యంబు రా
గిల సంప్రాప్తముఁగానిచో ధనదు నిశ్చేష్టుంబు నా కబ్బినన్
ఫలమే? యామని గుఱ్ఱమావిపయి నిశ్చల్యంగోరుచున్నట్టి కో
యిల బంగారపుపంజరాంతరమునం శ దేలీల రంజిల్లునే?

రాగ—సఖీ! ప్రభావతీ! దేవీప్రభావంబుచే నీ కిట్టి దుర్భరమనోజవిరాళి యంకురించెఁ
గాఁబోలు. నెచ్చెలీ! విరహిణీజనరిపు సంకీర్ణం బగు నీ యుపవనంబున కేకతంబు
నీ వేలవచ్చితివే?

మ. నవలా! యొంటిగఁ గేళికావనములోన న్సంచరింపంగ ని
ట్లవునే? చంద్రమయూఖసంహతులకెల్లాసై చెదే యక్కటా!
దవుల న్న న్నిటుఁద్రోయఁజూచితివె పంఠతాన న్తును న్నన్నుఁబా
యవు రానియ్యెడకు స్థయంబు మది లేదా నీకు వాదా చెలి.

ప్రభా—సఖీ! రాగవల్లరి.

ఉ. ఊరకవత్తునొక్కొమ్మగరయుం డెరఁ జూపుచుఁ గన్తోటంగి కాం
తారమునందుఁ బెన్తెకముఁ శ దద్దయఁగై కొనులాగు మోహనా
కారముఁజూపి నాకెరఁగి శకంతుఁడె నామనమన్త్యగంబు నీ
తీరున దొంగిలించెఁ బడఁరతీ! వినవే యిక నేమిసేయుదున్.

రాగ—(నవ్వుచు) చెలీ! నీ వా పూవింటివారనే వరించితివా యేమి?

ప్రభా—చెలీ! నా మనోహరుని చిత్రలిఖితమోహనాకారము నీవు చూచియుండియు న
ట్లడిగెదవేమే? మరల నొకసారి చూడుము. (అని చిత్రపటముఁ జూపుచు).

సీ. తరుణార్కబింబంబుఁశ్రుబురుడించునెమ్మోము
చక్రస్తనులకు నారస క్తిగొలుప
జలజదళాయతశచారునేత్రంబులు
నిలికులవేణులశ సలరఁజేయ

చంద్రికారుచిఁగేరురచక్కనిచిఱునవ్వు
ధరఁ జకోరాక్షులఁ శ్రీ దనుపుచుండ
మృదుపల్లవంబులశ్రమించినయధరంబు
పికవాణులకు నతిశ్రీప్రియమెలర్ప

గీ. నంబుదముఁబోలుగేశబంధంబు నీల
కంఠకంఠుల రంజింపఁ శ్రీ గడువెలుంగు
మోహనాకృతిముద్దులశ్రమూటయనఁగ
మారునకుఁ గాక నితరు లెరవ్వారి కబ్బు ?

రాగ — అవునే. ప్రియసఖీ! ఈ మోహనాంగుండు నిశ్చయముగ మన్మథుండే కావలయు. ఏమన.

చ. శివునితపంబు భంగపరిశ్చె న్తును నెట్టిశితాశుగంబులన్
బవరమునందు శంబునిఁ శ్రీ బట్టి వధించెనొ యేశరంబులన్
భువనముల నివిమోహగతిఁబొందఁగఁజేయునొ వేనిచేత నా
యవితథ బాణజాలమననాతనిచూడ్కులు తోచుచుండెనే.

ప్రభా — (నిట్టూర్పు విడుచుచు) హా! ప్రియసఖీ!

ఉ. బాలరొ! సోకుదయ్య మొకశపట్టున నావహిలంగఁ జంద్రుఁడున్
రేల దవాగ్నివైఁగురియశ్రవృక్షలతాంతములన్ శుకాళి నీ
నాలుగురీతుల నివినుమునాలుగుప్రాణములూడె నాదు హృ
ల్లోలునిఁజూడ నై దవది శ్రలోలమృగాక్షి! తపించుచుండెనే.

హా! హా! మనోహరా! (అని మూర్ఛిల్లుచున్నది.)

రాగ — (సంభ్రమించుచు) అయ్యో! మా నెచ్చెలి మరల మూర్ఛిల్లినది. ఈమె మదనా
నలం బెట్లుచల్లారునోకదా. ఏమిచేయుదును.

క. మదనా! చిత్రరణోద్ధతి
కదనా? బొమవింట నిర్దయన్ జూడ్కులె తు
మైదనారిగ సోయగము
లైదనాటఁగఁజేసి చెలియశ్రనేచుటతగునా ?

ఓదోషాకరా !

ఉ. దండితనంబుచే నమృతరథాముండనంచును గ్రూరవృత్తి రే
యెండనుగాచి పాంథజనరబృందమువేచెదె చందమామ!మా
యండజవేణివైనిఁ జలరమా మలయానిల! చాలుచాలు పో
పొండు కృతఘ్నులై పలుకఁబూనక కీరములార! మీరిటన్.

ప్రభా—(మూర్ఛితైరితేచి) చెలీ! నేజీవింపఁగలనా?

రాగ—ప్రియసఖీ ! భయపడకుము. నీ విపుడు విరహజ్వరపీడితవై యున్నదానవు.
కావున మన మిప్పు డా వికసితారవిందసుందరంబులగు పద్మాకరకూలంకషైక
తప్రదేశంబుల విహరించి వత్తుము రమ్మ. అచోటి చల్లనిపిల్లగాడ్పులపలన నీ విర
హతాపం బొకించుక యుపశమించును. సందేహించెదవేల ? రమ్మ. అయ్యో !
ఇదేమే ?

మత్తకోకిల.

కోమలాంగిరీ! కోపమేలనెర్రకున్నరందగదేవనిన్,
నీమనంబునఁ గల్గుకోరికరనే నెఱుంగనిదాననే ?

ప్రభా—ఏమి కారణమే దవానలరమేర్చుచుండెను నామదిన్ ?

భామినీమణి! నిల్వకుండెనెర్ర ప్రాణము ల్కై నక్కటా!

రాగ—రమ్మరమ్మ లతాంగి! యంతిపురరమ్మలోనికిఁ బోదమే,
కమ్మవిల్లు వశమ్మకాదటెర కాంత! యీ వనమంతయున్.

ప్రభా—తెమ్మెఱ్ఱుఱ్ఱువీవఁ బుప్పొడిరే తేనెవాకలు దాఁటి నే
నెమ్మెయి నివ్వును మంతికంబునరేగఁజాలుదునే చెలీ?

రాగ—కాంత వీణియమీటి హాయిగరగానము న్నలుపంగదే,
చింత లేలనె నీమది నిల్వరసిల్లరాదటె వేడ్కలన్.

ప్రభా—ఇంతి! చిత్రపటంబులోని యరహీనమోహనమూర్తి యే
చెంతనుండెనో తెల్పిన నిల్వరసిల్లఁగలదనే చెలీ.

రాగ—చిత్రపుంబటమందురాజులు ర చెల్వుఁడెవ్వఁడో వాని చా
చిత్రమెట్టిదో నాకెటు ల్వివరంపశక్యమె కోలీ.

ప్రభా—నేత్రపర్వముకాఁగ నా కనునీయవిగ్రహుఁ జూడకే
గాత్రమెట్టుల నిల్పనేర్తునె శ్రీకంజలోచన! నే నికన్.

రాగ—ప్రియసఖీ! నీ మనోహరుండగు చిత్రలిఖితపురుషుని జూడ లరయ నేనుఁగూడఁ
బోయివత్తునా ?

ప్రభా—(ప్రసన్న వదనయై) చెలీ! ఇంతకన్న నీవు నాకుఁ జేయగల మే లెయ్యది?
గీ. ఖరకరుని యుష్ణకిరణాలిఁ శ్రీ గ్రాగు సాంధ
గణము కిడి చల్వ మేఘుండు శ్రీ ఘనతఁజెందె.
మారనిశితాస్త్ర కీలల శ్రీ మ్రగ్గునన్నుఁ
దనుప నాధునిఁ దోడ్చెచ్చి శ్రీ ఘనతఁగాంచు.

రాగ—మంచిది. (అని యటునిటుఁ జూచి సహర్షంబుఁగ) వహ్వా! సఖీ! అదిగో చూ
డుము. (అని యంగుళిచేఁ జూపుచు.)

వృషగతిరగడ.

సకియరో! మనశసారఁగనుమాశసరగశుచిముఖి శ్రీ సరసఁజేరును
వికలతన్ద్రాని శ్రీ వెతలఁజెందెడు శ్రీ విధముఁజూచిన శ్రీ వెలదికేరును.

ప్రభా—(సోత్కంఠయై లేచి సంభ్రమించుచు) ఏమేమీ!
వనితరో! చెలి శ్రీ వచ్చుచుండెనె? శ్రీ వడిగఁగొనిరాశవలదెకూరిమి
మనసిజాగ్నిని శ్రీ మ్రగ్గుచుండ దోమదవతిరొనాశమనముపేరిమి.

రాగ—కలికిరో! నీశకాంతుజూడలు శ్రీ కన్దోనందగుఁ శ్రీ గడుముదంబున
నెలమితో నెదురేగెదను నేశనిందువదనరొ శ్రీ యూనెపంబున.

ప్రభా—ఏమె శుచిముఖిరయి ఓకునాహృదరయే శుఁదెచ్చు నేరయింపుమీరఁగ
(అని యాదిక్కు నుపలక్షించి విచారముతో)

కామినీమణి! శ్రీ కాంతునిప్పుడు శ్రీ గాంచలేనొకొ శ్రీ కన్నులలరఁగ.

(అని : ట్టుప్పువిడుచుచున్నది)

[అంతశుచిముఖిప్రవేశించి]

శుచి—(తనలో) ఈప్రభావతీలక్షణంబుఁ జూడ నీమె చిత్రపటాంతర్గతాకారుండగు
ప్రద్యుమ్నకుమారునిపై మరులఁగొని విరహోర్తిఁ జెందుచుండుట విశదమగుచున్నది.

ఏమన,

చ. ప్రమదము మీరఁ బెన్వలపు శ వైకొనుటం జెలి కిప్పు పాండిమం
బమరెనుగండపాళి హృదరయంబునఁ గోర్కు లమంద మాట మాం
ద్యముఁగనె యానము ల్విరతి శ దైన్యము భీరుతసంబు లెచ్చెఁ గా
యముఁ గృశియించెఁ జిత్రఫలశకాంతరమూర్తి వరించెగావునన్.

నా ప్రయత్నమునకు భగవతీభగవంతులుఁగూడఁ దోడ్పడుచుండిరి 'కాఁబోలు. ఈ
లలనామణిపైఁ బ్రద్యుమ్నకుమారుండును బద్ధానురాగుండయే యున్నవాఁడు. కావున వీ
రిద్దరికి దాంపత్యంబు సమకూర్చుట నా కింక సుకరఁబయ్యెడు. (ప్రకాశముగా.)

నీసపద్యము.

నెలత! నీముక్కెరశీలమా?

ప్రభా— కాదు సం.దియమేల యాణిముర త్తియమెచెలియ

శుచి—పడఁతి! నీసందిల్ల శబాహుపుర్ల పై?

రాగ— కావు మితిఁజూడనిడినయూర్క్కిక లెకలికి.

శుచి—కాంత! నీపాలిండ్ల శ గస్తురియపై?

రాగ— కాదు కనుదోయికాటుక శకప్పె సకియ.

శుచి—రమణి! కర్ణికల వశ్రజముఁదాల్చితి నె?

రాగ— కాదు ప్రాఁగెంపుతునుకలశరంగె ప్రోడ.

శుచి—గీ. పరగునిటులేమె మనప్రభాశవతివిధంబు ?

రాగ— కంబుగళ! యూర్పువేడిమి శకార్యమహిమ

బాష్పములు గండపాండిమశపరిణతియును

నెక్కినుట కింతి కమ్మైయిశీకుఁదోఁచె.

శుచి—(తనలో) ఏరికైన విరహాతిశయంబుచే నిట్టియవస్థలు కలుగుట సహజమే. (ప్ర

కాశముగా) సభీ! ప్రభావతీ! నీవు మాట్లాడక యూరకుంటివేమి?

ప్రభా—ఆయ్యా! శుచిముఖీ! నా మనోభీష్టం బెఱింగినదానసయ్యు గాలయాపనముచే

న న్నేల జాలిం దూలించెదవు?

మ. రమణీ! జాలముసేయకే వలపునోశర్వన్జాల నీ వా వరో

త్తముజూడ ల్గుఱుతించిరాఁ జనఁగ నోతన్వంగినే నిన్ని నా

శ్లమితానంగదవానలక్షుభితనై ర్ యత్యంతమున్ స్రుక్కిది
గ్రృమఁ గార్చిచ్చునఁ జిక్కుపక్షివలె నీరకై వేచియుంటిన్ సఖి.

ఇంత యేల,

క. పిడికిటనిడికొనియసువులఁ
బడఁతీ! నినుఁజూడఁగోరితపరితాపముచే
నడలుచునుంటిని సముద్ర
మిడఁ దెలుపవె నాధుఁడెవరో ర్ యెందున్నాఁడో.

రాగ—సఖీమణి! (అని శుచిముఖికరంబుఁ బట్టుకొని)

క. చెలియరొ! నీచే నున్నది
కలికిబ్రతుకు నామెకోరుకాంతునిజాడల్
దెలియఁగఁ బలికి సుమాస్త్రా
నలమును జల్లార్పరాదె ర్ నళినదళాక్షి.

మఱియు,

గీ. అవనిఁ దల్లికై నరనక్కచెల్లెండ్రకు
నైనఁ డాచు లోరహస్యములను
స్థరవికారసరణి ర్ నెఱిఁగించునెచ్చెలి
కనువులిడినఁ దీగర దస్పనిజము.

శుచి—(తనలో) ఈ కాంత తనమనఃకాంతుండగు ప్రద్యుమ్నుండు శ్రీకృష్ణునికొమరుం
డని యెఱిఁగినచో నతండు రాక్షసాంతకునిపుత్రుండని నిరసించునో లేక వానినే
వరించునో తెలిసికొనవలయును. (ప్రకాశముగా) చెళ్ళి! ప్రభావతీ!

గీ. కమ్మతావినొసంగు పుర్వషమైయయ్యుఁ
జంపకసుమంబువైవాలఁజనునె తేటి?
చిత్తజాకారుఁడైన నీచిత్రలిఖితు
దైత్యరిపుపుత్రు వరియింపఁదగునె నీకు?

ప్రభా—(తనలో) నా మనోహరుండు దైత్యాంతకునిపుత్రుండట. ఇప్పుడు నే నేమిచే
యుదును?

చ. ఎలమినిఁ జిత్రలోచనశిరతేక్షణపజ్జుల నలినట్టి పె

న్వల వలరాజుపన్నగ నరపారరసౌఖ్యమునందు చేపవై
యలరుచుఁజిక్కియుంటివికరదా చలియింపకు వట్టికట్టెకున్
గలుగునెబంధుబాధ్యతలు రకష్టమొసౌఖ్యమొగాక డెందమా.

అయినను నా కొక్కధైర్యము కలదు. ఏమన,

గీ. కంటకవికీర్ణ భూరుహాశ్రగంబునందుఁ
దనరు దళితప్రసూనామృతమును గ్రోలఁ
గోరుప్రమదాళి నృక్షంబుఁ ర గూల్చునొక్కొక్క
వలచువిరి మేలు నేనుదీరదలఁచియున్న.

(ప్రకాశముగా) సఖీ! నన్ను బెనరింపుచుంటివా ?

చ. దినకరుఁ డుగ్రుడైనఁ దనరతీవ్రకరంబుల నీరసస్థితిన్
జనుదహియింపనన్న సరసంబుగఁ బద్మిని వానిఁగోరదే
నెనరున రాగవాహిని మురనింగినదాననుగానఁ గోరెదన్
మనమున రాక్షసాంతకుకురమారుడై యైనను వానిఁ గూర్చుమీ.

రాగ—నెచ్చెలీ! శుచిఁబుఖీ! మనయమంగునకియను నీ వేల నిరుత్సాహురాలినిగాఁ
జేయఁ బ్రయత్నించెదవు? నీ వా సుందరాకారునిజాడ లెఱింగివచ్చెదననియేగినది
మొదలు నేటివర కీలేమ పొందెడు విరహపరితాపం బేమనిచెప్పుదును. వినుము,
సీ. వికసితసుమగర్భరమకరందమునుగ్రోల సంభ్రమించుమ దాళిరసంకులం
తరుణరసాలనూతనపల్లవంబుల భక్షించుపికరుతరపాటవంబు [బు
జలధరదర్శనోరత్సాహవిస్త్రుతబర్హ బర్హిస్తృత్యకలాపరవై భవంబు
పలువిధభూరుహారఫలభారనమ్రశాఖలశుక శారికారకలకలంబు

గీ. విస్తృతి భయంబుఁ దమిఁ జిత్తరవికలతయును
బారిఁబారిని బెంప నాత్మీయమోహనాంగు
నెపుడు శుచిముఖ తోడ్కొనిరయేగుదెంచు
ననుచు నీకయి యెదురు కరన్గొనుచునుండె.

మఱియు,

క. తెమ్మెరకూనలు, పుష్పద
శమ్ములఁ జలియింపఁ బతికరలండని జని యం

దెమ్మెయిఁ గనరాకుండిన

సొమ్మసిలుచు నేల వ్రాలుశోకభరమునన్.

శుచి—(తనలో) ఏమి! ఈలేమ రాక్షసరాజతనూజ యయ్యు రాక్షసాంతకు కుమారునే
వరియించునా! అయినఁ దన్ను బెదరించుట కే నిట్లంటినని భావించెనేమో సంగ
తి తెలియ మరల నిట్లనియెదను. (ప్రకాశముగా) సఖీ! ప్రభాపతీ !

చ. కణకణలాడునిప్పు మదిఁగౌతుక మంది యొడిగ్గ గ్రహింతువే?
మణి కలదంచు సర్పమును శ్ర మచ్చికఁ జేఁ గొని ముద్దులాడెదే?
గుణముల నెంచకుండ నిటుగూడునె వై మెఱుఁగెంచి దై త్యన
ద్గణిపుఁడైనవాని నిజశ్రకాంతుఁడటంచు వరింపఁజెల్లునే?

ప్రభా—సఖీ! ఏమట్లనియెదవు?

చ. బిసరుహనేత్ర ! కైఁగొనఁగ శ్ర వేదనఁగొల్పిన ముండ్లు కేతకీ
కుసుమము జాళువాతళుకు శ్ర గుల్కుచుఁ గమ్మనితావినిచ్చునం
చసమునఁ గామినుల్ శిరముశ్రలందు ధరింపరె? యెట్టికఁట్టిక
ప్రసవము శ్లాఘనీయమన శ్ర భాసిలదే గుణరూపవై ఖరిన్.

వేయేల,

ఉ. వారిధి లింకనిమ్ము బడరబాసలమారఁగనిమ్ము తారకల్
ధారుణి వ్రాలనిమ్ము హిమశ్రధామదివాకరు లాత్మ సద్గతుల్
మారఁగనిమ్ము చిత్రగతశ్రమంజులమోహనగాత్రుఁ జిత్తజా
కారుని నామనోహరునిఁ శ్ర గాంతరొ వీడను వీడ నెమ్మెయిన్.

రాగ.—(తనలో) ఈశుచియుఖి మానెచ్చెలి హృదయదార్ధ్యమెఱుంగ బహుక తినపరీక్ష
నేయుచున్నది. హా! దేవీ! సర్వమంశా! ఈపరిశుద్ధదాంపత్యం బెట్లుకొనసా
గఁజేసెదవో నీదేభారము.

శుచి—(తనలో) వహ్వో! నా ప్రయత్న మింకిట నశ్రమంబుగ నెరవేరుట నిశ్చయము.

చ. ఉరుగతిఁ బారుచుండి గిరి శ్ర యున్నతభాగమునుండిక్రిందకున్
గురుతరకంటకంబులను శ్ర గొబ్బునఁద్రోయు ప్రవాహమట్టు లీ
తరుణికిఁ జిత్రమున్ గన నెదన్ బ్రభవిల్లిన రాగవాహినీ
వరమిక రుక్మీణీతనయ శ్ర వార్ధిమునుంగక నాఁగ దెమ్మెయిన్.

అయిన మరల నే నిట్లనియెదను. (ప్రకాశముగా) సఖీ ! నీవు రాక్షసరాజుతె నూజవగుటచే నీవుపరించిన యాపురుషుఁడు ని న్నొల్లనన్న నీ వేమిచేసెదవు ?

ప్రభా—(దుఃఖాక్రాంతయై కన్నుల నశ్రులుగ్రమ్మ) అయ్యో! శుచిముఖీ!

ఉ. అంగన ! ము న్భవాని హృదరయంబనుపాదునఁ జిత్రరూపదృ క్షంగతి మోహమన్తోలక ర సంభవమందఁగఁ జేయ నిత్య ము ప్పొంగుచుఁ దోటమాలియయి ర పూవిలుతుం డురుదోహదంబు లం దం గొమరొప్పఁ బెంచినలరీత న్నొదలంటఁగఁ ద్రుంపఁజూచెదే.

చేతీ ! నీ వనినయట్ల నాపాలిటి భాగ్యదైవంబైన యామహానుభావుండే న న్నొల్లనన్నచో,

క. లేవే వజ్రపుతునుకలు

లేవే రజ్జువులువెదుక ర లేవే నూత్రుల్

లేవే పాపాణాగ్నులు

లేవే కత్తులుకటార్లు ర లేమరొ నాకున్.

రాగ—(భయమునభినయించుచు)అయ్యో! ప్రభావతీ! ఏమే నీసాహసము!(అని ప్రభావ తినిగొఁగలించుకొని) ఓసీ! శుచిముఖి!

ఉ. హా ! యిటుమర్తములైదర ర నాడుచుఁ జంపఁదలంచితే చెలిన్ ?

బోయవె? యాడుతోఁడునను ర బుట్టవె? మారునివేడికోలలన్

గాయముదూఁల నీవునిటు ర గాసిలఁజేసెదె పల్కుముల్కులన్ ?

ఈయును రేలబోసికొనె ర దింతిరొ కావవె మాప్రభావతిన్.

శుచి—(నవ్వుచు) సఖీ! ప్రభావతీ! పరిహాసమున కట్లంటి నేగాని నీ మోహనాకారము

ను జూచినపురుషుఁడు నీ కటాక్షం బర్థింపకుండునే ? అయిన నీవరునిపేర నొక

లేఖవాయుము. అద్దానిఁ గొనిపోయి పాని కిచ్చివచ్చెదను.

ప్రభా—మంచిది. (అని యొకలేఖవ్రాసి శుచిముఖిచేతి కిచ్చుచున్నది)

(అంత తెరలో)

అహా ! రక్షోపీరులారా!

మ. ఉదితానంతబలప్రతాపభుజగర్యోత్సాహాదుర్వారుడై

యెదిరింపన్తనవజ్రనాభమహారాజింద్రున్ బలెన్ యక్షుడు

ర్కదగంధర్వుల గెల్చి వజ్రపురిఁ జేరన్వచ్చె మీ రీ జయా
భ్యుదయంబున్ బ్రకటింప నెల్లెడల నశత్యుత్కంఠఁ గెసేయుఁడి.

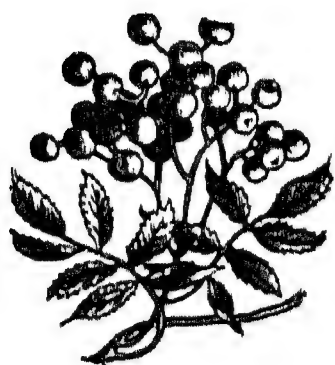
శుచి—సఖులారా! వింటిరా! వజ్రనాభమహారాజుగారు దిగ్విజయముచేసి వచ్చియు
న్నారట. చెలీ! ప్రభావతీ! నిన్నుఁజూడ నభిలషింతురేమో. మన మంతిపురం
బున కేగుదమురండు.

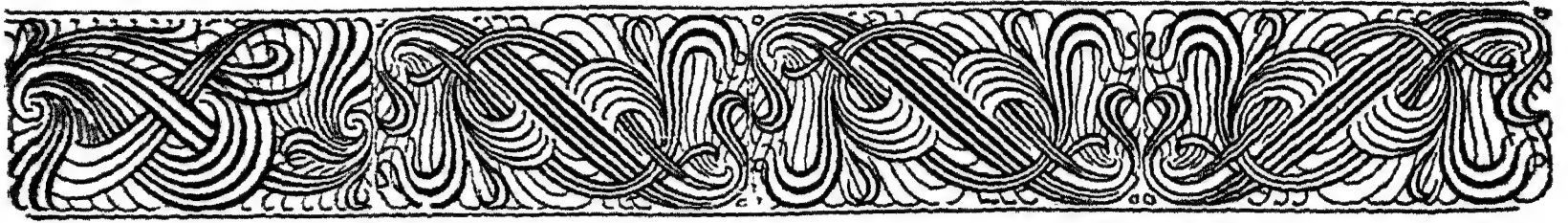
ప్రభా—మంచిది. (అని యందఱు నిష్క్రమించుచున్నారు).

గద్య.

ఇది శ్రీమద్వేంకటరమణకరుణాకటాక్షవీక్షణాసారసమాసాదితరస
బంధురకవిత్వవైఖరీప్రవీణాపస్తంబసూత్ర శాండిల్యసగోత్రప
విత్రహాతృకులకలశార్ణవరాకాకైరవమిత్రవేంకటరత్నసుపు
త్రవేంకమాంబాగర్భశుక్తిముక్తాఫలవివిధవిద్వజ్జనవిధే
యవేంకటకృష్ణనామధేయప్రణీతంబైన ప్రభా
వతీప్రద్యుమ్నంబను నాటకరాజంబున

తృతీయాంకము.

శ్రీరస్తు.

హయగ్రీవాయనమః.

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము.

చతుర్థాంకము.

రంగము: ద్వారకాపురపరిసరము.

[అగ్నిహోత్రచయనులు ప్రవేశించును.]

అగ్ని—(స్వగతము) ద్వారకాపురపరంబున వసుదేవమహారాజుగా రొనరించు యజ్ఞవైభవముఁ గన్నులారఁ జూచి జన్మసాఫల్యంబుఁ జెందితిని. ఓహో! ఆ మఖవాటికయందు,

నీ. ఒకచోట బ్రహ్మయురత్సుకతఁద్రదేతాగ్నుల
విస్ఫుటంబుఁగఁబ్రణవంపఁజేయ
నొకవంక నధ్వర్యుఁ శ్రీడకలంకతన్త్రంత్ర
యోగసామీచీన్యాయుక్తి నెఱప
నొకయోర నుద్ధాత శ్రీప్రకటితప్రౌఢిమై
సామగానములహోర్చురికఁ బొడ
నొకక్రేవ హోత సశర్వకలాకలాపుండై
వలయు దత్తత్క్రియశ్రీలెలుపుచుండఁ

గీ. దక్కుఁగలవారలెల్ల నశత్యంతనిష్ఠ
వేదనాదంబులను మఖ శ్రీవిధులొనర్ప
నెమ్మిత్తోదేవకియు సోమీదమ్మ కాఁగ
సొంపుమీరెను వసుదేవశోమయాజి.

మఱియు, నే నా క్రతువైభవ మెంతని కొనియాడుదును.

ఉ. భోరున నాజ్యహోమములఁ శ్రీ బుష్కలదానములన్ బ్రశాంతికై
గారెలు బూరె లిడ్డెనలు. శ్రీ గమ్మనిపప్పులుఁ గూరగాయలున్
జేరలనిండ నేతులును శ్రీ చిక్కనిసాలెప్పగుగు లెలంగ నో
రూఁరెడుపాయసాన్నముల శ్రీ నోలి జనంబులఁ దన్నునిచ్చులున్.

(అని యిటునటుఁ జూచి) అదిగో! యజ్ఞేశ్వరసోమయాజులుగా రిటులనే వచ్చు
చున్నారు.

[అంత యజ్ఞేశ్వరసోమయాజులుగారు ప్రవేశించి].

యజ్ఞే — ఎవరండీ యిక్కడ? మీ రియ్యెడ నెక్కడైనఁ బ్రద్యుమ్నకుమారునిఁ జూచి
తిరా? ఎనుదేవమహారాజుగారి యజ్ఞవైభవమును శ్లాఘింపుచుండిరి కాఁబోలు.

అగ్ని — యజ్ఞేశ్వరసోమయాజులుగారూ! నన్ను మీ రెఱుంగరుషయ్యా? నాపే రగ్ని
హోత్రచయనులు. ఆ క్రతువైభవము మీకుమాత్రము శ్లాఘనీయమని తోచలేదా?

యజ్ఞే — (ముఖమెత్తి శనుతొప్పలపైఁ బాణితలంబుఁజేర్చి చూచి) ఓహో! మీరా?
అగ్ని హోత్రచయనులుగారేనా? పెద్దవాఁడ నగుటచేఁ జత్వారమువలన నే మి
చ్ఛానవాలుపట్టలేకపోతినిషుమండీ. నర్వలోకశ్లాఘ్యులైన యా యధ్వరము నా
కొక్కని కేల వర్ణనీయముగాకుండును.

శుద్ధవిరాటీవృత్తము.

ఆహా! యద్యుత శ్రీ మామఖంబునన్
స్వాహారావ మ శ్రీ వారితంబుఁగా
మోహంబంది విరభూతి నే నటన్
దేహం బేమరితీ న్నుదంబునన్.

కాని నే కొక్కరుండను మాత్రము దర్శింపదేవతావరుండ నగుటచే నిర్భాగ్యుండ
నైతిని.

అగ్ని — సోమయాజులు గారూ! మీరు కేవలము వేదస్వరూపులుషుమండీ. మఖవైభవ
మునుగూడ వేదస్వరముతోనే వర్ణించితిరి. ఏమయా మీప్రభావము! అట్టిదాని
యెడల మీ రేలవిముఖులైతిరి? యజ్ఞసంభావన యుట్టలేదాయేమిషి?

యజ్ఞే — నా కొక్కనికిమాత్ర మది యేతత్సమగాయమే.

అగ్ని — ఏమి! ఇది కడునాశ్చర్యముగనున్నది.

శా. శ్రౌతస్తార్తవిశారదు ల్విబుధు ల శ్రీ చాఘవా క్షృతిస్థిత స
ద్వ్యాతోల్లాసు లగణ్యపుణ్యులగు గ్రా శ్రీ వస్తుత్తు ప్రస్తోత వి

ఖ్యాతుండౌప్రతిహర్త ధీకలితుతా నా బ్రాహ్మణాచ్ఛంసి యు
న్తే తాగ్నిధ్రుఁడు నేష్టముఖ్యు లలన ర న్నీ కేల యిట్లయ్యెనో.

యజ్ఞే—అగ్నిహోత్రచయసులు గారూ! ఏమని చెప్పదును. పాపాత్తులైన నర్తకాధములు
నాపాలిటిదరిద్రదేవతాస్వరూపు లైరి. నమయచునకుఁ బరమధర్మాత్తుడైన ప్ర
ద్యుమ్నకుమారుం డడ్డుపడకుండిన నాశిరస్సు భిన్నమై యీసరికే నేను—(అని
చేయూడించుచున్నాఁడు)

అగ్ని—పాపము. మీరు మంచిబ్రాహ్మణులయ్యా. మరల ప్రద్యుమ్నకుమారునిఁజూడలేక
పోయినారా?

యజ్ఞే—అందుకొరకేగాదుషయ్యా. నే నీలాగు తిరుగుచున్నాను. మీరు బహుపుణ్యా
త్తులు. అగ్నిహోత్రచయసులు గారనఁగ సామాన్యులా.

హలముఖీవృత్తము.

వేదపూజితులరు కదా

మోదమయ్యెనుమిముఁగనన్

సాదరంబుఁగను దనుపన్

రాద బ్రాహ్మణుడనగుటన్.

అగ్ని—అబ్బ-అబ్బ-మీరు పెద్దలు. మీముందర నే నెంతవాడను! మీయాశీర్వచనము నే
గోనుచున్నానుషమండీ. ఇవే మీకు పదివేలవందనములు. (అని నమస్కరించు
చున్నాఁడు)

యజ్ఞే—దీర్ఘాయుష్టాశ్శవ-వర్ధన్య. వేదపురుషప్రసాదసిద్ధిరస్తు. మనోవాంఛాఫలసిద్ధిరస్తు.
ధనకనకవస్తువాహననమృద్ధిరస్తు. ప్రాతరేవాశిషస్సంతు. రాజద్వా రేనీరంతరా
ఖండలక్ష్మీప్రసాదసిద్ధిరస్తు. (అని యాశీర్వచించి) ఆప్రద్యుమ్నకుమారుని మీ రిం
దెయ్యెడనైనఁ జూచియుంటిరా?

అగ్ని—ఆ! చూచితిని. అదిగో చూడుము. ఆ తటాకముచేతఁగూర్చుండియున్నాఁడు.
మీ రచ్చోటి కేగుఁడు. నేఁ బోయెదను. (అని నిష్క్రమించును)

యజ్ఞే—ఆహా! మీ రెంతధర్మాత్తులండీ. నే నిప్పుడచ్చోటికేగెదను.

(అంత తెరలో)

బ్రాహ్మణోత్తములారా! యజ్ఞసంభావనముట్టినివారు పసుదేవమహారాజుగారి మంది
రంబునకు రం డోహోయి

యజ్ఞ—(అలకించి సంతోషముతో) ఓహో! ఏమినాభాగ్యము! నే వసుదేవునిమందిరం
బునకేగెదను. (అని నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

[అంతశుచిముఖి ప్రవేశించి]

శుచి—(తనలో) యజ్ఞసంభాషనార్థమై ప్రద్యుమ్ననిఁ దోడ్కొనిపోకుండు నాబ్రాహ్మ
ణుని వసుదేవునిమందిరంబున కనిపితిని. ప్రభావతీకన్యపై మోహాతిరేకంబుననే
కదా ప్రద్యుమ్నకుమారుం డాతటాకముచెంత గుఱ్ఱలేమావిగున్నక్రింద నేకతంబ
విరాళిఁజేందుచుఁ గూర్చుండియున్నాడు. నే నిప్పుడు వానిచెంత కేగి యదృ
శ్యనైయుండి సమయసముచితంబుఁగ వాని కీలేఖ నొనంగి వానిచిత్తంబు మోహ
యత్తం బగునటు లొనరించి వ్రజపురంబునకుఁ గొనిపోయెదను. (అని తిరస్కరి
ణీముద్రధరియించి పరిక్రమించుచున్నది)

[అంత నొకతటాకముచెంతఁ బ్రద్యుమ్నం డేకతంబ ప్రవేశించి.]

ప్రద్యు—అన్నా! ఏమి యాచిత్రము.

చ. హరిణముపై మనంబు హరిశ్రీణాక్షిపయిం దగులంగఁ గాననాం
తరమున నాకొసంగె నసీతామణి చిత్రపటంబుఁ దీని నుం
దరతనుకాంతి పూర్ణ హిమ శ్రీ ధామునిగేరుముఖంబుఁ జూడ దు
ర్భరవిరహాగ్నికీల లెదఁ శ్రీ బర్వుచు న న్దపియింపఁజేసెడున్.

అకటా! నా యనుంగుతిమ్ముల మూర్తాలాపంబు వినినతోడనే యొడలెఱుంగక
హస్తగతంబైన పెన్నిధానంబునుఁ గాఱడవిని విడిచినచ్చితిని. అదుఁతికాతిలకంబును
మరల నే నెట్లుచూడఁగలుగుదును? ఓశుచిముఖీ!

శా. ఏలాచిత్రపటంబునాకొసఁగితే శ్రీ యీమోహవారాళి నే
నేలాయీఁదితరింపఁగల్గుదునె యీశయేణాక్షిదృఙ్మాలికా
జాలస్ఫూర్తినెసంగుభాగ్యమెటులన్ శ్రీ సందర్భమానే ననున్
జాలిందూలఁగఁజేయఁజూపితివె యీశచానన్ సరోజాననన్.

హా! న న్నెట్టియవస్థలపాలు చేసితివే.

సీ. నెత్తిమిఁకొలఁ కులశ్రీనీరు కాంతామణి

వదనలావణ్యసంశ్పద యటంచుఁ

గమనీయసాధ్యరాశిగము తరుణీమణి

లేఁగెంపుచెక్కులశ్రీల యనుచుఁ

జిలుకలకలకలంబులు మంజుభాషిణి
 లలితకోమలవాగ్విలాస మనుచుఁ
 దారకాంచితనిశీరధంబు బంభరవేణి
 సుమవిక్రీర శిరోజశోభ యనుచు

గీ. నలరుగుత్తులుగల తీవీరయలు లతాంగి
 పృథులవక్షోజయుతతనూనవిభవ మనుచు
 దలచి భ్రమియించి దిగ్భ్రమఁ గలత జెంది
 గడియ యుగముగ రేయెల్లఁ గడిపియుంట్టి.

ఇట్లంతకాలము వేచియుండవలయునోకదా. అబ్బా! ఈ విరహవేదన నెట్లు
 సహింపఁగలిగెదను.

సీ. లోనున్న మలయానిరీలుఁడు నిర్దయుండోచుఁ
 దడిపోచ గొంతుకదలుగుచుండు
 వెలికిరా నావైని గ వినువీధిజాబిల్లి
 క్రూరుఁడై రేయెండఁ గ్రుమ్మరించు
 విహరింతుమన్నచో గ విటపిసంఘంబుల
 శుకపికప్రసవము గ ల్పాలయఁజేయుఁ
 బువ్వుటీరములకుఁ గ బోవుదమన్నచో
 నళికులంబులు మదిఁ గలతఁబెంచు

గీ. సైకతవినోదములకు నాన క్తిగొనిన
 నిలువనియ్యపు కేకినుశ్కలరుతముల
 నలర జలకేళిసేయనిరయ్యదు మరాళి
 చిక్కియుంటిని యిం దేమిరసేయువాఁడ.

జేరా! ఈ శుకపికశారి కానికురుంబంబు తెట్లుగర్వించి చెలరేగుచున్నవి. నా
 మనోహరణితో నొకింత సాదృశ్యముఁ గనియుండుటచేత నేకాఁబోలు.

చ. లలితరసాలపల్లవములం గడుపారఁగమెక్కిముద్దుగాఁ
 బలికినయంతనీవు కలభాషిణివోదువె యో పికాంగనా !

హంస లుద్ధతి రేగ జరలాశయముల

ఘనక చకటాక్ష మెపుడు నేఁ ర గాంతునొక్కొ.

ఏమి నా కీవెట్టి. నే దైత్యాంతకఃకూమరుండ నగుటచే న న్నాలేమ వరించునో వరింపదో. ఈవిషయములో నామాతీకాతీలకంబును నాకుఁ దగినంత ధైర్యముఁగలిగింప దయ్యో. మఱియు,

చ. ఎలమిని నేను వజ్రపురి ర కేగుటయెట్లొకొ యేగఁగల్గినన్
గలికినిఁగాంచువై భవము ర కల్గుటయెట్లొకొ కాంచఁగల్గినన్
జిలుకలకొల్కిలేనగవుఁ ర జిల్కుచుఁబల్కునొ పల్కుకున్నొ ని
ర్మలకృప నాదరించునొ పరరాజ్యుభయమానొ యదృష్టమెట్టిదో.

(అని పరిభ్రమించుచుఁ గ్రిందఁబడియున్న లేఖను పైకిఁదీసి చూచి) ఓహో ! ఇది యొక యబలాలిఖితంబగు నుత్తరంబు. ఇం దేమివ్రాయంబడి యున్నదో చూచెదఁ గాక. (అని యుత్తరము విప్పి చదువుచున్నాఁడు.)

“ఓ యభినవమన్తథాకారా! అతులనిజరూపజితబాలభాస్కరా! అస్తన్తనోధన చిత్రకైతవతస్కరా! ప్రాణేశ్వరా!

భవత్పాదారవింద నిష్క్యందమదందతుందిలేందిందిరాయమానమానసయై త్రిక రణశుద్ధి నిన్నేయాత్మభర్తఁగవరించి నెక్కొనుతమకంబున నీపై మరులుగొని రేయిం బవల్లు విరహార్తిచే మ్రగ్గు దీనురాలగు ప్రభావతీచేయు వినయపూర్వకమైన విజ్ఞాపనము.

జీవితేశ్వరా.

చ. నుమశరమన్ గలంబుఁగొని ర న్నుక్కెడుదేహమునందుఁగల్గు ర
క్తమునను ముంచి నీ హృదయశకంజమటంచు నవీనమైనప
త్రమున మరుండుచెప్పినవి ర ధంబుఁగ విస్మృతి లేఖవ్రాసితిన్
మిముఁబతిభక్తిఁగోరుచు య ర మింపరె యిందునఁ గల్గు తప్పలన్.

సీ. రాక్షసకులవారి ర రాశిమత్స్యంబనై

చిత్రంపుటెత్తెలఁ ర జిక్కియుంటి

బాలభానూదయశభాగ్యంబుఁగొనఁ జక్ర

వాకినై పతికాంక్ష ర వనరుచుంటి

నినుఁగోరి వర్జించి ర నిదుర నాహారంబుఁ

దొఁగవింటిబంతినై ర త్రుళ్లుచుంటి

జనకునాజాశూల ర సంవృతపంజరాం
తరబద్ధకీరమైర నవయుచుంటిఁ

గీ. బువ్వువిల్తునిశరలోహ ర పుం బెనమునఁ
జలువకరువలిరపులు వెన్నెలలవేడిఁ
బెటుకు పెటుకునఁ బేలెడురపేలగింజ
సంచున విరాలిచేఁ దపిరయించుచుంటి.

మనోనాయకా! కరుణామయుండవైన నిన్ను నేఁ బ్రార్థించునదేమన,
నీ. అలరారులేత వెన్నెలకల్కి చేఁగాక
నీలోత్పలంబులు ర నెగడఁగలవె?

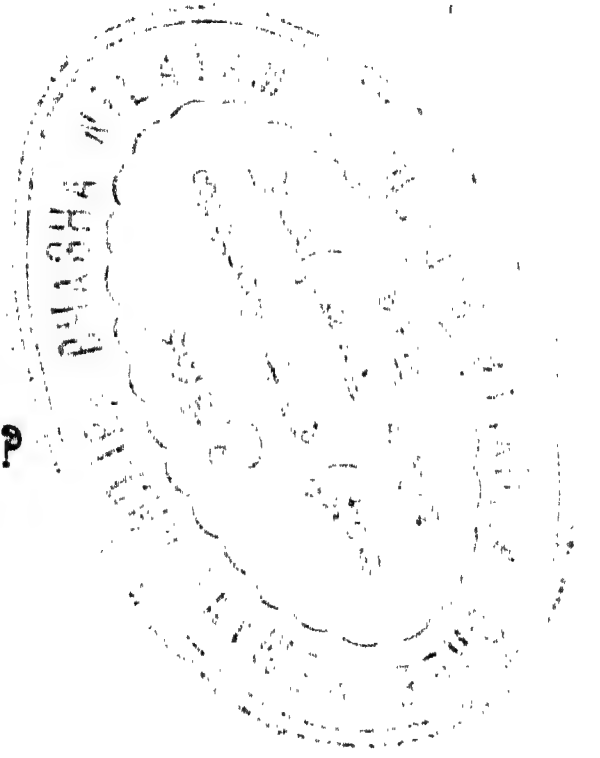
పారిజాతస్కంధరపాటవంబునఁగాక
వల్లీమతల్లిశోభిల్లఁగలదె?
జీవనజాప్తసంభావనచేఁగాక
జీవనజంబుభారసిల్లఁగలదె?

మాక్తికరాజసంబంధంబుచేఁగాక
విద్రుమంబులు రక్తి ర నెలయ గలవె?

గీ. పృథివి నీ మందహాసంబుఁ ర బీనవక్ష
మాననరదాంశుకావాప్తిఁ ర గానకున్న
నా కనుంగవ తను వానరసంబు మోవి
రాజిలునె? రమ్మ నన్ననీరరాణిఁ జేయ.

గీ. దానవాంగనయని నిరాదరణసేయ
కేను నీదానఁజుమి హృదరయేశ ! నీవ
నాదుపతివంచుఁడెల్పి స్వరప్నమున శౌరి
చిత్రితభవత్సదాకృతిఁ ర జెల్లినొసఁగె.
కావున,

చ. అసురకులాంగనన్బరిణరయంబగు టర్హముఁ గాదటంచు మా
నసమున నెంచఁబోకు మలనాగకులాంగననే కిరీటి సం
తసమునఁజెట్టవట్టినవిరీధంబుఁ దలంపుము సద్గుణాలినే
రసికమణుల్ గ్రహింతు రనురక్తలవంశగుణంబుఁ గాంతురే.

చ. జలగతహేయపంకమున శ్రీ జన్మమునొందిన దంచుఁ బద్మమున్
విలసిలనేలకుండెనె ర శ్రీ విప్రమదంబున ? దోషసంగతిన్

వెలయునిశాటుఁడంచు శశి శ్రీ ని నిన్విపుఁ డౌదలఁదాల్చుకుండెనే?

తలఁపఁదిశుద్ధినమ్ము వని శ్రీ తన్మొన వంగన మెంచఁ బాడియే?

ఉ. వాదముగాదుసుమ్ము చెలు శ్రీ వమ్ము మనోజ్ఞగుణమ్ముఁ గల్గు శా
తోదరి దానవాన్వయస శ్రీ ముద్భవయయ్య ముదంబెకూర్చెడున్
మేదురకంటకప్రజసశ్రీ మేతమహీరుహజాతమయ్య నా
మోదముఁగూర్పదేమదికి శ్రీ ముచ్చటఁగొల్చి గులాబి నాయకా.

మఱియు,

ఉ. శేయిఁబవల్ నిశాచరపరీవృత్తయై మనుదానిఁజెందఁగా
డాయుటకష్టమంచు వికటంబుఁగనాత్మఁదలంపఁబోకుమా
హాయి మరందపానరతుఁ శ్రీ డక్కఱతోమధుమక్షికంబులన్
బాయఁగఁదోలి మేలి మధుశ్రీపాలిని బాళి బరిగఁహింపఁడే.

మనోహరా! ఆర్తత్రాణపరాయణుండవు నఖిలధర్మాధర్మకోవిదుండవు నగు నీకు
నేను చెప్పవలసినదానను కాను. అయినను కలగుండుపడు మదియాంతరంగంబునుండి
పై కుబ్జికి యనర్గళంబుఁగ వెల్లివిరియు మనోభీష్టంబులం బుక్కిట నిఘోనంజాతక యిట్లు
వెల్లడించితి నని నాపైఁ గినియకుండు.

గీ. జాబుకై వేచెదను తాళఁజాల వలపు
గడియలెన్నుచుఁ దినములు శ్రీ గడుపుచుంటి
నాధ ! పాలింపుమీ వ్రజనాభదైత్య
విభు తనూజ ప్రభావతీ శ్రీ విన్నపంబు.”

(అనిచదివి) అహో! ఏమియీవిచిత్రము !

ఉ. తానట వ్రజనాభునినుశ్రీతాస్ఫటికంబట ము న్భవాని న
న్యానితలీల నన్నుగరుణాన్ లిఖించిన చిత్రమిచ్చి “నీ
కీ నవమోహనాంగుఁడె సుశ్రీమీ పతియా” ననితెల్పెనంట లో
నూనిన వేడ్క న న్వలచి శ్రీ యుండెనఁ టద్దర ! యేమిచిత్రమో.

నీ. దాక్షాయణికినింత శ్రీ దయయేలనాపై నిఁ

గలిగెనో చిత్రసంగతునిఁజేయ

నాచిత్రఫలకంబు శ ననురాత జకునేల
కరుణఁదానొసఁగెనో శ కాతుకమున
నాచిత్రలిఖితుండ్రనౌ నన్నువరునిఁగా
నేలవిధించెనో శ యింతికంబ

విధియించినంత నే శ వెలఁదిదానవనుతా
తిలకమైయేలఁనశ్వలచె నొక్కొ

శ్రీ. కలిగె నాకిట్టిభాగ్య మా శ గౌరికరుణ
హృదయమ ! కృతార్థవయ్యెద శ వింక నిన్ను
దొంగిలించిన యామోహనాంగి యమిత
కృప మనుపు సంతతానంద శ మెసఁగఁజేసి.

శుచి—(తనలో) ఈతండు ప్రభావతీకన్య తనపేర వాసిన యుత్తరంబున కలరి యా
లేమ శన కిప్పుడే కరగతంబైనట్లు భావించుచున్నాఁడు. వీవి మనోధైర్య మెఱుం
గుటకై యదృశ్యనై యుండి యా కురంగము నుద్దేశించి యిట్లనియెదను.
(ప్రకాశముఁగా)

చ. అలరెదె పత్రసంగతఫలలా ప్తికిఁ జెంతనుజేరఁ గంటకం
బులు గల వందు గ్రుచ్చుకొనఁ శ బోలుఁజుమీ పరికింపలేవైకో
వలచునటంచు దానిపయి శ భ్రాంతిజనించెనె యంతకన్న స
త్ఫలములులేవె వ్యర్థము కరదా భవదీప్సిత మో కురంగమా.

ప్రద్యు—(ఆలకించి యుక్కిలికఁ దనలో) సహ్యా! ఈ శుచిముఖి మరల వచ్చి యదృ
శ్యయై నాచెంత నే యుండెను కాఁబోలు. ఈ నారీమణి ప్రభావతీకన్యపంపున
దూతికయై యాలేఖఁ గొనినచ్చెనని తలంచెదను. శుచిముఖిగాక యెరు లెవ్వ రి
ట్లన్యూపదేశంబుఁగ బల్కెదరు? మరల నే నా కురంగము నుద్దేశించియే యి
ట్లనియెదను. (ప్రకాశముఁగా)

చ. అలర వె పత్రసంగతఫలలా ప్తికి నాఁకొనియుండి కంటకం
బుల గణియింతువైకొక్క వలరపుంబ్రకటించెడు దాని వీడెదే
సలలితరాగసంపద రశసన్నుటితాచ్చఫలంబుఁ జెంద ని
చ్చలుఁదపియించి కోర్కె కొనరసాగఁగఁ జేయ వె యోకురంగమా.

శుచి—(తనలో) ఈతండు శృంగారరసానుభూతికై యాకొనియుండుటచే బ్రత్యకంట
కంబులనులక్ష్మ్యపెట్టననియు నేమైననుసరే పూర్ణమైనయనురాగమునుఁ బ్రకటించెడు
ప్రభావతీకన్యనుఁ బరిగ్రహించుటకు సర్వవిధములచేతనుఁ బ్రయత్నించెదననియు
భావగర్భితంబుఁగ వెల్లడించుచుండె. మరల వీనిని సంబోధించియే యిట్లనియెదను.

(ప్రకాశముఁగా)

నీసపద్యము.

కేసరివక్ష! చరక్కెఱవింటిదొరవోదు.

ప్రద్యు. కేసరీమధ్యకారగిలి లభింప.

శుచి. నెలకూనగుఱుతు నీర నిటలంబు.

ప్రద్యు. వామాక్షికుచపాలి నెలకూన ర గుఱుతులిడఁగ.

శుచి. గజతుండహస్త! చరక్కనివాడవోదువు.

ప్రద్యు. గజయానతనువల్లిఁ ర గై కొనంగ.

శుచి. మంగళాంగుండవై ర మహిమఁగాంచెదవీవు.

ప్రద్యు. మంగళగళసమా ర లింగనమున.

శుచి. చక్రవర్తివియన నీవు ర చాలియుందు.

ప్రద్యు. చక్రవర్తుల సుశోణి ర సరసఁజేర.

శుచి. కుముదరుచిఁగ్రాలు నీదు నేరత్రములు మిగులఁ.

ప్రద్యు. గుముదబాంధవముఖినిఁ గరన్దాన లభింప.

శుచి—(తనలో) ఈ మోహనాంగుం డాయెలనాగపై బద్ధానురాగుండయేకదా యిట్లు
మితిమీరిన విరాళిఁ జెందుచున్నాఁడు. ఇంక నే వీనికిఁ బ్రత్యక్షమై వీనిని వ్రజ
పురంబునకుఁ గొనిపోవఁ బ్రయత్నించెదను. (అని ప్రత్యక్షంబుఁగ బ్రద్యుమ్నుని
యెదుట నిలువంబడి ప్రకాశముఁగా) శ్రీకృష్ణకుమారా! నీ వీ తటాకముచెంత నేమి
చేయుచుంటివి?

ప్రద్యు—(సహర్షంబుఁగ) స్నాన మొనర్చుచుంటిని. ఎట్లనఁ;- పరిపూర్ణకరుణాసమేత ప్రై
నీవు వా కొనంగిన చిత్రపటంబుఁ జూచుచు,

గీ. సకియనెమ్మేనికాంతి మరజ్జనమొసర్చి
యంత శృంగారరసవార్ధిరయందుమున్గి
పిదప నానందబాష్పాంబు ర బిందుధారఁ

గ్రుంకులిడుచుంటి శుచిముఖీ! శ కోర్కలలర.

శుచి—(నవ్వుచు) ప్రద్యుమ్నకుమారా! ఎంతప్రమాదపుపనిఁ జేయుచుంటివి!

గీ గాఢవిరహజ్వరంబుచేఁగి గలతఁజెంది
వంతనొందుచు నీవిట్లు శ భ్రాంతిఁ జిక్కి
వనితపై రాగసరసిలో శ మునుఁగుచున్నఁ
దజ్వరము హెచ్చుదే యప శ ధ్యంబుచేత.

ప్రద్యు—శుచిముఖీ! ఈ చిత్రపటాంతర్గతమోహనాకారంబుఁ జూచి తమినిలుపఁ జూలు
దునే? (అని చిత్రపటంబుఁజూపుచు)

సీ. ఈ ముఖపూర్ణి మా శ హిమకరదర్శనో
త్సుకత నాయెద చ కోరికయనంగ

నీ నీలకబరికా శ నూనజీమూతసం

ప్రాప్తికై చిత్తంబు శ బర్హియనఁగ

నీ హస్తబిసతంతు శ నెనయ నా డెందంబు

రాజితరాజమశరాళమనఁగ

నీ నవలావణ్య శ మానితజలకేళి

సలుప మనంబు మశత్స్యంబనంగ

గీ. వేవిధంబుల నిగుడుచు శ వివశయగుచు

మీరి లోఁలోన నువ్విళు శ లూఁరియూఁరి

హృదయ మా వజ్రపురిలోని శ సుదతిఁజేరఁ

దను విట స్మరాగ్నికింధన శ మనఁగ నిలిచె.

మఱియు,

సీ. భువనజాతామోదశభూతిచే దేహంబు

జవ్వనితనువు కాశ సక్తిఁజెంద

భువనజాతామోద శ భూతిచే చిత్తంబు

వనితకన్దవపై ని శ వ్రాలనెంచ

భువనజాతామోద శ భూతిచే దృక్తతి

కలికి ముద్దులనెమ్మోగంబుఁజూడ

భువనజాతామోద శ భూతిచే బల్కులు

పూఁబోణి గొనబుకెర్రమ్మోవిగదియఁ

గీ. బ్రకట సురతరు వళి చకో శ రిక శుకంబు

లగుట లతయని శరరుహం శ బనుచుఁ జంద్ర

బింబమనుచును రసయుక్త శ బింబమనుచుఁ

జిత్రగతమోహనాంగి నాశించియుండె.

ఓదూతికారత్నమా!

కవిరాజవిరాజితము.

మ. తరుణమిదేనుమి శ తామరసాక్షి ముదంబునఁజూడఁగఁ దన్తయతన్
స్థరశరకీలల శ జాలినిఁదూలుట శ జామయుగంబుఁగఁ శ జాగునయో
యురుగతిఁదత్పుర శ మొయ్యనఁజేరకశయున్నతమోహపశయోనిధి నే
దెరలుదునే సుదశతీమణి! మొక్కెద శ దీనుఁడఁగోరికఁ శ దీర్పఁగదే.

శుచిముఖీ! ఆ రమణీమణి నిశ్చయముగా నన్నువరించియుండెనా?

శుచి—శ్రీకృష్ణాత్మజా!

ఉ. కొమ్మనునోగతం బెఱుఁగఁ శ గోరెదె యద్భుతమయ్యె నీ శరీ
ర మ్మిటనుండ భావ మితరస్థలమందున నుండెనొక్కొ మో
సమ్మనియెంచి నీమదిని శ సందియం మొందెదె నిర్దయుండవై
కమ్మనుఁజూచియున్న నను శ కంప జనింపదె నీకు నక్కటా.

ప్రద్యు—శుచిముఖీ! “యత్రాకృతిస్తత్రగుణాః” అని లోకములో స్త్రీలకుఁగాని పురు
షులకుఁగాని రూపమునుబట్టియే గుణములుబ్రకాశింపుచుండును. ఆ కారణంబుచే
దైత్యరాజతనూజయగు ప్రభావతీకన్యజగన్తోహసస్వరూపంబునకు సుగుణసంపదయు
ననురూపంబుఁగ నే యుండునని తలంచెదను,

శుచి—సందేహమేమి? అట్టి లోకోత్తరగుణుని నే నెందును జూడలేదు. వినుము,

చ. గురువులయాజ్ఞామీరక న శ కుంతితభక్తిని వైష్ణవార్చనా
పరతఁజరింపుచు న్భరమ శ చావనశీలయనంగ సత్యవా
క్సరణిని సద్యతంబు లనిశంబునుఁజేయుచు రేబవ ల్మినున్
దిరముఁగ నాత్మనిల్పి నుద శ తీమణి పూజలొనర్చుచుండెదే.

ప్రద్యు—(ఉత్కంఠఁదనలో) ఓహో! ఏమినాభాగ్యము! (అనిచిత్రపటంబుఁదిలకించి)

సీ. తేనియఁజిమ్ము వాఁతెఱ చవుల్పచరించు
 చందమెన్నుటకు మాఁసంబుపట్టు
 మిలమిలఁగ్రాలెడు శ్రీ మీననేత్రంబుల
 పటిమనెన్నఁగళతా శ్రీ బ్దంబుపట్టు
 తిలపుష్పములజిగి శ్రీ దళుకొత్తునాసిక
 డంబుశ్లాఘింప యు శ్రీగంబుపట్టు
 పూర్ణచంద్రునిభాతిఁ శ్రీ బొలుపొందువదనంబు
 వర్ణింప బ్రహ్మక శల్పంబుపట్టు

గీ. నింక నితరావయవముల శ్రీ నెన్నఁదరమె
 యహహ! నా మహాభాగ్య మేమనఁగవచ్చు
 లోకమోహినియైన యీశలోలనేత్ర
 నాకు సతిఁగా సృజించె నా శ్రీ నలినభవుఁడు.

(ప్రకాశముగా) శుచిముఖీ! ఈ నవలామిన్నను కన్నులారఁజూచుభాగ్యము నా
 కెట్లు సందర్భింపఁజేసెదవో నీదేభారము.

శుచి—(తనలో)

గీ. నాయికానాయకులకాత్మఁ శ్రీ బాయనట్టి
 విపులవిరహజ్వరంబును శ్రీ వెడలఁదోలఁ
 దగినదివ్యాపధము ప్రేమశ్రీ నెగడ వారి
 నొక్కయెడఁజేర్చుటేగాదె శ్రీ యుర్వియందు.

ఏయుపాయంబుచే వీనిని వజ్రపురంబులోఁ బ్రవేశ పెట్టనగు? (అని కొంచెమాలోచించి) ఆ! నా కిప్పుడు చక్కనియుపాయ మొకటి పొడఁగట్టినది. (అని శిరఃకంపముఁజేసి) అటులనే చేసెదను. (ప్రకాశముగా) ప్రద్యుమ్నకుమారా! ఏల నీ విట్లు మితిమీరిన విరాళిచేఁ బరితపించెదవు?

ప్రద్యు—ఈశ్వరకటాక్షంబున నాదైత్యనాథుండు గాంచిన దుస్తరవరప్రభావంబుచే వజ్రపురంబు లాతులకుఁ జొరనశక్యంబు. ఆ మోహనాంగినిఁ జూడకున్న నేఁ బ్రతుకఁగలనా?

చ. పొలుపుఁగఁజంచరీకములు శ్రీ మోహనమంత్రము లుచ్చరింపఁ బై

నొలయుచుఁ జల్వఁతెమ్మెఱులు శ్రీ నుష్పననూఁదఁగ మోహనాంగి యు
జ్వలతరవర్ణనామృత రశం బను తియ్యని మత్తుమందు నే
నెలమినిమ్రంగఁ గర్ణముల శ్రీ నిట్లవశాత్తుండ నెఱిసే చెలీ.

శుచి—ప్రద్యుమ్నకుమారా! నీ వెంతవిరాళిఁజెందుచుంటివో నీపై మరులుగొనిన ప్రభా
వతి నీకంటె యినుమడుంగుల విరాళిఁ జెందుచున్నది. అరణ్యంబున నీవు నన్ను
విడిచిపోయినతోడ నే నే వజ్రపురంబున. కేగితిని. మఱియు.

మ. చనఁగా నప్పరిలోఁ ప్రభావతి వనిన్ శ్రీ సౌదామినీరీతి నిం
పునరాజులుచు నీపయింగలతమిన్ శ్రీ మూర్ఖిల్లియుండంగ చెం
తనుచేటిమణి రాగ వల్లరియు నంత న్వీవఁగాఁదమ్మివీ
వనఁ దెల్పొంద రహస్యలీలనెఱిగింపన్ గల్గె నీసంగతిన్.

ప్రద్యుమ్న—(సహర్షంబుఁగ) ఏ మేమీ! ఆకన్నియ నిశ్చయముగ నాపై విరాళిచేతనేమూ
ర్ఖిలైనాగా? అట్లులైన నీసహాయమువలన నేనింక చరితార్థుండ నయ్యెదను. వహ్వా!

శా.హా రామామణి! యంచు నేబలుకఁ గీరారాభాటి నాసంబు నూ
గారుం జూప మదాళిగంధవహులున్ శ్రీ గాంతాకుచంబున్ గనం
గా రాయంచలుశీతరశ్మియు మనంశగారాదు నే మోహపుం
వారాళిఁదరియింపఁగల్గుదు నహా శ్రీ వామాక్షిదర్శించినన్.

శుచియుభి! ఏయఁపాయంబుచేనైన న న్నారాక్షసపురంబులోనికిఁ దోడ్కొని
పోయి ప్రభావతీకన్య శుద్ధాంతంబునఁ బ్రవేశ పెట్టితివేని నీ యునర్చుమేలు నే
నెన్నటికిని మఱిచువాఁడనుకాను.

శుచి—ప్రద్యుమ్నకుమారా! తహతహజెందకుము. నేను చెప్పినట్లు నీవు ధీరోచాత్తుండవై
ప్రవర్తించితివేని నీయభీష్టంబు తప్పకఁగొనసాగు. నిన్నిప్పుడు తోడ్కొనిపోయి వజ్ర
పురబాహ్యంబున నిలిపి నే లోనికేగి యేవిధముచేనైన వజ్రనాభుని యనుమతి వడసిని
న్నా ప్రభావతీకన్య కేళికాభవనంబునఁ బ్రవేశ పెట్టెదను. పిమ్మట నీ వచ్చోట,—

మ. చొరవ న్నిశ్చలతనై లంగి సమయ శ్రీ స్ఫూర్తి న్వచో నై పుణిన్
వరలం గాంచె దభీష్టసిద్ధిఁ దమిచే శ్రీ వర్తింప నీకోర్కెనే
నెరపన్ జాలను వజ్రనాభుఁ డనుమానింపన్ జెడున్ నిల్వ దు
ర్భరమై నీకుఁ బ్రభావతీసతికి రంభభాకంటకన్యాయమా.

(అని పైకిజూచి) అదిగో బృందారకునిపు డెద్దియో బలుకుచున్నారు వినుము.

(అంతతెఱిలో)

సీ. అతివృద్ధుడై సూర్యు శ డస్త్రాదికేతెంచె
వరిపొలాలుపసిండి శ వన్నెఁగ్రాల
కలకలంబులఁబక్షి శ కులములుతమతమ
గూళ్లఁజేగుచునుండె శ గోగణంబు
మరలియిండ్లకుఁబోవుఁ శ దఱిపిదూడలుకొన్ని
సారిదిఱంకెలువై చురచును జనంగఁ
బొటలుపాడుచుఁ శ బాలికాపులు పొలం
బులనుండి తమగృహం శ బులకునేగుఁ

గీ. బాతశాలలబాలకులృపులిడుచు
నలరి కిలకిలనవ్వుచు శ నరుగుచుండె
రాగ ముప్పొంగె జనులు సరరాగులగుచుఁ
దమినివెడలంగఁ దగు నిశాం శ తంబులకును.

శుచి—ప్రద్యుమ్నుకుమారా! వింటివా బృందారకులపలుకులు. దినాంతంబగుటచే జిమ్మ
చీకటులు కాఱుక్రమ్మకుండ మనము పయనమగుట మేలు. రమ్మ-

ప్రద్యు—మంచిది. అటులనేవచ్చెదను. కాని, శుచిముఖీ! అతికఠినమైన నిబంధన విధిం
చితివి. ఎట్లోగదా.

మ. అలినీలాలకమోవి తేనియజడిన్ శ హాసాంకురజ్యోత్స్న దృ
గ్లలితాళు ల్కలవాక్పికాళి ముఖ రాశికాచంద్రబింబంబు ను
జ్వలలావణ్యజలాశయంబుఁ గనుపింశపన్ నిర్వికారుండనై
నిలువన్ జాలుదునే తమిన్దొనక తరనీవ్! యేగతిన్ బ్రోచెదో.

శుచి—(తనలో) కానిమ్ముమాతము. అప్పటి కెద్దియైన నొకయుపాయము తోచకుండు
నా. (ప్రకాశముగా) ప్రద్యుమ్నుకుమారా! నీవు మనంబుఁజిక్కఁబట్టియే ప్రప
ర్తింపవలయుఁజూమి. లేకున్న నా ప్రయత్నమంతయు విఫలంబు కాఁగలదు.
వజ్రనాథుం డిపుడే కిన్నరుల నిర్జించివచ్చి వజ్రపురంబున గొలువుఁదీర్చియు
న్నాఁడు. పోవుదమురమ్ము. (అని యిరువురు నిష్క్రమించుచున్నారు.)

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము

గద్య.

ఇది శ్రీమద్వేంకటరమణ కరుణాకటాక్ష వీక్షణాసార సమాసాదిత
 రసబంధురకవిత్వవైఖరీప్రవీణాపస్తంబసూత్ర శాండిల్యస
 గోత్రపవిత్ర హోతృకులకలశార్ణవరాకాకైరవమిత్ర వేం
 కటరత్నసుపుత్ర వేంకమాంబాగర్భశుక్తిముక్తాఫల
 వివిధవిద్యజ్ఞనవిధేయ వేంకటకృష్ణనామధేయ
 ప్రణీతంబైన ప్రభావతీప్రద్యుమ్నంబను
 నాటకరాజంబున

చతుర్థాంకము.

శ్రీరస్తు.

హయగ్రీవాయనమః.

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము.

పంచమాంకము.

రంగము: వజ్రపురమునంగలనభామంటపము.

[రోమంధన తామ్రాక్ష కఠోరదంష్ట్రులతో వజ్రనాభుఁడు కొలువుకూటముఁ బ్రవేశించును.]
వజ్ర—అరే ఆ ప్తవర్గంబులారా!

ఉత్సాహ. మురియుచుండుకిన్నరప్రభుండుశరణుఁజొచ్చె సంగరమునందు నాదు దోయ్యగ్రప్రతాపవహ్ని దుర్భరముఁగాఁగ నోడి యింక శ వరుణుఁడున్ గుబేరుఁడున్ బరమవై రియకాయముండుఁ శ బదములంబడన్వలెన్.

ఈ విజయంబు నా కుమారీమణియగు ప్రభావతి కెఱింగింపవలయును.

(అంతఃకల్పన)

మ. చలమే చిత్రగతి స్తనోహరవిలా శ సస్ఫూర్తిరంజిల్లి నెచ్చెలి! మాటాడవిదేమె స్వప్నఫలముం శ జింతించి విభ్రాంతవై కలతన్మూర్ఛిలితే ప్రభావతి! మెయిన్ శ గల్గెన్ జ్వరం బోమహా ఫలసంధాయకులార! వైద్యు నిటకున్ శ బంపన్ గటాక్షింపుఁడి.

వజ్ర—(ఆలకించి వెఱిగండుచు) ఆ! ఎక్కడనుండి యా కలకలము.

రోమం—ఆ! దేవా! ఆకలకలం బంతఃపుర సౌధాంతరంబునుండియే వినపచ్చుచుండె.

తామ్రా—ఆ! దేవా! దేవరవారి కుమారీమణి జ్వరాతిశయంబుచే మాటాడకుండెనట.

కఠో—ఆ! దేవా! దేవరవా రాజ్యనొనంగినచో నిప్పుడే దాసుండగు ధన్వంతరి నీడ్చి కొనివచ్చెదను.

వజ్ర—అరేమంత్రులారా! నే నిప్పుడే యంతికంబునకేగి నాపుత్రికారత్నం బెట్టిస్థితిలో నుండెనో స్వయముగఁ దెలిసికొనివచ్చెదను. మీ రీపురంబునఁ దగువైద్యుల నర యుఁడు. (అని యంతఃపురంబునుగూర్చి నిష్క్రమించుచున్నాఁడు.)

రోమం—ఆఁ! సహమంత్రవతంసములారా! మనముకూడఁ జని యేలికయాజ్ఞాప్రకారము జరిగించివత్తుము రండు. (అని నిష్క్రమించుచున్నాఁడు.)

తామ్ర—ఆఁ! ప్రభావతీరమణికి దేహరోగ్యము కలిగెనేని దురాత్ములగు యమ వరుణ కుబేరులు నిర్జింపఁబడినవారే. కఠోరదంష్ట్రా! వైద్యాన్వేషణార్థమై పోవుదము రమ్మ. (అని నిష్క్రమించుచున్నాఁడు.)

కఠో—(ఇటునటుఁజూచి) ఆఁ! దేవతాసంబంధినియైన దాసి శుచిముఖి యీలాగువచ్చు చున్న దేమిచెప్పమా. అంతఃపురవర్తమానములు మాహారాజుగారికి నివేదించుటకుఁ గాఁబోఁడు.

[అంత శుచిముఖి ప్రవేశించి]

శుచి—ఓహోకఠోరదంష్ట్రా! ఈ మనవజ్రపురంబున గుఱుతుగ నెఱుకఁజెప్పగల నెఱు కత నెందున్నను గొనిరావలసినదని వజ్రనాభమహారాజుగారి సెలవైనది. కావునఁ దత్కార్యనిర్వహణార్థమై నీవు వేవేగఁ జనవలయును. తడవైనచో మన ప్రభా వతీకన్యకకుఁ గీడువాటిల్లుఁజుమీ.

కఠో—ఆఁ! నే నిప్పుడే జని రాజాజ్ఞ నెరవేర్చెదను. (అని నిష్క్రమించుచున్నాఁడు)

శుచి—(స్వగతము) నే ననుకున్నటుల నా యభిప్రాయం బెఱుంగజాలక వజ్రనాభుఁడు విరహ పరవశయై మూర్ఛఁజెందియున్న నిజకుమారీమణి నిశ్చయముగ రోగపీడిత యయ్యెనని తలంచియే శుద్ధాంతంబున కేగియుండె. అనంతరకర్తవ్య మాచరింపఁ దడవయ్యెనేని యాలేమ ప్రమాదవశంబునఁ బ్రద్యుమ్నకుమారుంగూర్చి యేమేమి పల్పరించునో. ఆ కన్యామణి నిశ్చయావస్థ వజ్రనాభుండెఱింగినచో నా ప్రయ త్నం బంతయు విఫలం బగుటయేఁగాక ప్రభావతీకన్య కేమి యుపద్రవము తట స్థించునో. కావున నే నిపుడే యెఱుకతవేషమును ధరించి కఠోరదంష్ట్రానితో నంతికంబునకేగి నా నేర్పుచే వజ్రనాభుని యనుజ్ఞఁగొని గురుకైతవంబునఁ బ్ర ద్యుమ్నకుమారు నంతిపురంబునకు రప్పించెదను. అనంతరకర్తవ్య మప్పడే యాలోచింపవచ్చును. (అని నిష్క్రమించుచున్నది.)

[అంత నంతఃపురమందు శయ్యాతలంబున మూర్ఛిల్లియున్న ప్రభావతికిఁ జెంత రాగవల్లరి కైత్యోపచారము లొసరించుచుండ వజ్రనాభుఁడు ప్రవేశించుచున్నాఁడు.]

రాగ—(వజ్రనాభునిఁజూచి ప్రీడాభయంబులు మనంబునఁ బెనంగొన లేచి నిలువంబడి)
సఖీ! ప్రభావతీ! నిన్నుఁ జూడగోరి మహారాజుగారు వచ్చియున్నారు. లేచి
కూర్చుని మాట్లాడుము.

వజ్ర—(సెజ్జపజ్జగూర్చుండి) ఆఁ! బిడ్డా! పలుకవేమి? (అని తనలో) ఆఁ! ఏమిది! నాప్రి
యకుమారీమణి గాఢమైనజ్వరంబుచే మైమఱచి పిలిచినను మాటాడకున్నది.
కుసుమకోమలియైన నా చిన్నారిముద్దుకూతు రీదారుణజ్వరంబున కెట్లోర్చు.
ఆఁ! కుమారీ!

ఉ. వాలును కేలఁబూను బలవంతుఁడ నేనని స్వర్గ మర్త్య పా
తాళనివాసులందఱు సరదా మది నన్నుఁ దలంచి భీతిచే
మూలలఁడగియుందు రిటు ర మూర్ఛమునింగితి వేల నేనువా
హ్యళినెసంగ వ్యాధిగణ ర మంతమునొందదె యోప్రభావతీ.

ఆఁ! నా ప్రియతనూజారత్న మింకను మాట్లాడకున్నది. ఏమిది!

ప్రభా—(మూర్ఛతెలిసి కన్నులు తెఱచి వజ్రనాభునిఁజూచి భయవిహ్వలయై దిగ్గునలేచి
కూర్చొనుచున్నది-)
(అంత కఠోరదంష్ట్రుఁడు ప్రవేశించి)

కఠో—ఆఁ! దేవా! దేవరహజారము చెంగటికి.

చ. తిరుగుచు నల్లపూసలును ర తెల్లనిపూసలు సంకుపూసలున్
గుఱుతుఁగదాల్చిమైతొడవుఁ ర గోలను కేలనమర్చి పుట్టికన్
శిరమునఁదాల్చిమేల్తెలియఁ ర జెప్పెదరండని గిల్కరించు నా
యెఱుకలసానివచ్చె ననుర రేశ్వర! తోడ్కొని రా ననుజ్ఞయే?

వజ్ర—ఆఁ! కఠోరదంష్ట్రు! ఆ యెఱుకలసానిని శీఘ్రముఁగఁ దోడ్కొనిరమ్ము.

కఠో—చిత్తము. (అని నిష్క్రమించి వెంటనే యెఱుకతయైన శుచిముఖితోఁ దిరుగ
బ్రవేశించుచున్నాఁడు.)

వజ్ర—ఆఁ! ఎఱుకలసానీ! నాముద్దులగున్న యవస్థ యెట్టిదియో వచింపుము.

శుచి—చిత్తము. (అని ప్రభావతీని సమీపించి.)

ద్విపద—సౌరాష్ట్రరాగము.

రావేయవ్యమా ర రాజవేయవ్య
భావంబురంజిల్ల ర బలుకుదునవ్య

నానుద్ధువినినంత శ నయమానెయవ్వ
వేసటఁజెందు నీ శ విధమిప్పు డవ్వ
మలయాలబగవతి శ మరువకేయవ్వ
కలుములఁబెంజొందఁ శ గాంచెదేయవ్వ

అవ్వా! నీచే యొక్క సారెచూడనిమ్ము. (ఆలిప్రభావతీకరంబుఁ బట్టుకొని).

అవ్వో యవ్వ! బాగ్గెం శ గలసెయ్యి
మవ్వంపుకీ ర్తిసం శ పదగలసెయ్యి
దానదరమంబులఁ శ దనరాసుసెయ్యి
దీనులరచ్చింప శ తెగువైనసెయ్యి
పాడిపంటలుగలిగి శ బాసిలుసెయ్యి
కోడేగానినిఁగూడి శ కులికెడుసెయ్యి
సౌబాగ్గెమునమించు శ సరసంపుసెయ్యి
సుబరేకలనుగల్గి శ సొంపొందుసెయ్యి
సుట్టాలనురబియ్యె శ సోబిలుసెయ్యి
పుట్టుబోగంబుల శ బాలుపొందుసెయ్యి
దేసదేసములప శ తిట్టగనుసెయ్యి
ఆసలీడేరంగ శ నలరాసుసెయ్యి
దట్టంపుసిగుల శ సేతనువెల్లుసెయ్యి
పట్టితిమేలొందు శ బంగారుసెయ్యి.

అవ్వోయవ్వా! మేలుసూపు సూసుకొనుసున్నావు. మేలుకోరిక కోరుసున్నావు. అది కాయో పండో కల్లో నిజమో అవునో కాదో సేకూరునో సేకూరదో అని వెనుకకు ముందుకు త్రొక్కుడుబడుసున్నావేయవ్వా! అది కాయకాదుపండు. కల్లగాదు నిజము. అది సేకూరునాసేకూరదా అంటే పుసపంబునకు తావిసేకూరదే యవ్వా! అయితే మేలు కోరికలకిగినాలు మెండేయవ్వా! అవ్వోయవ్వా! నీతలంపు నాకు పొడగట్టినది. అది మగ వారి వంకతలంపా ఆడవారివంక తలంపా అంటే అదిగో మగవారంటే గడ్డంబు ఆడవారంటే లక్కాకు. అదిగో గడ్డంపు పిసాసమేనిన్నిపు దావహించి సిక్కులుపెట్టుసుం డెనే యవ్వా! దానివలన గలుగు బాదదొలగింప గోరుసుంటివే యవ్వా! అకోరిక

ప్పటికి నెరవేరునంటే ఒకటే రెండే మూడే ఒకటంటే ఒకయేడుకాదు రెండంటే రెండేండ్లుకావు మూడంటేమూడేండ్లుకావు నీతండ్రిగారి సెలవయ్యెనేని యిదిగో యింతలోనే సేకూరునేయవ్వా ! ఆపోతుగాలి యీదచ్చిన పచ్చిమమూలనుండి వచ్చేనేయవ్వా ! అది మాగడ్డొప్పిసాన మేయవ్వా ! దానిచే గలుగుబాద నేదొలగింపఁ జాలనేయవ్వా ! ఈపురంబునకు దచ్చినబాగమందేయవ్వా ! నాగురువుండేనేయవ్వా ! నీతండ్రిగారి సెలవై తేయవ్వా ! వానినిప్పుడే తోడ్కొనివచ్చెద నేయవ్వా ! అప్పుడు నీబాదలుతీరునేయవ్వా ! నీతలంపులు సాగునేయవ్వా ! నీకోరిక లీడేరునేయవ్వా ! నీరొట్టై నేతబడునేయవ్వా ! నామాటనిజమేయవ్వా ! వినుచు నాబుట్టతోడేయవ్వా ! అప్పుడు నన్ను మెచ్చేవేయవ్వా ! కోరికలిచ్చేవేయవ్వా !

అమ్మవారమ్మ వారమ్మవారూ జగదమ్మ జగదమ్మ జగదమ్మ
మలయాలబగవతీమాంకాలిచండికాదుర గామహాదేవియోయాచిన త్తి
గైరమ్మబైరవీ కాత్యాయనీదేవి మాతంగకన్యా యుమా యర్దనారీ
తోడునీడ్చిమాకు దోడ్పడియీమె కోరెడుకోరిక లొకనసాగఁజేసి
నాపల్కుదబ్బర కాకుండసేయ సేరిమొక్కెదనమ్మ చివునియిల్లాలా॥అ॥

ప్రభా—(ప్రసన్నవదనయై తిండిని పీక్షించి) జనకా ! ఈ యెఱుకలసాని పలుకులచే నామనోవ్యాధి నివారించునని యాసపాడనుచున్నది. కావున మీ రా మెగురువు

నిచ్చోటకు రప్పింప నాజ్ఞ నొనంగవేడెదను.

వజ్ర—ఆఁ ! బిడ్డా ! మంచిది. (అని యెఱుకలసానితో) ఆఁ ! ఎఱుకలసానీ ! నా నుద్దులపట్టి వ్యాధి నీ గురువు నివారింపఁగలఁడను ధైర్యము నీ కున్నచో వానిని శీఘ్రంబుఁగ నెందున్నను దోడ్కొనిరమ్ము. ఆతఁ డీయంతిపురంబునకు వచ్చినపిద ప నా బిడ్డ వ్యాధి నివారింపలేనిచో వానికిని నీకును హానిఘటిల్లునని నిశ్చయించుకొనుము. పొమ్ము.

శుచి—చిత్తము. (అని నిష్క్రమించుచున్నది.)

వజ్ర—ఆఁ ! పట్టి ! ప్రభావతీ ! నీ కిట్టివ్యాధికలుగుటకుఁ గారణమేమిదెల్పుము.

చ. అమరులస్రుక్కఁజేసి యమర రాధిపువీచనుడంచి వానినా

కముఁగొని కిన్నరేశ్వరుని క గర్వము సర్వము డుల్చినచ్చితిన్

బ్రమదముఁజెందకుండఁగఁ బ్రభావతి చింతిలెదేలినీదు డెం

దముననుగల్గుకోరిక మురదంబునఁజెప్పగదమ్మ తీర్చెదన్.

ప్రభా—తండ్రీ! నా కేమియు తెలియదు.

వజ్ర—ఆఁ! చేటి! నీ వేమైన మూలము గనిపెట్టఁగలిగితివా?

రాగ—దేవా! ఎట్టిపెత్తవ్యాధిచేతనోగాని యీ మా నెచ్చెలి, కతిపయదివసంబులనుండి రేయుంబవలులు నిద్రాహారంబుల నుజ్జగించి విపులజ్వరంబుచే మైమఱచి పల్వరించుచున్నది. ఆకారణంబుచే యీ మె కెద్దియో గాలి సోకననియే తలంచితిని. అయిన శుచిముఖినిఁ దోడ్కొనివచ్చెదను. (అని నిష్క్రమించుచున్నది.)

[అంత శుచిముఖి కైతవభూతవైద్యుండగు ప్రద్యుమ్నునితోఁబ్రవేశించుచున్నది.]

వజ్ర—(ప్రద్యుమ్నునిఁజూచి) ఆఁ! భూతవైద్యుఁడా! నీకు భూతవైద్యమునందు పరిశ్రమకలదా?

ప్రద్యు—దానవేంద్రా! సందేహమేమి? వినుము.

శా. భూతప్రేతపిశాచసంఘములనేఁ గీ బూర్ణాహుతిన్ జేసెదన్
ఖ్యాతింజెందెద మంత్రసిద్ధి వినుమింక నీ కుమారీమణిన్
జేతఃప్రీతిఘటించి సౌఖ్యముల రంజింతున్ మదర్థంబు ని
ర్భీతిన్ గైకొనఁగల్గెదన్ నినుగృతార్థిన్ జేసెదన్నేర్పునన్.

ఇంత యేల నా సామర్థ్య మెఱింగించెదవినుము.

సీ. దేహజాడ్యంబై నశ్చిద్యోషధంబులఁ

బాయక దానిఁబోవంగనేర్తు

వీడసోకినఁగాంచిరవేవేగమంత్రతం

త్రమ్ములనాబాధఁదలఁగనేర్తు

మతిసంచలించిన కీ మానకఁదగు చికి

త్సల దానిబాగుగా కీ సలుపనేర్తు

విరహాబ్ధిమగ్నయైరవేతలఁజెందుచునున్న

దవిలినాథునిఁదెచ్చి కీ దనుపనేర్తు.

గీ. గాక యింకెట్టికతమునఁ కీ గలికి! వగల

బెరిలి నవయుచునున్న నారీబింకమొప్పఁ

దగు నుపాయంబు ఘటించిరతన్నివృత్తిఁ

జేసి నిన్నుఁ గృతార్థుఁగాఁగజేయనేర్తు.

వజ్ర—అఁ! భూతవైద్యుఁడా! నీ ప్రగల్భోక్తులుచూడ “మంత్రము తక్కువఁతుంపర
తక్కువ” అన్నటులఁ జేయుదువేమో యని తోచుచున్నది. నిక్కువంబుఁగ
నీకు భూతవైద్యమునందుఁ బరిశ్రమయుఁ గౌశలముఁ గలిగినచో మాప్రభావతి
నాడిపగిక్షించి యామె సెంతకాలములో నారోగ్యస్థితిలోకిఁ దీసికొని రాఁ గలి
గెదవో వచింపుము.

వైద్య—దానవాగ్రణీ! నాపలుకులు వట్టి ప్రల్లదంబులుగా నే భావించితివా?

స్త్రీ. నేర్పులేకున్నచో నేనిటవత్తునే
బెల్లమేకదప్రాణ న మెల్లరకును
చిత్రగతినిఁగన్య న చిత్తసంగతిఁగాంచి
భ్రాంతినిఁజెంది భావమునఁగుంది
మదభీష్టవిషయసం న పదఁగోరి వనసీమఁ
జరియించి నై పుణి న సంగ్రహించి
ప్ర-ప్ర-భావతిదుర న వస్థ నీయెఱుకత
తెలుప నీయనుమతి న కలిగెఁగాన,

గీ. కలికినలరింప నెమ్మదిఁదలఁచి యిటకు
వచ్చితినిఁ బ్రల్లదంబులునీవలుకనగునె
వినుము, “ముంజేతికంకణంబునకునద్ద
మేల?” నాశక్తి నీవింక నీయెఱుఁగఁగలవు.

వజ్ర—మంచిది. నీ ప్రజ్ఞ యెట్టిదియో చూతముగాక.

ప్రభా—(తనలో) ఈ భిషక్తల్లజునిమాటలు భావగర్భితములుగా నున్నయవి.

ఉ. మామకచిత్తసంగతి నరమానుష చిత్రగతిన్ గ్రహించి యు
ద్దామవనంబున న్నిపుణతన్దాని వచ్చితి నంచు ద్వ్యర్థిగా
నీమహనీయుఁడియ్యెడ వరచించెడు నిశ్చితభావమేమొకో
తామరసాక్షుఁడీ భిషజతల్లజుఁడెవ్వరో తోచరాదహం.

శుచి—(తనలో) ఈతండు తమిమిరి సంభాషించుచున్నాఁడు! ఏమి యుపద్రవము త
టస్థించునోకదా?

వైద్య—రాక్షసరాజవతంసమా!

గీ. పలుపలుకులేల నాదు నేర్పరితనంబుఁ
దెలియుఁ ద్వరలోన నీకూఁతుర నలరఁజేయఁ
గలుగఁ దత్సైఖ్య సంగతివలనఁ గోర్కె
సఫలమకానాకు వినుమునిశ్శయముగాను.

వజ్ర—ఆఁ ! ఏది ! నా కుమారీమణి నాడిఁ బరీక్షించి తగిన చికిత్స యొనరింపుము.
చూతము.

ప్రద్యు—ఏమిదై తేయిదా! ఇంకను సందేహించుచునే యుంటివా. నాడిఁ బరీక్షించుట
కు గరగ్రణముఁజేసి యూరకొందు ననుకొంటివా?

చ. ఊరగముఖాంతరస్థమగునగ్రపుఁ గోఱలఁ బట్టవచ్చు మే
దురబడబానలంబయినఁదోరముఁగాఁ గబళింపవచ్చు భీ
కరమగువ్యాఘ్రదంష్ట్రలనురేగై కొనవచ్చును దైత్యకన్యకా
కరముఁగ్రహించి యూరకొనఁగవశమే రజనీచరాగ్రణీ.

వజ్ర—(అలుకగదుర) ఆఁ ! మూర్ఖా ! ఊరకొనక యేమిచేసేదవురా?

ప్రద్యు—నేఁ జేయునదివినుము.

క. పైత్యజ్వరపీడిత యీ
యత్యంతమనోహరాంగిరకభిమతలీలన్
నిత్యసుఖయోగ ఫలమిడి
ప్రత్యర్థిగనేగృతార్థపరిణతిఁ గాంతున్.

(అని ప్రభావతీని సమీపించుచున్నాఁడు.)

ప్రభా—(తనలో) ఏమి! వీనిమాటలు మిగుల భావగర్భితములుగా నున్నయవి. ఈపురుషు
నిఁజూడ నామనం బేలనోగాని యుత్కలికఁ జలింపుచున్నది. వీని సాహసంబుఁ
జూడ నేమియుపద్రవము తటస్థించునోయని భయముకలుగుచున్నది. ఏమిచేయు
దును - (అని యొక కేలఁ గురులను బ్రద్యుమ్ననకుఁ జూపుచు శుచిముఖినిఁ దిల
కించుచున్నది.)

శుచి—(తనలో) నే నింక యనంతరకర్తవ్య మాచరింపఁ ద్వరపడవలయును.

(అని నిష్క్రమించుచున్నది.)

వజ్ర—ఆఁ ! వైద్యుఁడా! ఇంక నీ విస్రంభవాచాలతఁ గట్టిపెట్టి కర్తవ్యమాచరింపుము.

ప్రద్యు—అటులైనచో నీ కుమారీమణి నాడి పరీక్షించుటకై,—

చ. కరముగ్రహించెదన్ ఫలముఁగ్ గాంచెదఁ జిత్రగతిన్మెలంగి యీ
సరణినెఱింగెదన్ గలికిరసంగతి సంతసమందఁగల్గెదన్
గురుతరభోగభాగ్యములరకుంగుఱిఁజేసెదఁ గన్యమానసం
బెఱిఁగి చికిత్సలందనిపిరయిప్పిత సిద్ధినెసంగ నాజ్ఞయే!

వ్రజ—ఆ! భైషజ్యప్రగల్భ! నా కుమారీమణికరముగ్రహించి నాడిఁబరిశీలించి తగు
చికిత్సలవలన శీఘ్రంబ సౌఖ్యముఁ గలుగఁజేసితివేని గొప్పబహుమానమునే పొం
దెదవు.

ప్రభా—(తనలో) హృదయమా! సంభ్రమింపకుము. ఆశలారా! తాళుఁడు

ప్రద్యు—మంచిది. (అని ప్రభావతిని సమీపించి) ఓదైత్యరాజ గృహాలంకార చూడమణి!

ఉ. చిత్రపుటెత్తెలంబడినరచేపయుఁజిక్కునటంచు పల్లెవాఁ
డాత్రముతోఁజనుంగద రరయంబునవచ్చితి నేనవైద్యుడన్
జిత్రగతిన్ జ్వరంపుటురిఁజిక్కుఁగఁజేసిననాడెఱుంగు నేఁ
బాత్రుఁడనంచుఁదోఁచినఁ బ్రభావతి! నీదుకరంబొసంగుమా.

(అని ప్రభావతీపాణిగ్రహణంబునకై గమకించుచున్నాఁడు.)

(అంత తెఱలో)

హాహా! సద్గురూ! హాకరుజార్ద్రహృదయులారా! రక్షింపుఁడు. రక్షింపుఁడు.

అయ్యో! ఈరాక్షసకులంబున కెట్టియుపద్రవము సంభవించునోకదా? చచ్చితిని.
చచ్చితిని.

మ. ముదిముత్తైదువటంచు నెంచక ననురన్తూఢాత్ముడై వీఁడు చం
పదలం పూనిగళంబుఁబట్టి నిదె యారపద్భంధులారా! భయా
స్పదయైకుయ్యిడు దీనురాలినిగృహస్థాన్నివించిరక్షింపరే
యదనై రాక్షస వంశనాశనముకారనై యుండనే హా విధి.

వ్రజ—(అలకించి మహాగ్రోహవేశపరవశుండై లేచి) ఆ! రాక్షసవంశమునుఁ దల
పెట్టు దురాత్ముఁడెవఁడురా? (అని విజృంభించుచున్నాఁడు.)

ప్రద్యు—(గ్రోహోదగ్రుండై) ఏమేమీ! నిరపరాధినియైన నా శిష్యురాలి నెఱుకల
సానిని నిష్కారణము బట్టిహింసింపుచున్న ఖలుఁడెవ్వఁడురా! ఓగోరి దుర్నదాం
ధా! ఇదిగో నామంత్రంబుచేసి న్నిప్పుడే నిర్ధామధామంబుఁజేసెదమ చూడుము.
(అని నిష్కృమించుచున్నాఁడు.)

ప్రభా—(సంభవించుచు దీనవదనయై తనలో) అయ్యో! ఇది యేమియుపద్రవమోకదా.

(పకాశముగా) హా! ప్రియసఖీ! రాగవల్లరీ! (అని మూర్ఛిల్లుచున్నది.)

రాగ—ప్రవేశించి) చెలీ! ప్రభావతీ! అయ్యో! మరల మూర్ఛిల్లితివే ప్రియసఖీ!

వ్రజ—ఆ! చెలీ! నీవు చెంతఁగూర్చుండి సముచితచికిత్సల నాపట్టి తెలివొందునటులఁ జేయఁ బ్రయత్నింపుచుండుము. నే నిప్పుడే చని రాక్షసవంశమును 'దలపెట్టిన ముది ముత్తైదువను నా మెను రక్షింపఁ గడంగిపోయిన వైద్యుని శిక్షించివచ్చెదను. అరే! వైద్యుఁడా! ఎవఁడవురా నీవు. నిలువుము. నిలువుము. (అని కత్తిరుుళిపించుచు; నిష్క్రమించుచున్నాఁడు.)

ప్రభా—(మూర్ఛతెలిసిలేచి) చెలీ! రాగవల్లరీ! నా జనకుం డెటకేగెనో యెఱుంగుదువే?

రాగ—ప్రియసఖీ! నీతండ్రిగారు వైద్యునిపోకడ లరసిరాఁ జనియుండిరి. భయపడకుము వా నిప్పుడే మరలివచ్చెదరు.

ప్రభా—చెలీ! ఇప్పు డేమియుపద్రవము సంభవించునోయని నాకు భయముకలుగుచున్నదే. మఱియు.

గీ. తండ్రిదగ్గఱనుంటఁ జిర త్తమునగలుగు
కోర్కెవైద్యునితోఁజెప్పి ర కొనఁగలేక
కలికి! చెయికాలినంతనాఁరకులకుఁదడవి
కొనినగతి వ్యర్థతనుజెందిరకుందుచుంటి.

ప్రియసఖీ! ఆ భిషక్తల్లజుఁడు మరల వచ్చునటే? శుచిముఖివచ్చెనా?

రాగ—భయపడకుము. (అని యటునిటుజూచి) సఖీ! ప్రభావతీ! అదిగో! మన నెచ్చెలియగు శుచిముఖి యాదిక్కునఁ బోవుచున్నయది. (అని యంగుళిచేఁ జూపుచు) వైద్యు నరయుటకే కారణంబు.

ప్రభా—సఖీ! నామనం బిపుడేలనోగాని దామరాకుపై నీటిబిందువువలెఁ దల్లడిల్లుచుండెనే.

అకటా! ఏమనిచెప్పుదును.

ఉ. చానరొ! యొక్క దీర్ఘ కుజ ర శాఖనువ్రేలు ఫలంబుఁగోరు నా
నూనసపక్షిరాజ మను ర మానము నా నురిఁజిక్కియుండి లో
నూనినవేడ్కఁ బై కెగయ ర నోపకఁ గొట్టుకొనంగఁజూగె నే
దేనియుపాయము న్నెఱప ర వేవిడనాయురి రాగవల్లరీ.

రాగ—చెలీ! నీ మనః కీర మపేక్షించు ఫల మెద్దియోఁ దెల్పుము. పిమ్మటఁ దత్ఫలావా
ప్తికై తగిన వెఱపు నాలోచింపవచ్చును.

ప్రభా—ఇప్పు డేమోగాని నామనంబు కలఁతఁజెందియున్నది. ప్రియసఖీ! నీవు వేవేగ.
జని శుచిముఖి నెందున్ననుఁ దోడ్కొనిరమ్ము.

రాగ—మంచిది. (అని నిష్క్రమించుచున్నది).

ప్రభా—(స్వగతము) ఎఱుకలదానివిధముఁజూడ నా కనుమానము కలుగుచున్నది. పూ
ర్వపరిచితవలె నా హృదయమునంగల తెఱంగంతయుఁ బూసగ్రుచ్చినట్లు వక్తా
ణింపఁగలిగె. ఆలేమ నామేలు కోరి కపటకిరాతవేషంబున వచ్చిన భవానియో
లేక నిజమైనయెఱుక తయో తెలియరాదు. వజ్రపురేతరనివాసిను లెవ్వరైనఁ గప
టోపాయంబున వచ్చియుండిరేమో యని యనుకొందుమన్న నా తండ్రీగారి య
నుమతిలేకుండ నొరు లెవ్వరు నా హర్ష్యతలంబునకు రాఁగలుగుదురు? ఆయె
ఱుక త వజ్రపురనివాసినియో కాక మదీయాంతః పురసంచారిణియైన కపటనట
నావిదగ్ధయో కావలయు. వజ్రపురనివాసినియే యనుటకు మేలుచూపిన చిత్ర
పటసందర్శనంబుచే మరులుగొని మేలుకోరికఁ గోరితినని యెట్లెఱింగె? ఆమగు
వ భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలసంవేదినియుఁ గామరూపిణియు నన్నన్ననోరథనం
వేదినియు మదీయాంతః పురసంచారిణియు గపటనటనావిదగ్ధయు నగు శుచి
ముఖియే కావలయు. మరియు నాచతురిక తనతోడఁ గొనివచ్చిన పురుషుం డెవ్వ
రైయుండునో తెలియరాకున్నది. వాని మనోహరరూపము దేవీదత్తంబైన
చిత్రఫలకాంతర్గతాకారంబున కనురూపంబుగ నుండుటయేగాక వానిమాటలును
భావగర్భితములుగానే యున్నయవి. ఓహో! ఏమి యాచిత్రము.

మ. చెలిమిన్ జిత్రపుటై తైలంబడిన యీ శ్రీచేపల్లొనన్ రమ్మటం
చలరన్ వ్రాసినలేఖ దానెఱిగి నశ్రీట్లాకాంక్ష “నేవచ్చితిన్
గలికిన్ జితగతిన్ జ్వరంపుటురిఁ జిరక్కంజేయునానాడి రం
జిలఁగాఁజూతునటంచుఁ గైఁగొనఁగ నెంశ్రీచెన్ వైద్యుఁడెవ్వఁడొకో.

అదియునుఁగాక వైద్యక్రియాకైతవుండగు నా మహాపురుషుని మనోహరరూప
రేఖావిలాసంబులు చూడ నాతం డభినవమన్తధుం డేమోయని యనుమానము కలుగు
చున్నది. ఏమన.

మ. స్థితవక్త్రుండు వైద్యవేషమున నాశ్రీచిత్తంబెలర్పంగ నా

గతి మైదాల్చి విభూతి మారుడె శరత్కాళాంబు దాచాచిదిత
స్థితిభాసిల్లెడు మేనమామగుణముల్ ర సిద్ధింపవే ప్ర-ప్ర-భా
వతి యంచు న్ననుఁ బల్కుతోట్రువడఁ బిరల్వన్ జాగె నాశ్చర్యమా.

(అని సోత్కంఠయై) హృదయమా ! సంభ్రమింపకుము.

ఉ. సుందర చిత్రసంగత విశేషుద్ధ మనోహర రూపపుష్ప ని
ష్యంధమరందతుందిలవి ర హారసముత్సుకనంచు మానసేం
దిందిర! దుర్గమంబగు ను ర దీర్ఘపు జాలము నందు జిక్కినీ
వందగరాని సూనరసరమానఁగఁగోరి తపించెదేలనే?

(అని నిట్టూర్పువిడిచి) ఏమిచెప్పుమా! నామనం బిపు డేలనోగాని పరిపరివిధంబులఁ
గలగుండు పడుచున్నది. (అని యటునిటుఁజూచి సంతోషముతో) అదిగో! నా చెలి
క త్తియలగు శుచిముఖియు రాగవల్లరియు ఎచ్చుచున్నారు.

(అంత శుచిముఖియు రాగవల్లరియుఁ బ్రవేశింతురు.)

శుచి—(నవ్వుచు) సఖీ! ప్రభావతీ! నీ చాతుర్య మెంతయైనఁ గొనియాడవచ్చునే!

చ. తెలిసెనులే ప్రభావతి! త్వరదీయచమత్కృతి నన్నునిర్దయన్
దలఁగఁగఁజేసి నీవెటుక రతన్బిలిపించి మనోనిదానవా
ర్తలువిని తద్గురూ త్తముని ర రా నొనరించితి వంట యాతఁ డు
జ్వలుఁడట చెప్ప వెంత నెఱజూణవె నేనెటుఁగంగ లేనటే.

మఱియు:

చ. గురుతరకాననాంతర నిరకుంజ మహీరుహ వారిరాశి దు
స్తరగిరి గహ్వరంబులను ర దాటుచు వజ్రపురంబులోన ని
న్దురియుచుఁ జేరవచ్చి ఫల ర మున్గొనవచ్చునటంచుఁ బ్రీతి నీ
కరమున వ్రాలనెంచిన శురకం బెట కేగెనె యోసఖిమణీ.

ప్రభా—(శంకాసంకుళితచి త్తయైవెఱఁగందుచు) సఖీ! శుచిముఖీ! నీమాటలు నా కే

మియు నర్థముగాకున్నయవి. నిర్దోషి నైన న న్నేలఁబరిహసించెదవు?

రాగ—ప్రియసఖీ! ప్రభావతీ! ఆ కీరమునే గాఁబోలు మన కేళీద్యానవనాంతరంబున

వెడకుచుండిన యీ శుచిముఖిని గని నీచెంతకుఁ దోడ్కొనివచ్చితిని.

శుచి—చెలీ! ప్రభావతీ! మెలకువతో నిద్రఁబోవువారి లేప నెవరితరంబగు?

ప్రభా—సఖీ! ఏల నాపై నిర్భేతుకంబుఁగ దోషారోషణఁజేసెదవు?

చ. వరరుచిరంపు చిత్రగత శ్రవైఖరి దాహముజెందు నన్ను డ
గ్గరుట రసంబుఁగైకొనెడు శ్రకల్పిఘటించు నటన్నభ్రాంతిచేఁ
దెరలక నామనంబు మృగశతృష్ణ జలంబనుభ్రాంతిఁ జిక్కు నా
హరిణముపోల్కె నెంతయును శ్రవ్యర్థతఁగుందుచు నుండె నక్కటా.
మఱియు.

ఉ. ఆరయఁ జిత్రలీలలఁ గుశజాగ్రఫలంబు రసస్ఫుటంబుఁగాఁ
గోరికలూరఁ జెంత సమకూడినయట్టుల నాసఁ గొల్పియున్
దూర గతంబుఁగాఁగ నెటుఁదోచక వంత మునింగి నామనః
కీరము దానితో శుచిముశ్శి! చనియెన్ గద యేమిసేయుదున్.

రాగ—(తనలో) ఈ సభీమణుల మాటలు భావగర్భితంబులుగా నున్నయవి వీరి యభి
ప్రాయము లేమో యిప్పుడే స్పష్టమయ్యెడు. నేఁ ద్వరిపడనేల?

శుచి—(తెఱఁగు నభినయించుచు) సభీ! ప్రభావతీ! ఏమి! నీ దాహముఁదీర్ప సమర్థం
బగు రస మిడఁజాలు విషయంబు నిన్ను నిశ్చయముగ డగ్గరియెనా? అట్లులైన
చో దానిని మరల నీ వేల పోనిచ్చితివి? నే నీమాటలు నమ్మజాలను.

ఉ. ఎంతటిజాణవే ప్రియ సశ్శి! మదిలోని రహస్యముల్ సదా
చెంతమెలంగు నీ యనుఁగుశ్రవేడియ నన్ గనుఁగప్పి చెప్ప క
త్యంతము దాచివెట్టితివి శ్రధర్తమె? యియ్యెడ నిన్నెలర్పనే
వింతలుపుట్టెనో తెలుపరవే భయమేలనె ముద్దరాలవే.

నీవు చెప్పకపోయినను సర్వము నే నెఱిగియే యున్నదానను.

ప్రభా—చెలీ! నీకన్న జాణ లెందుఁగలుగుదురు?

సీ. నుదతి! మాయాకిరాతవై శ్రనుందరాంగు
నొకనిగురువని తోడ్చి శ్రయత్సుకతను
దెలుపవే పూసఁగుచ్చిన శ్రతెఱఁగు నాదు
మేలుచూపును మేల్కోర్కె- శ్రమేలమేలె?

ఆ పురుషసింహుండు వైద్యక్రియావ్యాజంబున వచించినమాటలు భావగర్భితములై

నా కెంతయు భ్రాంతిఁగొల్పినవి! ఇంక నీ వేలదాచెదవు?

రాగ—(ఆశ్చర్య మభినయించుచు) ఏమి! ఎఱుకత వేషముధరించివచ్చిన దీ శుచిముఖి యేనా! అటులైనచో నా నె గురు వెప్పరై యుండునోకదా.

శుచి—(చిఱునగవుతో) చెలీ! ఆ పురుషుం డొకతస్కరుండు. కావుననే వానిమాటలు నీకు భావగర్భితంబులుఁగాఁదోఁచె. అయిన నీ వెట్లు భ్రాంత వైతివో వచింపుము

రాగ—సఖీ! శుచిముఖీ! నీ గురువైన యా సుందరాకారుండు తస్కరుం డెట్లయ్యె? వానియొద్ద నీవు తస్కరవిద్యయే నేర్చికొంటివి కాఁబోలు.

ప్రభా—శుచిముఖీ ! ఇంకను నన్ను బరిహసింపుచు నే యుంటివా?

చ. చెలియరొ మిత్రమాగమ విశ్రేష్ఠముచే వికసింపఁ జిత్రమా
జలజ నవీన కుట్టలము ర సన్నిధిఁజేసట నేడు నాదు హృ
ల్లలిత మదాళి నీకృపఁ జెలంగి యభీష్టమరందమానఁగా
గలుగునటంచు భ్రాంతిఁగొని ర కాతుకమందితి నేమిచెప్పుదున్.

నీ వాపురుషవతంసుని కలతెఱుంగఁగొనించి నన్ను రంజింపుము.

శుచి—ప్రియసఖీ ! సమయాసమయ విచక్షణంబు లేకయే సంభాషింపవచ్చునా?

గీ. గోడలకుఁ జెవులుండు వారకొనఁగనిట్టి
యతిరహస్యపు వార్తలో ర యబ్జనయన!
కంటక నికుంజమున విరిరదంటఁగొనఁగఁ
దలఁప సిర్వరకును బ్రమాదంబుఁగాదె.

రాగ—సఖీ! ప్రభావతీ! మాటలనందడిని పంజరములోని చిలుకకు ఫలం బిడ మఱచి వచ్చితిని. తుమింపుము. పోయివచ్చెదను. (అని నిష్క్రమించుచున్నది).

ప్రభా—చెలీ! శుచిముఖీ! నీమాటలు నా భ్రాంతిని మఱింత బలపరచుచున్నవి. ఆపురుషుం డెవ్వఁడో నిక్కువంబు వచియింపుము. నేను తాలిమి నీలుపలేకుంటిని.

శుచి—ప్రియసఖీ! ఆ పురుషుని రూపరేఖావిలాసంబులు నీ వెఱుంగనివికావు. అయినను వినుము.

ఉ. ఎవ్వని మున్భవాని హృదయేశుఁడు నీ కగునంచుఁ జూపెనో
ఎవ్వని హృత్స్వరోజరస ర మింపున నీ యెడతేటి క్రోలునో

ఎవ్వని వైద్యవేషమున నీ నిచ్చటికి న్నొనివచ్చియుంటిన్
నెవ్వగమాను మింక తరుణీమణి ! నాగురు వాతఁడేనుమీ.

ప్రభా—(సోత్కంఠయై) ఓహో ! ఏమినాభాగ్యము ! సఖీ ! శుచియుఖీ ! వాని నిజ
వృత్తాంత మొక్కింత వివరించి నాకుఁ గర్ణోత్సవం బొనరింపుము.

శుచి—చెలీ ! వినుము.

ప. గురుమిష నిన్నుఁగైకొనఁగఁ నీ గోరియెవచ్చె నతండు రుక్మిణీ
తరుణీకుమారుఁడై వెలసి నీ తమ్ములు తన్నొలువంగ ద్వారకా
పురమున వేటలాడుచును నీ ముద్దులుగుల్కుచునుండె నాకహం!
కర మతివి స్తయం బొదవె నీ కన్నుల పండువుఁగాఁ గనుంగొనన్.

ప్రభా—(సహర్షంబుఁగఁ దనలో) ఆ మోహనాంగుండు నాబోటి విరహిణీజనమనః
కురంగంబుల వేటలాడుచుండెను కాఁబోలు. (ప్రకాశముఁగా) సఖీ ! నా వ్యా
దయేశ్వరుని ముద్దుపే రేమియో యెఱింగింపుము.

శుచి—చెలీ ! వినుము.

క. వనితరౌ ప్రద్యుమ్నుండని
జనులు పిలుచుచుందు రతనిసౌందర్యంబున్
గొనియాడ నలవికా దెం
దునఁ గన్యాహృదయ పశ్యంతోహరుఁడతఁడే.

మఱియు

చ. లలితవిలాస విభ్రమ కరలామశలత్వ పరాక్రమంబులన్
విలసితరూప సంపదల నీ విశ్రుతుఁడై చెలువారునాతఁడో
యలికులవేణి! చూచితక నీ దా నవమోహనమూర్తి వైద్యుఁడై
వలచి నినున్ గ్రహింప నిటునవచ్చినవాఁ డలమారుఁడే సుమా.

ప్రభా—ఓహో ! ప్రియసఖీ ! నీకతంబున నే నింక ధన్యురాలనయ్యెదను. ఆ నా
వ్యాదయేశ్వరుం డిపు డెటకేగియుండునోకదా.

శుచి—ప్రియసఖీ ! నీవు నీ కేళికాభవనంబులోని కేగుము. నే శృంగారవనంబులోని కేగి
వాని నరసివచ్చెదను.

ప్రభా—మంచిది.

(అని యెవరితోవను వారు నిష్క్రమించుచున్నారు.)

గద్య.

ఇది శ్రీమద్వేంకటరమణ కరుణాకటాక్ష వీక్షణాసార సమాసా
దిత రసబంధురకవిత్వవై ఖరీప్రవీణాపస్తంబసూత్ర శాండిల్య
సగోత్రపవిత్ర హోతృకుల కలశార్ణవరాకాకై రవమిత్ర
వేంకటరత్ననుపుత్ర వేంకమాంబాగర్భ శుక్తిముక్తా
ఫల వివిధవిద్యజ్ఞనవిధేయ వేంకటకృష్ణ నామధేయ
ప్రణీతంబైన ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నం
బను నాటక రాజంబున
పంచమాంకము.

శ్రీరస్తు.

హయగ్రీవాయనమః.

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము.

షష్ఠాంకము.

రంగము: వజ్రపుర కేళికోద్యానవనము.

[వైద్యవేషుండగు ప్రద్యుమ్నుడు ప్రవేశించుచున్నాడు]

ప్రద్యు—ఆహా! తా నొకటిఁదలంప దైవము వేటొండుఁదలంచు నను టిట్టిదియేకదా.
చ. అమిత మహోగ్ర కాననమునందను నే మృగయాప్రసక్తిచే
దమి విహరింపుచున్ననము శతన్విపయిందగులంగ వచ్చి యా
రమణిగ్రహింపలే నయితిఁ శ్రీబ్రాహ్మములే కొకవస్తువైన హ
స్తముననుఁ జిక్కిన నృపవిరదాటినదాఁక నిజంబు లేదుగా.

అకటా! నే నెంతయవివేకినైతిని.

గీ. పాలుద్రావలేక శ పాలచెంబును పిల్లి
బోర్లద్రోయు పగిదిఁ శ బువ్వబోణిఁ
గాంచి కరముఁబట్టఁగ నుండి యక్కటా!
వెకలినగుట దాని శ విడువనయ్యె

నా దురదృష్టదేవతా క్రందనమో యన నట్టి యార్తాలాప మొనరించి కనుమొరంగి
ననుదినుఁజ్జేదువ యెవ్వరోగదా. ఆ యమ కామరూపసంచారిణియైన శుచిముఖియో నన్ను
నాయుద్యమంబు నెఱింగిన వృద్ధరాక్షస వనితయో కావలయు. వృద్ధరాక్షసవనితయే యైన
చో రాక్షసవంశనాశనముఁ దలపెట్టునా? శుచిముఖియే యని యనుకొందుమన్న నాకా
మిని నామనోహరిణియగు ప్రభావతీ కన్య సందేశంబున ద్వారకాపురవరంబునకేతెంచి;

చ. అనుపమరాగరజ్జుల న శీ నంతముఁగాఁ గలయంగఁ బేని నా
మనమను బొంగరంబున కశీమానుషలీలలఁ జుట్టి వైచి మిం
చిన భ్రమణంబుఁ బైకొనఁగఁ శీ జేర్చియు నిప్పురి నాఫలంబు చే
తనుబడువేళ గ్రద్దవలె శీ దన్నుకపోవునె యీగతిన్ గటా.

అయిన నే నిప్పు డేమనుకున్నను లాభములేదు. శుచిముఖియుఁ గానరాదయ్యె.
నే మరల నాశుద్ధాంతమునకేగినామనోరమను గాంచుభాగ్యంబును లభింపదయ్యె నే నా
వాల్గంటినిఁ గన్నులారఁ జూచినతోడ నే నామనంబు తన్నయఁ బయ్యె. మరల ద్వారక
కేగుదమన్నను కాల్లాడకున్నయవి. ఏమిచేయుదును. (అని నలుదెలుఁగుల వీక్షించి)
ఏమి! నే శృంగారవనంబునకు వచ్చితినిఁ కాఁబోలు. ఆహా! ఈవన మెంతరమణీయముగా
నున్నది.

లయగ్రాహి.

కమ్మనిలతాంతముల కిమ్మగు సకుంజముల
జుమ్మనుచు రేగు మధుపమ్ములనుకాసా
రమ్ములను హంసలు ముదమ్మున మనోభవళ
రమ్ములను తెమ్ముల బిసమ్ములను మెక్కన్
గ్రమ్ముకొనుచు గలరుతమ్ములను భూరుహచ
యమ్ములఁ దమిన్ శుకపికమ్ములెసఁగ నిం
ఛమ్ములను విప్పినటనమ్ములను గే కినులు
నెమ్మిఁ గొలుపగ హృదయమ్ములరుచుండెన్.

ఈ యారామముయొక్క రామణీయతకుఁ గొండొక కారణంబుగలదు. ఏ మన,

గీ. నందన వనమ్ములోని విరన్నాణమైన
సుమలతా భూరుహములెల్ల శీ సురుచిరముగ
వెలయు నిచ్చోట దేవేంద్రుఁ శీ దొలఁగఁ జేసి
పూని గైకొన్నకల్పికాఁ శీ బోలునిదియు.

ఎట్లైన నేమి? నా కిప్పట్టున నేత్రపర్వం బొసరించుచున్న యీ శృంగారవనంబున,

చ. తరుణి ప్రభావతింగననె శీ దన్విరహార్తిని మ్రగ్గుచుంటి నీ
జ్వరమును బల్లవ ప్రసవసంగతిఁ బై నొలయంగఁ జల్వతె

మైరలు హిమాంబుబిందుల సరమేశనఁ దేనియ వానలోప్పఁ గ్రొ
వ్విరుల పరాగశయ్యలను శ్ర వేడ్కఁజరించి హరింతునియ్యెడన్.

(అని యిటునటుఁజూచి) అదిగో! న క్తంచరుం డొకఁడిటుల నే వచ్చుచున్నాఁడు.
నే నీ పొదరింటిమాటున గూరుచుండి వానిప్రయత్న మెట్టిదియో తెలిసికొని క ర్తవ్యమాచ
రించెదను. (అని యట్లచేయుచున్నాఁడు.)

[అంత మహాగ్రహాపముతో కఠోందంట్టుఁడు ప్రవేశించి]

కఠో—అరే వైద్యుఁడా! నీవెందుడాగితివిరా? అరే మిథ్యాప్రగల్భ! ఏమిది! ఈ వజ్ర
పురంబున నే నెంతవెదకినను రాక్షసవంశ నాశనమునఁ దలపెట్టిన ముదియుత్తైదు
వయు నా మెను రక్షింపఁ గడంగిపోయిన వైద్యుండును గానరాకుండిరి. వారీపు
రంబు వెలువడియుందురా? ఆ! ముసల ముద్దర భిండివాల తోమర ఖడ్గాది శస్త్రాం
బులతోఁ గాచియున్న పీఠభటనికాయంబు నతిక్రమించి యెట్టివారలైన నీపు
రంబు నధిగమింపఁజాలుదురె?

క. త్రి జగత్పాలకులగు నా
యజమానులీ పురముజొచ్చి శ్ర నంతనె వారీ
రజనీచర యోధుల స
దృఢ పంజరమందుఁ జిక్కి శ్ర పొలియరె తృటిలోన్.

నా సహచరులలో నేరచేనైన వారీనరికే పంచత్వంబు నొందియుందురు. ఈసం
గతి మహారాజుగారికి నివేదించెదను. (అని నిష్క్రమించుచున్నాఁడు.)

ప్రద్య—(వెలికివచ్చి) ఈ దుష్టరాక్షసుండు నే రక్షింపరులచే, నిహతుండ నైతినియేఁ
దలంచుచున్నాఁడు. కానిప్పు. ఏమిజరుగ నైయున్నదో చూచెదఁగాక. (అని
కొంచెము సుందరకునడిచి) ఓహో! ఈకేళికోద్యానవన మెంతహృదయాహ్లాద
కరంబుగ విరాజిల్లుచున్నది!

నీ. సురసాల సుమలోల శ్ర పరిభేల సరసాళి
మృదుగానములు మది శ్ర ముద మెలర్ప
నెలమావి బలుతీవి శ్ర లలితావి గలఫలం
బుల మెక్కుశుకపాళి శ్ర పలుకులెసఁగఁ
గురువింద తరుబృంద శ్ర మురువైందఁ దమిఁజెంది
కలరుతంబులఁ బికంఠబులు చెలంగ

ననలూని వలసాని శ కనరాని మలయాని

లుడు మెలమెల్లఁగా శ వెడలుచుండ

గీ. మదమరాశము లెల్లఁ బరదాకరముల

నలరిబినములఁ దినుచు నుశ్యోలలనూఁగ

నల్లిఁబిల్లిఁగ నల్లిన శ మల్లె పొదలఁ

బుచ్చొడుల సెజ్జలను వన శ మొప్పుచుండె.

వహ్వా! నే నిప్పు డా పరి మేశమిళిత మంజులకుసుమపుంజరంజితం బైన మల్లెపువ్వు
టీరంబులోని పుప్పొడి సెజ్జపై యొక్కింతతడవు విశ్రమించెదను. (అని యొకనికుంజంబుఁ
బొచ్చి) అన్నా! నేనెంతయవ్వకుండనైతిని.

సీ. వైద్యవేషంబున శ వజ్రపురంబున

కేతెంచినంతనే శ యింపుఁ గలిగె

వజ్రనాభుని సౌధశభాగంబుఁ గనినంత

నడువలే నైతిఁ గార్ త్తడఁ బడంగ

సౌధంబులోఁ బ్రవేశముఁ గని నంత నే

నిలువెల్ల మేనిపైఁ శ బులకలెసఁగె

నంతిపురముఁ జేరి శ నంతనే గుండియ

యుల్లనిచెమ్మట శ వెల్లివిరిసె

గీ. బల్కుతోట్రువడెఁబ శ భావతిఁ గనినంతఁ

గరముఁబట్టఁబోవఁ శ గరమునణఁకె

దనువు మఱచియుంటి శ గనులీడఁజాగె నా

తరుణమందు మోహ శ తమముకప్పె.

ఇప్పుడు నే నేమనుకొన్న నేమిలాభము?

క. పంబుట మోహతమంబున

హంబున వెలుఁగుఁ గని గొంది శ నడఁగుదివాంధం

బుంబలె స్థితవక్త్రాంబుజ

బింబపురే వెలుఁగుకోడి శ వెలినైతిఁగదా.

అకటా! నేనెంత మందభాగ్యుండనైతిని!

శా.తానే రమ్మని లేఖప్రవాసెనుగదా శ తన్వంగి నాపేర న
త్యానందంబుగ వచ్చియున్ననను జెంతంగాంచి రూపింపదో
కానీ చూతమటంచు నూరకొనెనో శ కామాతురుండంచు నా
పై నిం గిన్నవహించెనో జనకునిశ్శాపించి యట్లుండెనో.

మఱియు నా మోహనాంగి యభిప్రాయమేమో తెలియరాకున్నది.

మహాస్థగర.

దరహాసజ్యోత్స్నభూతిన్ శ దరుణిముఖసుధా శ ధామబింబోదయంబై
యరుదౌమోహాంధకారంబణఁగుననుచునత్యంతముస్పృంగిరా నుం
దరి నన్నంజూచి వ్రీడా శ నతముఖయగుచు శ న్నాపయిన్ గిన్నచేఁ ద
త్కురులంజూపించె వాల్చూశ్శక్కులఁబలుకక నాశోకిలాలాపలీలన్.

ఆ క న్యామణియభిప్రాయము రాగసూచకమో సమయసూచకమో తెలియరాదు.
అనుభవముచే వియోగసూచకముగాఁ బరిణమించినదికదా. ఒకవేళ నన్ను గుఱుతించి
సంభ్రమించినచోఁ గురులెన్ని కలవో యన్ని చిక్కులు కలుగుననియు వానిలోఁ జిక్కినయె
డల మరల మోహాంధకారంబున మునుంగవలసి వచ్చుననియు భావగర్భితంబుఁగఁ దెలి
పెఁగాఁబోలు! ఆహా! ఏమి యాశోమలాంగిచాతుర్యము! ఏదైన నేమి? మరల నే నాతరు
ణీమణి నేవిధంబునఁ జూడఁగలుగుదును? అదియునుఁగాక.

ఉ. కాంచి కనత్క్వణప్రచుర శ కంకణకింకిణితారహారభూ
షాంచితయాచుఁ జెక్కిటఁ గరేరాబ్జముఁ జేర్చి యొయారమొప్ప నన్
గాంచుచు వాల్కనుంగవ ముశ్శంబున లేనగ వంకురింపఁ జూ
పించి కురు ల్చలద్భృకుటి శ వీఁక చెలింగనె దీనవక్తయై.

ఆచూపు నాహృదయంబునకు వాడియైనతూపై నన్నుఁ బరిపరివిధంబుల వేధించు
చున్నయది. ఆనన్న నెఱింగియేఁగాఁబోలు శుచిముఖి వెంటనేనిష్క్రమించి యట్టియా
ర్థాలాప మొనరించె. హా! నామనోహరిణీ! నన్నువలచి తపించుచుంటినని లేఖప్రవాసితివే.
ఇప్పు డిట్టివియోగంబుఁ గలిగింప నీమన స్సెట్లొప్పె? కాదు. నేనే యపరాధిని. కామా
తురుండనై యుక్తాయుక్తవివేచనంబులేక నీమనోగతం బెఱుంగకయే నిర్భయంబుఁగ
నీకరంబుగఁహింప సాహసించితిని. అకటా! నీపై మరులుగొనియున్నవాడనగుటచే మో

హాతిరేకంబున నేనొనర్చిన యీ యపరాధంబున కింతదారుణమైనశిక్ష విధింపవలయునా?
ఇంతిర్దయ కర్హుండనైతినా?

మాలినీవృత్తము.

కలికి ! కరుణలేదా శి గాసిఁ దూలింపరాదా
పలుకక ననుద్రోయ శి న్బాడియే చెంతఁ జేరన్
బిలువఁబనుపవేలా శి వేసటన్ దాళ బాలా!
చెలిమిఁ దలఁచినంతన్ శి శిక్షకర్హుండనై తిన్.

కటకటా! ఏమి నాదురదృష్టము! (అని నల్లడలఁ జూచి నిట్టూర్పుతో)

చ. కులుకుచులేఁజిగుళ్ల ననుఁగొని జెలి ముక్కునఁ దెచ్చియివ్వ ను
త్కలికను వానిఁ గై కొని పిరకంబు తమింగొని ముద్దులాడఁ జి
ల్కలు మిధునోత్సవంబులనెరలర్పఁగ గంధవహుండు పూలబం
తులఁగొని కొమ్మలం గవయఁదూలఁగనయ్యెనె నాకు నక్కటా.

(అని విరహపరవశుండై మూర్ఛిల్లుచున్నాఁడు.)

[అంత శుచిముఖి ప్రవేశించి]

శుచి—(తనలో) వైద్యవేషుండగు ప్రద్యుమ్నకుమారుం డేకతంబ యీ యుద్యానవనం
బున విహరింపుచుఁ బ్రభావతీపైఁగల తమిచే విరాళిఁజెందుచుండునని యెఱింగియే వచ్చి
తిని. ఈ యారామమంతయు వెదకిన నాతండు గానరాఁడయ్యె. తిరుగ ద్వారకకేగి
యుండునా? అట్లు జరిగియుండదు. ప్రభావతీకన్యానురాగశృంఖలానిబద్ధ చేతస్కుం
డగు నా పురుషవతంసునకు వెనుకకుమరలుటకుఁ గాళ్ళాడునా?

గీ. తనదుచి త్తంబు కన్యవై శి దగిలియుంట
ద్వారకాపురి కెట్లుపోదలఁచు నితఁడు?
ధర నయస్కాంతమునకు జెంతనుగలట్టి
యినుము దానిని విడనాడి శి యేగఁగలదె?

అతం డీపువ్వుటీరంబుల నెందైన దాగియుండెనేమో బాగుగఁ బరికించి చూచె
దఁగాక. (అని యంతటను గలయఁజూచి ప్రద్యుమ్నునిపీక్షించి) ఇదిగో! ప్రద్యుమ్నకు
మారుం డిచ్చోటనే యున్నవాఁడు. (అని సమీపించి చూచి వెఱగందుచు) ఏమి! ఈ
తండువిరహవేదనా దండహ్యమానమానసుండై మూర్ఛిల్లినట్లున్నదే! ఈసంగతి ప్రభావతి
కెఱిగించెదను, (అని నిష్క్రమించుచున్నది.)

ప్రద్యు—(మూర్ఛ తెలిసి నిద్రించు తత్తరపాటుతో) ప్రభావతీ! ప్రభావతీ!!

మ. కలికీ! న న్దరిఁ జేరవచ్చితివి వేరడ్కన్దాంచితి న్నన్ను మే
 ల్కొలుపన్ లేకఁ దొలంగి నాపయిఁ గటా! శ కోపించితే యింక నే
 నిలుపంజాలుదునే విరాళి ననుమరన్నింపంగదే తప్పునా
 వలన న్దరిన నిట్టినిర్దయకు నేరబాతుండ నెల్లెతినే.

ఓజీవి తేశ్వరీ!

సీ. దీన చకోరాళి శ తృష్ణఁదీర్చుచు నుండు
 నీదరహాసచంక్రదికలటంచు
 గతిలేనిశుకపికశతతికి విం దిడు నీ చి
 గురు దొండపండు వాశ్ తెఱయటంచుఁ
 బేదనెమల్ల ను శ నాదరించుచునుండు నీ
 నీలమేఘవేణియెయటంచు
 నాఁకొనుహంసల శ కాసఁగొల్పెడు నీదు
 లాలిత భుజమృణాలములటంచుఁ

గీ. దుష్టైదలఁబెంచు నీకనురేదమ్మలనుచు
 వినివలచివచ్చితినిగాని శ వెలది! యిట్లు
 నా యభాగ్యత ని న్నెడఁబాయఁజేయఁ
 దోడ నేతెంచునని నాకుఁదోచదాయె.

మఱియు నో మనోహరిణీ!

సీ. సారంగనయన సురధారసంబును జిల్కు
 నీదుకెమ్మోవియాశ్లదమొసఁగ
 చక్రవాకస్థనీ శ శారికాకలరుతం
 బనుముద్దుపల్కులు శ మనమెలర్ప
 కల్యాణి నీవాలుశకన్దవబెఱ్ఱుచూ
 పులముల్కులెదనాటి శ సొలయఁజేయ

మోహనగాత్రినీ శ్రీ మొల్కనవ్వలమోము
వెన్నెలనెలయన శ్రీ వెతలముంపఁ

గీ. గీరవాణిరొ కోర్కెలుశ్రమిర నీదు
నాదనామక్రియల్కది శ్రీ బాదుకొనఁగ
మలయమారుత మిటులవై శ్రీ బాదలుచుండఁ
గన్నడ సహింతునే రావె శ్రీ కనవెనన్ను.
హా! దేవీ! భవానీ!

శా. ఓకాత్యాయని ! నిత్యమంగళకరీ ! శ్రీ యోశాంకరీ ! చండీకా !
యోకాళీ ! శ్రితకల్పవల్లి ! గిరిజా ! శ్రీ యోపాప విధ్వంసినీ !
యోకల్యాణి ! త్రిలోకపూజితసతీ ! శ్రీ యోయర్ధనారీశ్వరీ !
నాకుంజూపఁగదే ప్రభావతినిఁ గరన్యారత్నమున్ మ్రొక్కెదన్.

ఓజగజ్జననీ!

శా. తల్లీ ! నన్నులిఖించి చిత్రమిడి యాతనన్వంగికిన్ బ్రీతిరం
జిల్లన్నేనవిభుండనాదునని శాశింప నివన న్లాంక్షశో
భిల్లన్నేనిటువచ్చి నిష్ఫలమనోభీష్టుండనై యిందు ను
వ్విఘ్నారణ్యని యూరకుండుదువె దేవీ! కన్యకన్గూర్పుమి.

(అని దృష్టినిగిడించి నల్వలంకులఁ గలయఁజూచి) ఆఁ! అదిక్కునఁ బొన్నగున్న
క్రిందఁ దళుక్కుమని మెఱయున దేమియోకదా.

క. తొలుకరి మెఱుపో నాయెద
వెలుఁగొందెడు దీపకళిగొ శ్రీ విలసితమణిరొ
చులబెఱుగో రాకాశశి
తఱుగో మోహంపుమొలకొ శ్రీ తరుణీమణియో.

ఆయన్నులమిన్న నామనోహరిణియగు ప్రభావతియేఁ గాఁబోలు. ఆహా! కరుణా
తిరేకంబుచే నా జగన్తోహినీ న న్నారయఁ దానే యిచ్చోటునకువచ్చియుండెనాయేమి?
వహ్వా! ఏమి నాయదృష్టము! హృదయమా! సంభ్రమింపకుము. నే నీమాటునఁ గూర్చుండి
యాశేమయభిప్రాయం బెఱింగెదను. (అని యొకపాదరింటిమాటున గూర్చొనుచున్నాడు.)

[అంత బ్రభావతిప్రవేశించి]

ప్రభా—(తనలో) హా! దేవీ! సర్వమంగళా! నిన్ను నాశ్చుత్పద్దంబున నెలకొల్పి రే
యుంబవశ్శు నిండుభక్తి నారాధించుచున్నను నాపై నీ కిసుమంతయైనఁ గరుణకలుగదా
యె. నే వట్టిమందభాగ్యుని నన్నిట్లుపేక్షింతివా జననీ?

కవిరాజవిరాజితము.

హిమగిరిరాట్సుత! శ్రీ యిందుకళాధరి! శ్రీ యేణవిలోచని! శ్రీ యీశ్వరి! చి
త్రముఁగని నేనొక శ్రీ రాజితసుందర శ్రీ రాజసుతున్ గుణా శ్రీ రాజసుతున్
రమణుఁడటంచుఁ గరీరమువరించితి శ్రీ రమ్యగతిన్ గన శ్రీ రాఁ డకటా!
కమలదళాక్షి! యశఖండకృపామతిఁ శ్రీ గానఁగఁ జేయవె శ్రీ కాంతునిటన్.

అన్నా! ఈ యుద్యానవన మంతయు వెదకినను నా ప్రాణేశ్వరుండు గానరాఁ
డయ్యె. ఎందుడాయుండెనోకదా. ఎవ్వరి నడిగి తెలిసికొనియెదను? జగదేకశరణ్యులగు
భగవతీమతల్లులనే వేడుకొనియెదను. (అని కృతాంజలియై.)

సీ. గిరిసుతా! నామనోరహరునివేఁ జూపుమా

పసపు కుంకుమ నీకు శ్రీ బత్తినిడుదుఁ

బద్దాలమా! నాదు శ్రీ ప్రాణేశుఁ జూపుమా

విరిసినపువ్వు లరేర్పింతునీకు

భారతీ! నాచి త్తరచోరునిఁ జూపుమా

తులసీదళంబులఁ శ్రీ గొలుతునిన్ను

నగభేదిరాణి! నా శ్రీ నాధునిఁ జూపుమా

లలిముత్యముల నిన్న శ్రీ లంకరింతు

గీ. వేల్పు టిల్లాండలార! నా శ్రీ వెతలమాన్ప

నెంచి నాజీవితేశ్వరు శ్రీ నిటకుఁదెచ్చి

నాకుఁగనులారఁ జూపి సంరథానగరిమఁ

దాపమార్పుఁడి ననుఁగన్న శ్రీ తల్లులార!

ప్రద్యు—(తనలో) ఈ తరుణీమణికి దేవీనిర్మితుండైనవరుండను నేనేఁగాఁబోలు.

అటులైనచో చెంతనున్నప్పుడు నన్నాదరింపక యిప్పుడు నాకొరకై యువ్విశ్కూర
నేల? నన్నప్పుడు గుఱుతింపలేదుకాఁబోలు. అయిన నింకేమనునో వినియెదను.

ప్రభా—అకటా! నే నెంతభాగ్యహీన నైతిని. వలచివచ్చిన ప్రాణనాథుని చెయిచేతల విడిచిపెట్టుకొంటిని. ఆ నా వల్లభుండు కురులుచూపింపఁ బరాజ్ఞుభి నైతినని నాపై నలుకవహించెఁ గాఁబోలు. ఏమిచేయుదును? క్షమింపుఁడని వేడుకొందుమన్న నెచ్చోటను గానరాఁడయ్యె. ఓనాథా!

మ. అలుగన్బాడియె నేరమెంచఁ దగ దరన్బాసయంబు రాకాశశిన్
జులకంజూచునె కై రవాంగన యెలరీర్చున్దాక వై ముఖ్యమున్
దొలగుంగాదటె పద్మినీసఖికి మిశ్రతుంజూడ నే నక్కటా!
కలనై నన్ నిను బాసియుంటినె మనఃశకాంతా! ననుంగావవే.

ప్రాణవల్లభా!

* కందద్వయ కమలవిలసిత రుక్మవతీ గర్భక్రాంచపదవృత్తము.

ద్వారవతీనాథా! సదుదారా! శతరుణరుచిరమృదు శధవళశుభాంగా!
వారిరుహాక్షా! శపాలితవారా! శవరగుణగణనుత శవనరుహచాపా!
సారచరిత్రా! శసత్యవిచారా! శశరరుహజితముఖ శసరసకలాపా!
మారసుధీరా! శమాసుకుమారా! శమఱవఁదర మెనినుశమదిదయ లేదా?

ప్రద్యు—(తనలో) ఈ సుదతీమణికిఁ బ్రత్యుత్తర మొసంగుదమన్న నేమియుపద్రవము సంభవించునో. చెలికత్తియ లెవ్వరైన దగ్గఱ నుండిరేమో.

చ. హృదయమ ! తాళుమింక కమలేక్షణమానస పంజరంబులో
ముదమున సంచరింపుచు విశ్రమోహముఁ జెందెదవేల భ్రాంతిచే
నదనిదె సత్ఫలంబుఁగొన శనౌదురపిల్లకుఁ డాశలార ! సం
పదగనవచ్చు నీరమణిశ్రభావమెఱింగినదాక యోర్చుఁడీ.

ప్రభా—కానిమ్ము. నా హృదయేశ్వరుం డీవనంబున నెందైన డాగియుండెనేమో వీరం దఱిని తెలిసికొనియెద.

* ఈ క్రాంచపదవృత్తములో గర్భీకృతములైన వృత్తములు.

- 1 క. ద్వారవతీనాథా! సదు, దారా! తరుణరుచిరమృదు+ధవళశుభాంగా!
వారిరుహాక్షా! పాలిత, వారా! వరగుణగణనుత+వనరుహచాపా!
- 2 క. సారచరిత్రా! సత్యవి, చారా! శరరుహజితముఖ+సరసకలాపా!
మారసుధీరా! మాసుకు, మారా! మఱవఁదర మెనిను?+మదిదయలేదా?

సీ. గౌరీలిఖిత చిత్రగతు నాధుగంటిరే
 మల్లెలార! లతామతల్లులార!
 నాప్రాణవల్లభు శ్రీ నలినాక్షుఁగంటిరే
 సలలిత పుష్పకుంఠజంబులార!
 నామనోహరుని సుందరమూర్తిఁ గంటిరే
 సురుచిరతరు సరోవరములార!
 నాజీవితేశు స్రన్మానితుఁగంటిరే
 యళులార! శుకశారిశ్రకాళులార!

గీ. వైద్యవేషంబుచే నన్ను శ్రీ వలచివచ్చి
 కన్తోటంగిన నామనఃశ్రకాంతునిచటఁ
 గాంచినారేమొ చెప్పరే శ్రీ కరుణతోడ
 నగములార! మయూర పరన్నగములార!

ప్రద్యు—(తనలో) ఏమి! వైద్యవేషంబునవచ్చిన నన్ను గుఱుతించియే యట్లు విముఖి
 యైయుండెనా? ఒక వేళ శుచిముఖిచే తరువాత నెఱింగెఁ గాఁబోలు.

ప్రభా—అయ్యో! ఈ విటపిపటంబులును నాయవస్థంజూచి కటకటంబడవయ్యె. ఏమిచే
 యుదును.

త్రిభంగివృత్తము.

కొలఁకులబిసములఁ శ్రీ గౌసరితినుచుననుఁ
 గలుపరె హంసినులారా! విభు నారా మంబునకున్ రా
 లలితకిసలయముశ్రీలను మెసఁగుచుననుఁ
 గలుపరె కోయిలలారా! విభు నారా మంబునకున్ రా
 జలదములను గని శ్రీ యలరుచు దయననుఁ
 గలుపరె కేకిసలారా! విభు నారా మంబునకున్ రా

కమలవిలసితవృత్తము

తరుణరుచిరమృదుఃఖవళశుభాంగా!, వరగుణగణమతఃవనరుహచాపా!
 శరరుహజితముఖఃసరసకలాపా!, మఱవఁదరమెనిను? మదిదయలేదా?

రుక్తవతీవృత్తము.

ద్వారవతీనాఃఖా! సదుదారా!, వారిరుహాక్షా! పాలితవారా!
 సారచరిత్రా! నత్యభిచారా!, మారసుధీరా! మాసుకుమారా!.

కలకలములఁ గుజరములఁజెలఁగుచు ననుఁ
గలుపరె కీరములారా! విభు నారా మంబునకున్ రా.

అన్నా! చెలిక త్తియ లెట్లెగిరికదా. ఇంకనురారెరి.

ప్రద్యు—(తనలో) నాకొరకై యిచ్చోటికి నామనోరమ యేకతంబ వచ్చెనుగాఁబోలు.

ఇప్పు డేమియోఁబలుకుచున్నది. వినవలయును.

ప్రభా—ఓప్రాణేశ్వరా!

కల్యాణివృత్తము.

నామనోహరా! కరుణాగుణాకరా!

ననుందయామతిం గనుంగొనంగరా వరా!

కోమలాంగ! నాకోర్కెఁదీర్పరా

కురుల్లనంగఁజేయ నింత శ్రీకోపమేలరా

కామమోహనాశకార!ధీవరా!

కలాకలాప! నాదుచి త్త శ్రీకంజభాస్కరా!

ప్రేమఁ జూపరా కనుశ్రీపించవేమిరా

విరాళిసైపఁజాల నాదుశ్రవేతలఁ బాపరా.

ప్రద్యు—(తనలో) ఈనారీరత్నము నాయందుగల మోహతిరేకంబుచే నన్నిప్పుడు చే
రరమ్మని పిలుచుచున్నది. చెంత నున్నప్పుడు నన్నలక్ష్యముఁజేసి పరాజ్ఞుభి యగు
ట కేమిహేతువో తెలుపదాయె. ఆవిషయమై యీలేమ యభిప్రాయం బెఱుం
గుట కాకీరమును సంబోధించి యిట్లనియెదను. (ప్రకాశముఁగా)

ఉ. కోరి రసంబుఁగై కొనఁగఁ శ్రీగొమ్మనుజేరియు దానిఁబొసి యా
తీరున సిగ్గులేక వినుశ్రీతింపుచు వెండియు దానిఁజేరఁగాఁ
గోరెదవేమె నీకు సమశ్రీకూడునె కంటకరాజిలోనఁ బెం
పారుఫలంబు నీదగు ప్రశయత్నము వ్యర్థమునుమ్ము కీరనూ.

ప్రభా—(విని సంభ్రమాశ్చర్యంబులు మనంబునఁ బెనంగొన లేచి నల్వలంకులఁగలయఁ
జూచి తనలో) ఏమిది! ఈ యన్యూపదేశవాక్యం బెటమండి వచ్చుచున్నది? నా
మనోహరుండీచెంత నెందైన దాగియుండెఁగాఁబోలు. అటులనే గావచ్చు. కొమ్మ
నైన నాదరిఁజేరి యధరబింబఫలం బపేక్షించిన కీర నూ మోహనాంగుడేకదా.

తిరుగ వానికి సమాధానమొసంగ నాతుమ్మెద నుద్దేశించి యిట్లనియెదను. (ప్రకాశముఁగా)

చ. విరసగతిన్ రవింగనియు ర విన్నదనంబున వాడియున్న యా
సరసిజమందువ్రాలి మధురసారముఁ గ్రోలఁ దలంచెదేల? ద
గ్గఱఁగల చంపకంబెనయఁగగా ఘటియిల్లదె హాని? యిచ్చటన్
సరసగతిన్ సరోజ మధురసారముఁ గైకొనరాదె తుమ్మెదా !

ప్రద్యు—(ఉత్కలికఁ దనలో) ఓహో! ఈవాల్గంటి తనతండ్రి చెంతనుండుటచే నన్నుఁగ
ని భయవిహ్వలయై నేను తమిమిర సాహసించినచో నాకుఁ గీడువాటిల్లునేమో
యని తలంకవలసివచ్చెననియు నందుచే విన్నదనంబుఁ బూనియుంటిననియుఁ
జతురముగ వెల్లడించుచున్నది. అయిన మరల నాకీరమునుద్దేశించియే యిట్లనియెద
ను. (ప్రకాశముఁగా)

ఉ. రాగముఁ జెందియున్న ఫల ర రాజముఁగాంచి విమోహించి త్వ
చేఁగొనఁజాల కీవిధము ర చేడ్పడియుంటివి లక్ష్యవెట్టెదే
బాగుగనీకుఁ గోర్కెగల ర పట్టునఁ గంటక రాజి? బేలవై
యీగతి వెండి దానిఁ గొన ర నేగఁ దలంచెదె వెట్టికీరమా!

ప్రభా—(తనలో) అయ్యో! నామనఃకాంతుండు నిరపరాధిని నైన నాయెడల నిష్కా
రణ మటుకవహించియుండె. ఏమిచేయుదును. అయిన నాపై యింకను నొకింత
ప్రేమఁ గనఁబఱచుచుండెఁ గావున నాఫలంబు నుద్దేశించి మరల నిట్లనియెదను.
(ప్రకాశముఁగా.)

చ. సరసఫలంబ ! కీరమ్మదు ర చంచుపుటానుభవంబుఁ గోరి త
త్కరగత మాటకుం దలఁపురగల్గుట నేకద పత్రసంగతిన్
మురియుచుఁ జేరఁదీసి నవరమోహనకీరముఁ బాయఁద్రోతువే
గురుతరకంటకంబు సమరకూడుట భీతినిఁగాక బేలవై .

మఱియు,

చ. ననరసపూరితంబవు నరనారత మా మురివెంపుకీర మా
సవమునుఁగ్రోల ధన్యత నెరసంగుదునంచుఁ దలంచుదానన్లై

పవలును రేయిఁ దల్లడిలి శ భాగ్యవశంబున నేడు చేరరా
నవమతివై యకారణ మరహా నిరసించెదవేఫలో త్తమా!

(ప్రద్యు-(తనలో) ఈ రామామణి నాపై నిండుప్రేముడిచేతనే యట్లూరకుంటినని చెప్పు
చున్నది. అయినఁ దా నేయభిప్రాయంబుచే నా కయ్యెడఁ దనకురులను జూపిం
చెనో తెలిసికొనవలయును. ఎట్లొగదా (కొంచె మాటోచించి) ఇప్పు డానరో
జాననచెంత విరాజిల్లు జలాశయంబులోని నెత్తమ్మిపై వ్రాలఁగోరియుఁ దొలంగు
ప్రమదాళి నుద్దేశించి యిట్లనియెదను. (ప్రకాశముఁగా.)

గీ. చంచరీకమ ! సరసిలో శ జలరుహంబుఁ

గాంచి తమిఁజెంది కురులను శ గనినయంత

వ్యర్థతనుఁ జెంది యెడఁబాయనలెనెదాని?

నిర్దయల చేష్టితముల మరన్నింపఁదగునె?

(ప్రభా-(తనలో) అయ్యయో! నామనోవల్లభుండు నిర్దోషినగు నాపై యలిఁగి తనకు నేఁ
గురులనుజూపించుటచేఁ దా నన్నెడఁబాయవలసివచ్చెననియు నేను వట్టి నిర్దయు
రాలననియు నే నొనర్చిన యపరాధము తమించఁదగినదికా దనియు నుడువు
చుండె. నా మనోభావం బెఱుంగకుండెనో యెఱింగియు ననుచితంబని తలంచెనో
తెలియరాదు. నా యభిప్రాయంబు తేటఁబడ నా బంభరంబు నుద్దేశించియే ప్ర
త్యుత్తరంబుఁగ నిట్లనియెదను. (ప్రకాశముఁగా.)

ఉ. తుమ్మెద ! తమ్మివై జనకు శ దూరమునందున నిల్వకున్న నీ
విమ్మెయిఁజూడు నాదుకురులెన్నితనర్చునో యన్నికష్టముల్
క్రమ్మెడు నంతెకాక విను శ క్రమ్మర మోహమహాంధకారమం
దుమ్మలికం జరింప వలరయుంజుమి పిమ్మట సౌఖ్యమబ్బదే.

మఱియు నోరోలంబరాజమా!

గీ. కోపగించకు నాపై నిశాపరాధ

ననుచుఁ గంటకసన్నిహితాప్తికమిత

భయముచే నాదునిర్దుష్టభావమిటుల

నెమ్మిఁ దెలిపినతప్పు మరన్నింపఁ దగదె?

(ప్రద్యు-(సహర్షంబుఁగఁ దనలో) ఓహో! ఈ యబలారత్నము నాపై నిష్కళంకమైన
యనురాగము నే కలిగియున్నది. ఈలేమ చకితహరిణాక్షియగుటచే నట్లు తలంక

నేగాని నాయెడల నిర్లక్ష్యభావముచేతకాదు. నిర్వేతుకంబుగ నిరపరాధినిపై దోషారోపణంబుఁజేసి నేనే యపరాధినైతిని. కావున నే నిష్ఠ డీతన్వంగి యెదుటకుంజని తప్పుక్షమింపుమని వేడుకొనియెదను. (అని ప్రభావతియెదుటకువచ్చి ప్రకాశముఁగా) బాలామణి!

మ. చపలత్వంబున నిన్నుఁగోరి ఫలకాంక్షుంజేరి వ్యర్థుండనై విపులా ర్తిన్వేలిస్రుక్కుచుండి తమిచే ర విభ్రాంతి కల్గంగ నీ విపరీతంబు ఘటింపఁ గారణము నీరవేయైతివంచంటి నా యపరాధంబు క్షమించిప్రోవుమిక కొరమ్మా! సత్ఫలాభ్యున్నతిన్.

(అని మోకారించుచున్నాఁడు.)

ప్రభా-(చూచి లజ్జావనతపదనయై చిటునగవుతో నల్లన వెనుకకుఁ జనుచున్నది)

ప్రద్యు-(లేచి సమీపించి) మనోహరిణీ!

మ. తలఁపన్ రాదఁటె నీహృదబ్జమకరందంబాని యున్నతయై యలరంగోరి సతంబుమోహతమ మరత్యంతంబుఁ గన్గప్పను త్కలికంజేరుటఁ జంపకంబునను లక్ష్యంబుంచునే? నిర్దయాక వెలిఁద్రోయం జన దీమదాళినిక తరన్వీ! సత్కృపన్ బ్రోవుమా.

ప్రభా-(నహర్షయై తనలో) డెందమా! సంభ్రమింపకుము. కాంక్షలారా! తాళుఁడు.

(అని క్రీగంటిచూపులు సారించుచు చిటునగవుతో శిరము వంచుకొనును.)

ప్రద్యు-మోహనాంగీ! నీ యనుగ్రహంబునకు నే నేల పాత్రుండను కానైతిని?

సీ. మోహబ్ధికాంక్ష వీరచీహతిదోఁగునా, కాయంపుతరణిసరీ ద్గతియనంగ విరహానిదాఘప్ర ర వీడితాస్తన్మనో,బర్హిఁదన్నెడునవా ర బ్దంబనంగ మదనజ్వరార్తినిరవిదళించినను దేర్చు, మంత్రబీజాంచితరీయంత్రమనఁగ కామాంధకారదుర్రమవనంబుననాకు,గతిఁజూపఁగలదీపరక శికయనఁగ

గీ. తరుణి! నీముఖచంద్ర సందర్శనంబు కలుగునని తెల్ప నొదవు నక్షత్రమనఁగ నిన్నుఁ గనఁగోరి తపియించురీచున్నకతనఁ గనుల పండువగొల్పె నీరకమ్మ నాకు.

ప్రాణేశ్వరీ! ఆ కమ్మమిన్న ప్రభావ మేమనిచెప్పదును!

ఉ. కమ్మనుగాంచినంతనె ముఖమ్ముప్రసన్నతఁ జెందె మెండుగాఁ
జెమ్మటలంకురించె నినుఁశ్రీజేరెనుచి త్తము పొంగుమేనఁ గం
పమ్ముజనించెఁ జీకటులుఁబర్వెను కన్గవ నిన్ను వైద్యవే
షమ్మునఁజూడనయ్యె నవశక్యము నేదమి నిల్ప నయ్యెడన్.

సీ. దయకల్గదాయెనేర తన్వి! కాంతారంబు, నందు నేమృగయావిరహరలీలఁ
జెలఁగుచుశుచిముఖరచేసీమనోహర, మోహనాకృతివినిరమూర్ఖఁజెంది
నినుఁజేరువెరవు నేరగనలేక ద్వారకా, పురికేగివిరహ ర్తిరబాదలుచుండ
దూతికవచ్చి సంప్రీతినీయుత్తరం, బాసఁగంగహర్షాబ్ధి శ్రీ నోలలాడి

గీ. తోడనే వచ్చి నినుఁగాంచి శ్రీ దుస్సహంపు
వలపు పురికొల్పినీకునే శ్రీ దెలుపలేదె
చేరిచిత్రపుటెత్తెలఁ శ్రీ జిక్కుఁ చేపఁ
దీయవచ్చితి వలరాజుశ్రీనై యటంచు.

అటులైనను,

చ. ఎఱిగియొ నీవెఱుంగకొ గ్రహింపఁగ నీకరమివ్వవైతి దు
ర్భరమగువాలుచూడ్కులఁ బరరాజ్ఞుఖివై కనఁ జేయవేకురుల్
దఱియుట తప్పగాఁదలఁచి శ్రీ తన్వి ననుం దఱిమింపఁజేసితే?
మఱువఁదరంబె నీహాయిలు శ్రీ మామకచిత్తసరోజభృంగమా!

ప్రభా - (దీనపదనయై పొదరింటిలోని లతావతంసంబు నుద్దేశించి) ఓలతామతల్లికా !

గీ. క్రూరకంటకనిహితాష్టి శ్రీ గూలి తాంత
గతిని వాటిని దాట శ్రీకృష్ణంబుఁగాక
పొరలుచుంటివి కల్పక శ్రీభూజమెట్టు
లల్లికొనఁ గల్గెదవు విగి శ్రీ యారనీవు?

ప్రద్యు - (సుమాశంబున) చిలుకలకొలికీ! నీ కదియా సందియము!

చ. తరుణిరొ ! కంటకంబులను శ్రీ దాటెను నీ తనువల్లి నేడిటకొ
గరుణ నురోజగుచ్చములు శ్రీ గాఢముగా హృదయంబునాట స
త్వరముగ నాయురస్థలి మురదంబొదవన్బెనవేయరాదె సుం

దరి! తడవేలచేసెదవె శీ తాలిమినేనిక నిల్పఁజాలనే.

(అని కదియంబోవుచున్నాఁడు.)

ప్రభా - (ప్రీడాభరంబున నల్లనఁ దొలంగి తనలో) ఈ నామనోహరుండు నాపైఁగల మోహాతిరేకంబుచే నతిసాహసం బొనరించుచుండె. నా చెలికత్తియ లెవ్వరైన వచ్చెదరేమో. వీనిమనం బొక్కింత మరలింప నా తుమ్మెద నుద్దేశించి యిట్లనియెదను.
(ప్రకాశముఁగా.)

గీ. రసముదొరుకునె కేతకీశకుసుమమందు
వలపుఁగొలుపుట భ్రాంతి లోఁ శీ గులుకుచుండి
తమినివ్రావెదె కంటకంఠబులగణింప
వకట ! యెలతేటి ! పెరవిరులవని లేవె?

ప్రద్యు - (తనలో) ఓహో! ఈలేమ దివిజకంటకావృతయగుటచే నిరసించు నేమో యని నా భావం బెఱుంగ నిట్లన్యాయదేశంబుఁగఁ బుక్కుచున్న యది. అకటా! ఈ రక్కసుల తేఁడైన వజ్రనాభుఁ డీరాకాపూర్ణచంద్రాననకుఁ గృష్ణసర్పమువలె దాపరించె.

చ. వినమె సమ స్తజీవులును శీ వేడ్కనెసంగుచుఁ బూర్ణిమాహిమాం
శునిఁగని కృష్ణపన్నగము శీ సుక్కఁగఁజేయుటఁ గుందు నయ్యయో!
వనజభవుండు నాకుటిలవర్తను బారిఁదొలంగఁజేసి చం
ద్రునియకళంకరశ్చి దయతోనెఱపన్ జను లుల్లసిల్లరే?

అయిన నాతండ్రిచేఁ గాళియాహిపని యేమయ్యెనో నాచే వీనిపనియు నంతియే కాఁగలదు. (ప్రకాశముగా) లలనామణీ! నీపైఁగల మోహాతిరేకంబుచే నపస్తాయుండనై నే పలికినపలుకుల కలుఁగఁదగునే? వినుము.

సీ. దరహాసచంద్రికాశ్శుభితాబ్జబింబాననముహ్వాచ్ఛకోరికాశనందమొసఁగ
నకళంకకోదండ శీ భృకుటీచలద్వీక్షణాసారమెదజింక శీ నదరఁజేయ
గండతారుణ్యప్రకాశాస్పదారుణా, ధరముమానసశుకోరద్ధతినెలర్ప
వరతనూలావణ్య శీ వనబాహుమృదుమృణా, శములుచిత్తమరాళిశ్రభ

గీ. నీలజీమూత కబరికాశనిబిడకాంతి [మియఁజేయ

యంతరంగమయూర నృత్యములఁబెంప
నురుచిరభవత్సదాకృతిశ్శోభిగాంచి
పరవశత్వంబుఁజెందు టశ్చురమెనాకు?

మోహనాంగీ! రమ్మని లేఖనానిన ప్రేమంతయు విడువఁదగినంత యపరాధ మేన రించితి నే? వేయేల. నీ ముఖపగక జామృతతుందిలంబైన నా మనోమిళిందము పెరవిరుల కాసించు నే?

చ. కలికిరొ ! సంచలించుచును శ కాయము గాలిపటంబుఁగా సదా
వెలయఁగఁ జల్వతెమ్మెఱులు శ వెన్నెలవాకలఁ దోఁగి కోర్కెలన్
బలితపు వీచికానిహతిఁ శ బాల్పడి కూలెడుదాని రాగర
జ్జలఁగొని వచ్చియుంటి నిటఁ శ జొన్నఁగదేచెలి నీదుకాఁగిటన్.

(అని కాఁగిటఁ గదియింపఁబోవుచున్నాఁడు.)

ప్రభా-(తొలంగి క్రీగంటిచూపుల మందస్థితయై వారింపుచుఁ జిలుకనుద్దేశించి.)

క. చిలుకా ! నీకర్తామూఁగా, దలిఁగి తొలఁగినట్టికొమ్మ శ కాస్తకిగొనన్
ఫలమే? శిక్షార్హంబది, తలఁచెదె భాగ్యంబులేని శ దానినెలర్చన్ ?

ప్రద్యు-హృదయేశ్వరీ! ఇంకను నన్ను నేరస్తునిగానే భావింపుచుంటివా? అటులైనచో
మన ముఖయులము సమానశిక్షార్హులమే. కావున,

క. కలికీ ! నావై నీకీ, యలుకేలే నిన్నుఁబాయనటుల విరాళిన్
బలికితి నన్నిట ముద్దుల, చిలుకా ! కాఁగిటనుజేర్చి శ శిక్షింపఁగదే.

(అని ప్రభావతికరంబు గ్రహించి యొక్కకేల నాశ్లేషింప నిరువురు నొకసం
కేతలతానికుంజంబునుగూర్చి నిష్క్రమించుచున్నారు.)

గద్య.

ఇది శ్రీమద్వేంకటరమణకరుణాకటాక్షవీక్షణాసారసమాసా
దితరసబంధురకవిత్వవైఖరీప్రవీణాపస్తంబసూత్ర శాం
డిల్యసగోత్రపవిత్ర హోతృకులకలశార్ణవరాకా
కైరవమిత్ర వేంకటరత్నసుపుత్ర వేంకమాంబా
గర్భశుక్తిముక్తాఫల వివిధవిద్వజ్జనవిధే
య వేంకటకృష్ణనామధేయప్రణీతం
బైన ప్రభావతీప్రద్యుమ్నంబను
నాటకరాజంబున
షష్ఠాంకము.

శ్రీరస్తు.

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము.

సప్తమాంకము.

రంగము: వజ్రపురోహితానవనము.

[ప్రభావతీప్రద్యుమ్నులు ప్రవేశించుచున్నారు.]

ప్రద్యు - (ప్రభావతికరంబుగ్రహించి) మనోహరిణీ!

గీ. కంటకవికీర్ణదుర్గమ శ కాననమునఁ
గునుమరసమునుఁ గడుపారఁ శ గ్రోలఁగల్గి
దాని విడనాడఁగాలేక శ తల్లడిల్లు
తేఁటికిని దారిఁజూపు మింతదీవరాక్షి !

నే నిపుడు నీ యనుమతిఁగొని ద్వారకాపురంబున కేగెదను. కతిపయదివసంబులలో నేయుపాయంబుచేసెన సముచితలీలల ని న్నచ్చోటికి రప్పించెదను.

ప్రభా - (దీనవదనయై) అయ్యో! ప్రాణేశ్వరా!

చ. నిలుచునె మేనఁ బ్రాణములు శ నిన్నెడఁబొసినఁ బంజరంబులోఁ
జిలుకవలెనైలంగుచుఁ గృశించితి నీకొరకిన్ని నాళ్లు నే
డలగిరిజాకృపన్ గలిగినట్టి మనోహరభోగభాగ్యముల్
కలఁగను సౌఖ్యసంపదల శ కైవడి నింక నదృశ్యమానాకో.

ప్రద్యు - జీవితేశ్వరీ! ఈ వియోగబాధ నీ కెంతయో నాకు నంతియేసుమా.

చ. నిను విడనాడియున్న రజనీదివసంబులు కృష్ణపక్షముల్
నినుఁగవఁ గూడియున్నఁ దరుణీమణి! నాకవి శుక్ల పక్షముల్
మనమును నీపయిన్నిలిపి శ మైఁ గొనిపోయెద నాజ్ఞనిమ్ముఁ నీ
యనుపమరాగరజ్జు లనరీయంబునునన్నట నిల్వనిచ్చునే.

ప్రభా-ప్రాణవల్లభా!

గీ. కమ్మతేనియలానఁ జిర త్తంబునందుఁ
దలఁచిన మధువ్రతంబు మంజులసగోజ
కుసుమసంచయముల వ్రాలఁగోరుఁగాని
యొక్కపద్మిని నేనమ్మియుండునొక్కొ.

ఆకారణంబుచే నా కిప్పట్టునఁ గలిగిన సందియం బేమన,

ఉ. ద్వారక కేగి సౌఖ్యముల ర భాసిలుచున్ మృగయాప్రసక్తి దు
ర్వారవిమోహపాంథజన ర భానమృగంబులవేటలాడుచున్
బేరిమిగాంచు నీహృదయ ర పేటినినిల్చునొ నిల్వకున్నో శో
భారతి దీనురాలగు ప్రభావతి ని న్నెటు బాయనోరౌదన్.

ప్రద్యు- ధర్మపత్నీవతంసమా! నే నెందున్నను మదీయమనోమిళిందము త్వదీయముఖసంక
జంబు నే యాశ్రయించి యుండును. నీ కట్టిసందియం బేలకలిగె? సూర్యచంద్రాదు
లును పంచభూతములును సాక్షులుగా నిన్ను గాంధర్వవిధిఁ బరిణయంబై తిననుటకు
నిదర్శనంబుఁగ నీ వీయభిజ్ఞానంబుఁ గైకొనుము. (అని తనవ్రేలినున్న కనకాంగుళియ
మును ప్రభావతి కొసంగుచున్నాఁడు.)

ప్రభా-ప్రాణనాయకా! నాకు మీ పునర్దర్శనము శీఘ్రకాలములో నే లభింపఁజేయవేడె
దను.

ప్రద్యు-మంచిది. (అని నిష్క్రమించుచున్నాఁడు.)

ప్రభా-అకటా! నా ప్రాణేశ్వరు నెడబాయవలసివచ్చె. వాని పునర్దర్శనం బెప్పటికి లభించు
నోకదా.

ఉ. దీపములేనియిల్లు రవిరేదీ ప్తినెసంగని పద్మమున్ బికా
లాపములేని కాననవిరలాసముఁ జంద్రుఁడులేనిరాత్రియున్
బ్రాపగు భూరుహంబు నెడరబాసినవల్లియుఁ బ్రాణనాథు స
ల్లాపసుఖంబులేని యబరలామణి యావనభాగ్యమెంచఁగన్.

(అంతతెఱలో)

చ. ప్రమదమునన్ ఘనుంగనుట ర రాజిలి సైకతసీమలందు శృ
త్యములొనరించు నీరమణి ర దగ్గఱఁ జేరఁగ గల్గితే మఱుమా

రమ ! యిటులేక దాదటికి ర రానగు నాయకుఁ డాత్తనాయకన్
సముచిత లీలఁగూడఁగ భృశశంబుఁగ నాటక కై తవంబునన్.

ప్రభా-(ఆలకించి వెఱగందుచు) ఇట్లన్యూపదేశంబుఁగ బల్కువా రెప్పోకదా! శుచిము
ఖియేఁ గాఁబోలు. ఈ వాక్యముయొక్క యభిప్రాయ మేమో తెలియరాదు.

[అంత శుచిముఖిప్రవేశించి.]

[చుంటివి?

శుచి-(ప్రభావతిని సమీపించి) ప్రియసఖీ! ఏమి నేడు నీ వింతప్రసన్నవదనముతో నొప్పు
చ. నెలనిరసించునె మ్రొగము ర నెమ్మి నెలర్పఁ బ్రసన్నమౌచువె
న్నెల నిరసించునోయనఁగ ర నీ నవమౌక్తిక దంతకాంతులన్
జిలుకుచు లేతనవ్వు జిగి ర చెక్కులవన్నియవెట్ట సంతసం
బాలుకఁగ వాల్తెలింగనుల ర నోరననుంగ నె దేలనేచెలీ?

(అని చిటునగవుతో) వైద్యుని చికిత్సాప్రభావము కాఁబోలు.

ప్రభా-(సిగ్గుచే శిరమువంచి ముసిముసినగవుతో) చాల్లేవే-(అని త్రోసివేయును.)

శుచి-చెలీ! ప్రీతాభరంబుచే నీవు చెప్పకున్నను నీ సోయగ మెఱింగింప దనుకొంటివా?

చ. ప్రమదము మీరవెన్వలపు ర వైకొనఁగల్గిన గండసాళిపాం
డిమము గులాబివన్నియఁ గఱింఁచెఁబ్రసన్నతఁజెందెమోము నే
త్రములు వికాసమొందె విదితంబుఁగనూర్పులు చల్లనయ్యె నో
రనుణిరొ తెల్పుమిందు ననురరాగఫలాభ్యుదయంబుకల్గెనే?

ప్రభా-(సిగ్గుచే శిరమువంచి) సఖీ! శుచిముఖీ! భూతభవిష్య ద్వర్తమాన సంవేదనవియుఁ
గామరూపసంచారిణివియు నగు నీ వెఱుఁగరానివిషయం జెందుఁగలుగు? నన్నేల
పరిహసించెదవు?

చ. మరుఁడను వేటకాఁడడరి ర మామకహృత్పికశాబకంబుఁ దా
గుటి విరితూపులందఱుమ ర గొబ్బుననియ్యెడ కెగుదెంచి నుం
దరమగు పువ్వుటీరమున ర దాఁగిననిల్వక జేరవచ్చి నే
ర్పరియయి పట్టి వే హృదయరపంజరమందిడి లేచిపోయెనే.

శుచి.—చెలీ! నీ మనోహరం డీనికి ద్వారక కేగి యనుచరసహితుండైతియగ రాఁ బ్రయ
త్నింపుచుండును. ఇప్పుడు నాటకులు కొందఱు వచ్చి పురబాహ్యంబున శిబిరం
బుల నిల్చియుండిరి. నీవు వేవేగఁజని నీతండ్రిగారి యనుమతిగొని వారిని లోనికి
రప్పింపఁ బ్రయత్నింపుము.

ప్రభా.—మంచిది. అటులనే చేసెదను. (అని నిష్క్రమించుచున్నది.)

శుచి.—(తనలో).

మ. మిషలెన్నెన్నియోఁ బన్నిదై త్యునకు నెరమిన్తోల్పి కన్గప్పినే
భిషజాకారత నీపురంబునకు రరప్పింపన్ రహస్యంబుఁగా
విషమా స్తుండు ప్రభావతీరమణి సంప్రీతిన్గొనం గూడఁడే
కృషిచేఁగాదె నశింపఁజేయనగు దురీభిక్షుంబు నెల్లప్పుడున్.

ఇప్పటికి నాప్రయత్నము మాడువంతులు నెరవేరినది. కాని.

చ. అనుపమ మోహవారినిధిరయందుఁ బ్రభావతి చిత్తశుక్తియా
వనమను స్వాతికార్తి హరి శ పట్టికృపారసవృష్టియోగమున్
గనిప్రసవించె వజ్రపురిఁ శ గ్రమ్మటఁజేరు నతండునై న యీ
దనుజుని క్రోధబాడబమురదాకినఁ గీడు ఘటిల్లకుండెడున్.

ప్రభావతిస్థితిఁజూడ నీ రాక్షసాన్వయవృక్షంబునకు వేటుపురు గంకురించెననియే
దోచుచున్నది. ఏమన,

చ. రమణికి మోము తెల్లఁబడె శ రాగిలుచున్న పయోధరంబులున్
గ్రమముఁగఁ బొంగెఁజూచుక యుగంబుకడున్నలువెక్కెఁ దన్నితం
బములురువయ్యెఁ గార్భ్యమును శ బర్వెను భోజన మిందకుండఁ జి
ట్టుములతియయ్యెఁ గన్ను లదరటుంగనెగర్భముఁ దాల్చియుండుటన్.

ఎహో! నేనింక నతిరయంబుననే సంపూర్ణ కృతార్థురాల నయ్యెదను.

ఉ. పూనికఁ గల్గియున్నయెడ శ బుద్ధికసాధ్యములేదు రుక్మిణీ
సూనునకాప్రభావతీనిఁజూపిన నాటక లీల వెండి సం
ధానముఁ గాగనాహవము శ నందనకై దువ వజ్రనాభుఁడున్
హానినిఁజెందు నాత్రిదశు శ లార్తిదొలంగుదు రింకిటన్బలే.

(అని పైకిఁజూచి) అదిగో! స్వర్గాధినాథుండగు దేవేంద్రుఁ డిటులనే వచ్చుచు
న్నాఁడు. ఈయపాయంబునుఁగూర్చి వానితో నొకించుక ముచ్చటించెదను.

[అంత దేవేంద్రుఁడు ప్రవేశించి.]

ఇంద్రు—(శుచిముఖినిచూచి) ఓహో! హంసనారీ! శుచిముఖీ!

క. స్వాతీవర్షంబునకై, మూతలిడకఁ దెలిచియుండు శ ము తైపుచిప్పల్

భాతిని నీవిజయమువిని, ప్రీతిఁగొనెడు తరుణమునకు १ వేచితిఁదరుణీ.

నీ ప్రయత్న మెంతవరకుఁగొనసాగినదో వక్కాణింపుము.

శుచి—జే పురందరమహారాజా ! (అని నమస్కరించి లేచి) దేవా ! నాశక్తి యెంతకలదో యంతవఱకు నేఁ గృతార్థురాలనైతిని. ప్రభావతీప్రద్యుమ్నులకు గాంధర్వవివాహంబైనయది. కొదువకర్జుంబునకై తగుప్రయత్నములు మీరేచేయవలయును.

ఇంద్రు—బలె ! నీ నైపుణ్య మెంతయైనఁ గొనియాడవచ్చు. పూజ్యురాలా ! నీ వింతవరకెట్లు కృతార్థురాల వైతివో యెఱింగింపుము. ఆ వధూవరులకు గాంధర్వవివాహంబైనంతమాత్రమున మనకోరిక లెట్లుఫలించు?

శుచి—దేవా ! అట్లుబల్కెదరేమి?

ఉ. ఇమ్ముగవజ్రనాభున కశనేకవిధంబులఁ గన్నఁగప్పిచి
తమ్మలరించి యాజ్ఞగొని १ తన్వియభీష్టముఁదీర్ప వైద్యవే
షమ్మున వాని నాయతివశసన్నిధికిన్గొనిపచ్చి దైత్యుఁ
క్షమ్మునఁ గొల్పితి నృదనిరకస్థలియింపవె దానఁగోరికల్.

ఇంద్రు—శుచిముఖీ ! ఇంక మనకుఁ గర్తవ్యమెట్టిదియో నీవే యెఱింగింపవలయును.

శుచి—పురందరమహారాజా ! అనంతరకర్తవ్యంబు నెరవేర్ప మీరేసమర్థులరు.

ఉ. నాటక కైతనంబున జరనార్దనసూనుఁడు మీరుఁ గృష్ణుఁడ
ర్భాటముతోఁడ వజ్రపురశబ్దాహ్యమునన్ శిబిరాంతరంబులన్
దీటుగ నిల్చియున్న రజనీచరనాధు ననుజ్ఞపైని వెం
ధాటిగ మీరుమువ్వురు మురదంబున లోనికి రానొనర్చెదన్.

పిమ్మటఁ గయ్యంబుఁ గల్పనఁజేసి వజ్రనాభుని సంహరింపవచ్చును. శ్రీకృష్ణప్రద్యుమ్నులు కైతవనర్తులై వజ్రపురోపకంఠంబున శిబిరంబులలో వేచియుండిరి.

ఇంద్రు—(సహర్షంబుగ) బలె ! శుచిముఖీ ! నీబుద్ధివిశేష మెంతయైనఁ గొనియాడఁదగు.

కడు చక్కనియుపాయ మాలోచించితివి. నే నిప్పుడే జని శ్రీకృష్ణప్రద్యుమ్నులను గలిసికొనియెదను.

(అని నిష్క్రమించుచున్నాఁడు.)

శుచి—(తనలో) నేఁ దలంచుకొన్న కార్యం బిచ్చోటనే నెరవేరినది. నేనింక వజ్రపురంబులోని కేగి యనంతరకర్తవ్యంబునెరవేర్పఁ దగుప్రయత్నములు చేసెదను.

(అని యిటునటుఁ జూచి) అదిగో! రాగవల్లరి యత్యంతకుతూహలంబుగఁ నిటుల నే వచ్చుచున్నది. కారణమేమోకదా!

[అంత రాగవల్లరిప్రవేశించి.]

రాగ—(శుచియుఖినిఁజూచి)నఖీ! శుచియుఖీ! ఇంకను నీ విచ్చోటనే యుంటివా? శీఘ్రంబుగ రమ్మ.

శుచి—అంతిపురంబునఁ గ్రొత్తవింతలు పుట్టెనాయేమి?

రాగ—ఈవజ్రపురోపకంఠంబున నాటకులువచ్చి శిబిరంబుల నిల్చియుండిరన్నవార్త విని మననెచ్చెలియగు ప్రభావతి తండ్రియొద్దకుఁబోయి నాటకముఁజూడ నభిలషింపఁగా వజ్రనాభమహారాజుగా రనుమతించి యానాటకులకు లోనికిరా ననుజ్ఞ నొనంగుటచే వారు వచ్చియున్నారు. ఇప్పుడే నాటకముఁ బ్రారంభించెదరు.

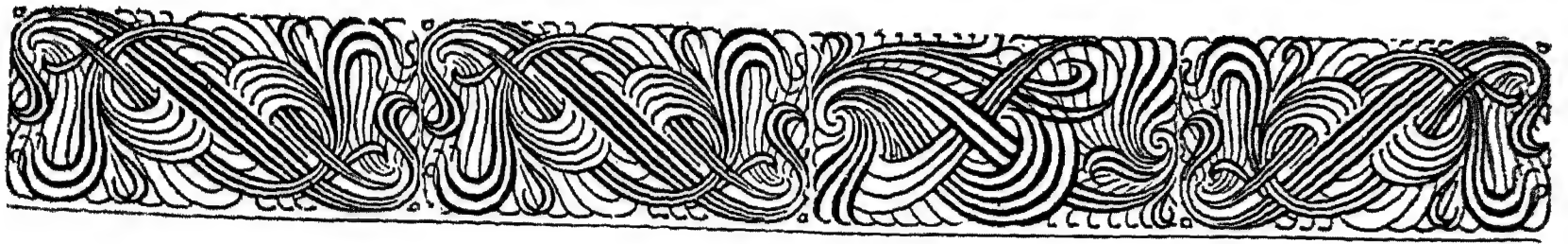
శుచి—ఏమి! వజ్రనాభమహారాజుఁగూ రాత్రియమంత్రభటభృత్యామాత్యవర్గసామంతనికురుంబంబుతోఁ గొలుపుదీర్చియుండిరా?

రాగ—సందేహమేమి? అంతయు సర్వసిద్ధముగా నున్నది. రమ్మ.

శుచి—అట్లులైనఁ బోవుదమురమ్మ. (అని యిరువురు నిష్క్రమించుచున్నారు.)

ఇది విష్కంభము.

శ్రీ రస్తు.

ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము.

అంతర్నాటిక.

[అంతఃపురమందు సఖీపరివృతయై ప్రభావతి ప్రాసాదతలంబుననుండ మంత్రభటు భృత్య సామంతనికురుంబంబుతో వజ్రనాభుం డోలగమునఁ బ్రవేశించుచున్నాఁడు.]

వజ్ర. — అరే తామ్రాక్ష! నాటక వింకను ప్రారంభింపకుండిరేమి?

తామ్రా. — అఁ! దేవా! అదిగో ప్రారంభించుచున్నారు.

[అంత ప్రద్యుమ్నుఁడు సూత్రధారుఁడై ప్రవేశించి]

నాంది.

ఉ. శ్రీరమణీయమూర్తి కృపశ్చే రతి నిందు ననేకలీలలన్
జేరికృతార్థతాప్తి నవశిష్ట మొకింతయు లేకయుండఁ జే
కూరనొనర్పఁ బుణ్యజనశ్రోతివిరాజితమైన యీసభా
గారము శంబరారి శరత్కాండనుమాల లలంకరించుతన్.

(అని సభ్యులపైఁ బుష్పములను జల్లుచున్నాఁడు.)

(నాంద్యంతమున) ప్రస్తావన.

సూత్ర — (తెరవంకఁజూచి) ఓయీమారిషా! నీ వొకసారి యిటురమ్మ.

మారి — (ప్రవేశించి) భావా! ఇదిగోవచ్చితిని. ఏమిసెలవు?

సూత్ర — వినుము.

గీ. అమిత దుష్కుంటకావృతశ్రమైనయడవిఁ
బటుతరతమిద్రమునఁ జిక్కు శ పాంథుపగిది
రాజసం దర్శనార్థ మీశ్రోజునందు
వచ్చితినిమారిషా! ఫలశ్రీప్రాప్తికొరకు.

నే నిపు డిచ్చో నొకవిచిత్రమైన నాటకముఁ బ్రదర్శింపఁదలంచి యేతత్కార్యని
ర్వహణార్థమై నీసహాయ మపేక్షించి నిన్నుఁబిలిచితిని.

మారి — భావా! మీరు దర్శింపఁదలంచిననాటక మేది?

శుచి — (జనాంతికముఁగా) చెలీ! ప్రభావతీ! పింటివా సూత్రధారుని పలుకులు?

ప్రభా—(అపవారించి) శుచిముఖీ! రాజశబ్దము సాభిప్రాయగత మని తలంచెదను.

రాగ—(జనాంతికముగా) చెలులారా! సూత్రధారుఁ డిపు డేమియోఁ బలుకుచున్నాఁడు.

సూత్ర—మారిషా! వినుము.

చ. చటుల పరాక్రమస్ఫురణ శ సర్వసుపర్వులవేఁచుచున్న యా
కుటిల నిశాచరాన్వయని శ కుంజమునందునఁ బొల్పుపుష్పసం
ఘటనముఁ గోరి త న్నిశితశకంటకఖండనమన్ బ్రసిద్ధమా
వటుతరనాటకంబు నెఱ శ పం దలఁపూనితి మారిషా! యిటన్.

మారి—బావా! మహనీయులగు నసితాంగుఁడు న నేకాక్షుఁడు మీకు సహాయులై యుండ
మీకు జయము కలుగకుండునా?

మ. మునువృత్తాసురుఁ జంపి కావ సురలరన్తుఖ్యుండెవండయ్యెఁ గం
సునిఁద్రుంప నిశుపాలునినెడప నేశూరుండు ప్రాపయ్యె నా
ఘనులౌ నందకుమారశక్రసదృశుశ్రీలక్ష్మల్యాణ మూర్తుల్కిమున్
గనిసాహాయ్య మొనర్పఁబూనిరిక మీకార్యంబు గాకుండునే ?

వజ్ర—(రోషకషాయితాక్షుండై గద్దెపెనుండి చివాలునలేచి)

పంచచామరము. అరేవృధాభిమాని ! మారిషా ! పురందరుండుమున్
దురంబునందు నోడె నింక శ తుచ్చుండె న చక్రికిన్
దరంబెనన్నఁగెల్వఁ బ్రల్లరదంబులిట్లుఁ బల్కెదే?
పరాకిదేల వజ్రనాభు శ బాహుశక్తి నెంచవే?

తామ్రా—(వజ్రనాభునితో) ఆ! దేవా! నాటకమాడుచుండిరన్న నూట మర చితిరాయేమి?

సూత్ర—మారిషా! వినుము.

చ. నవరసపూజితంబు సుమనఃప్రియసంగ్రహణోచితంబు స
దృవనమనోహరంబు బహుశృణ్యజనావళిసేవితంబు ద
ర్పవిలసితంబు వజ్రపురశరాజవిరాజితసత్పథంబు నొ
నవిరళనాటకం బభిమతౌ ప్తికి నాడఁ దలంచితేజఃజుమీ.

నీ సహాయంబుచే నే నిక్కార్థంబునఁ గృతార్థుండను కావలయును.

ప్రభా—(జనాంతికముగా) సఖీ! శుచిముఖీ! ఈ కుశీలపులమాటలు భావగర్భితములుగాను
న్నయవి. వీర లెవ్వరో నీ వెఱుంగుదువే?

శుచి—(తనలో) శక్రుండును చక్రపాణియుఁ దనకుఁ బాసటయైయుండిరని తెగించి నూత్రధారవేషంబునవచ్చిన యీ సద్యుమ్నకుమారుండు వజ్రనాభునితోఁ జీరి కయ్యుఁదెచ్చుటకుఁ బ్రయత్నించుచున్నాఁడు. ఇట్లు త్వరపడిన నేమియుపద్రవము తటస్థించునోకదా. (అపవారించి) చెలీ! ప్రభావతీ! పీఠ నీ వెఱుంగనికుశీలవులు కారు. వారిభావగర్భితంబులు నీ వెఱుంగనివికావు. నన్నేలయడిగెదవు? కొంచెముసేపు తాళితివేని సర్వము నీవే తెలిసికొనఁగలెదవు.

రాగ—(అపవారించి) సఖులారా! ఈనూత్రధారుఁడు వజ్రనాభమహారాజుగారిమోలరాక్షసవంశమును నిందించుచు శత్రుసంహారనాటకంబును బ్రదర్శించెదనని వాక్రచ్చుచున్నాఁడు. ఈ సాహసికుఁ డెవ్వఁడోకదా!

మారి—భావా! నే నిపుడు చేయవలసినకార్య మేమియో యానతిచ్చెదరా?

నూత్ర—మారిషా! నీవుపోయి వేవేగఁ బాత్రములను సిద్ధము చేయుము. వీరోచితనాటకంబుచేఁ బుణ్యజనులైన యీసభాసదుల సంభావించుము.

మారి—మంచిది. అటులనే చేసెదను. (అని నిష్క్రమించుచున్నాఁడు)

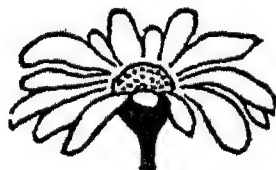
నూత్ర—(ఆలకించుట నభినయించి) అదిగో! కులశీలవు లప్పుడే గానమున కుపక్రమించుచున్నాఁడు.

(అంత తెఱలో)

గీ. పుణ్య జనులెల్లదక్షిణాంశ్చబునకుఁబోవు
సమయమయ్యెనుసమవర్తి శ శాసనమున
సాగుసురదై త్యవరవధూ శ యోగమింక
నహహ! కాలప్రభావ మేమనగవచ్చు.

నూత్ర—నేను కూడఁ జని కర్తవ్యపూచరించెదను. (అని నిష్క్రమించుచున్నాఁడు).

ఇది యంతర్నాటికా ప్రస్తావనము.

శ్రీ రస్తు.

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము.

[అంత నసితాంగమహారాజుగా రణేకాక్షుండనుమంత్రితోఁ బ్రవేశించుచున్నాఁడు].
అసి—ఓయీ యనేకాక్షా! సహస్రాక్షుండనని యనిపించుకొనుటకా నీ వీపేరుఁబెట్టుకొంటివి? విశేషవిషయంబు జేమైనంగలవా?

అనే—దేవా! మీకుఁదెలియుని విశేషవిషయంబు లెందుఁగలుగు? అయిన నామనోగత విషయం బెఱింగించెద వినుండు. నామిత్రుం డొకండు కొండొక దైత్యరాజతనూజుపై బద్ధానురాగుండై యున్నవాఁడు. ఈ యఘటితఘటనాయమాన భగవతీనంకల్పం బెట్లు నెరవేరునో తెలియరాదు.

ప్రభా—(తనలో) ఆ పురుషుండు నా మనోహరుండే కాబోలు

అసి—దైత్యకంట కోల్లుంతనంబునఁగాని వానిప్రయత్నము కొనసాగునా? ఎక్కడనో గాని నిర్మలమైన యనురాగవాహిని నిరర్గళముఁగఁ బ్రవహింపజేరదు. మఱియు

గీ. కమ్మతావినొసంగు పురష్కర్ముఁగొనఁగఁ
గంటకములుండవే? యట్లుకాకవినమె
కలుగుశ్రేయంబులకును విరఘ్నములటంచుఁ ?
గాలమొదవినఫలసిద్ధిఁ శ గాంచవచ్చు.

ప్రజ—(మహాగ్రకోపంబుతో గద్దెయనుండిలేచి కరవాలమును ఝళిపించుచు) అరే! వృధామంగళపాఠకులారా! శైలూషాధములారా!

ఉ. ఎవ్వడురా త్రిలోకములరనేర్చెడు దానవకంటకంబులన్
ద్రవ్యఁగఁజూలువాఁడు రణరంగమునన్ బ్రళయాం తకుండనై
నివ్వెఱిగందఁగాఁబెఱుకనీర్జరకంటకకోటి శక్తుండన్
గ్రొవ్విమదాంధులై పలుకఁగూడునె నాయెదుటన్ బ్రతాపముల్.

కోమం—(వజ్రనాభునితో) ఆ! దేవా! ఇది నాటకముగాని యదార్థకథనముగాదు.

మీ రాగ్రహింపనేల? వారి యభిప్రాయమేమో పూర్ణముగా వెల్లడికానిండు.

రాగ—(అపవారించి) సఖులారా! ఈ పురుషులు కైతవనాటకులుగాని నాటకులుగారని తోచుచున్నది. ఇట్లుదైత్యకంటకోల్లుంతన సంభాషణంబుల వీర లెట్లు కృతార్థులయ్యెదరు?

శుచి—(జనాంతికముగా) సఖీ! రాగవల్లరీ! వా రీవిధంబుననే కృతార్థులయ్యెదరు. మఱియు,

గీ. ఆత గతకార్యనిర్వహణార్థమైన
పలుకులకునాగ్రహించుట శ భావ్యమగునె?
నాటకముఁజూడనరులె శనారువీరు
వారుప్రత్యర్థులె యట్లు శ పలుకుచుండ్రు.

అసి. మంత్రీవరా! గీ. కుటిలసంచారియును విషశ్ఘోరమైన
కృష్ణసర్పంబుమాళిరాశిగిల్లుమణినిఁ
గైకొనఁదరంబె యా యురశిగంబుఁగెడప
కుండ నీమిత్రుఁ డెంతటిశకుశలుఁడైన.

అనే—దేవా! దేవరవాక్యం బమోఘంబగుగాక. నామిత్రుం డావజనాభసంహారకార్య సిద్ధికై యనేకవేషంబులు వేయుచుండె. అయినను,

చ. అనయముఁ బొంథలోకము స్థరరాతపమేదఁదలంచికొమ్ములన్
గనుఁగొనఁగోరుచుందురు సుశఖంబొనఁగూడునె కృష్ణపన్నగం
బెనసిననందు దానిఁ బొలిశింపమివ్యర్థులు గారొకో నరేం
ద్రునివలనన్ గృతార్థతఁగ్రనుం సఖుఁడంచు దలంచెదన్నదిన్.

వజ్ర—(కోపదండవ్యామానమానసుండై పండ్లు పెటపెటఁగొలుకుచు) అరే! దుర్గర్వహ తకులారా! నిఖిలలోకభయంకరుండగు వజ్రనాభుని సంహరింప నెవరితరంబురా?

పంచచామరము. దురాత్మ! ప్రేలెదేలయిట్టి శ దుష్ప్రలాపము ల్పరా సరిన్బేనంగినన్ను గెల్వఁజాలువాఁడెవండురా?
కరంబునందుఁ దాల్చియున్న శ ఖడ్గధారనిన్ను సం హరించుఁజూడు మిన్నకున్న శ నాజివజ్రనాభుఁడే.

(అని కత్తిని నవరింపుచున్నాఁడు).

కతో—(ప్రజనాభునితో) ఆ! దేవా! ఇచ్చోట దేవరవారివినోదార్థమై నాటకమాడు చుండిరి. మీ రిట్లు కోపోదగ్రులగుచుండిన వా రెట్లు నాటకమాడఁగల్గెదరు? శాంతింపుఁడు.

ప్రభా—(జనాంతికముఁగా) అయ్యో! సఖులారా! ఈ కుశీలపుల దారుణోద్యోగభావ గర్భితవాక్యంబులును నాతండ్రిగారి సందంభవిజృంభణంబునుఁ జూడ నా కేమో భయముకలుగుచున్నది. ఏమి చేయుదును?

శుచి—(అపవారించి) చెలీ! ప్రభావతీ! ఇప్పుడే నీమనోధైర్యంబునుజిక్కఁ బట్టవలయును. (అని రంగస్థలమువంకఁజూచి) సఖీ! అదిగో! మఱియొక పురుషుఁడు ప్రవేశించుచున్నాఁడు. చూడుము.

[అంతఁ బ్రద్యుమ్నుఁడు పాములబుట్ట శిరంబునఁబెట్టి మాపున నాగస్వరపు బుర్రవేల భద్రుండను పేర పాములవానివేషముతోఁ ప్రవేశించును.]

భద్రు—బాబూ! బలే సామంతమైన నల్లతాచుపాము. బహుపాగరెక్కియున్నది. చూడుఁడు. (అని పాములబుట్టఁ గ్రిందఁబెట్టి మాతఁదీసి నాగస్వరముఁ బాడుచు నాడించుచున్నాఁడు.)

అనే—ఓరీపాములవాడా! ఈకృష్ణసర్పము నెచ్చోటఁ బట్టితివిరా?

భద్రు—బాబూ!

ఉ. నల్లలితప్రసూన మృదురసారభ సంపదకాసఁ జెంది నే
నల్లనబోయి యొక్కబిలరమందునఁగాంచి ఘణాగ్రతన్నమం
దుల్లముజిక్కనక్కటిక శ్రీ మూనకవజ్రపురంబులోని జి
లేళ్ల పొదన్ గ్రహించితి మరలీమసరంధను దీనినోప్రభూ.

అసి—అనేకాక్షా! ఈకృష్ణసర్పము తక్షకుఁడేనుమా. ఇంద్రసంరక్షణచే పోతరించి యెట్లుమిసమిసలాడుచున్నదో చూడుము.

అనే—దేవా! ఇంక నాయుండ్రునియుపేక్షచే నది క్షీణింపకుండునా?

భద్రు—బాబూ! సందేహమేమి? ఈలేలిహాసమునన్నెంతయైనఁ జిక్కులుపెట్టినది. (అనిసర్పమునుద్దేశించి) ఓకుచ్చితవిషాదగమా! ఇంద్రపదంబుఁజెందితిననిగర్వింపుచుంటివా?

చ. అనఘుఁడుశంకరుండు గళశ్రమందు నినుంధరియించినంత నా
వినతసుతున్ హసించెదె విశ్వేక మొకింతయులేక నీశిరం
బున హరిపాదచిహ్నమును శ్రీ బూనినయంతనె త్రుళ్లఁబోకు నె
మ్మిని నిను మంటఁగల్ప జనశ్రమేజయుఁడుండఁడె కృష్ణసర్పమా.

మఱియు,

చ. ఘనమకుటాగ్రభాగమునఁ గ్రాలుమణిన్గొని విజ్ఞవీగదే?
ప్రణత నరేంద్రుచేతనె కరండమునందునఁ జిక్కినపు బు
ర్రనుపయికెత్త నీకుఁ దలఁ ప్రాణము తోఁకకు రాకయున్నె? యిం
కను కనుగల్గివర్తిలుము శి గర్వమువీడుము కృష్ణసర్పమా.

(అని నాగస్వరపుబుర్రతో దాని నొకచెంపఁబొడుచుచున్నాఁడు.)

అసి—అనేకాక్ష! ఈదుష్టోరగజాతి లోకకంటంబుఁగ నే యున్నదిసుమా. ఏమన,

చ. గొనబగుకమ్మతావి నొసఁగుంగదచెంత మెలంగనంచుఁ జం
దనతరుఁజేర శక్యమగునా యట బుస్సను కృష్ణపన్నగం
బును వెలిఁ ద్రోయకుండ? వలరపుంగొని దూరమునందునిల్చి తృ
ప్తినిగని సజ్జను జ్జగతిఁ శి బ్రీతిఁదలిర్ప నెసంగుచుండరే?

అనే—దేవా! నిశ్చయమేకాని నాకొక్కధైర్యము కలదు. ఏమన నీకుటిలకుండలి కరం
డమునం దడంగియుండవలసినదేకాని పైకి తలయెత్తి తిరుగఁజాలదు. ఇంతయేల.

ఉ. ఆరయ దర్భనాకి యమృతాప్తికి నాల్కలురెండుకాఁగఁ బెం
పారి దురుద్ధతిన్ బిలవిహారముసల్పు చడంగుఁగాని యా
భై రవిగారుడప్రముఖ శి బంధచయంబులఁ గట్టఁజాలు నీ
ధీరు నరేంద్రుఁ గృష్ణఘణి శి తేజికనుంగొన సాహించునే?

భద్రు—బాబూ! తగినశక్తియుక్తులశేక యేమరియున్నచో నీకృష్ణసర్పముచే నరేంద్రు
నకేగాక చెంతఁజేరువా రందఱకు నుపద్రవమే సంభవించును. కాని యీదుష్టోరగ
ము పట్టినకొద్దికాలమువరకు బహుతేజుగనుండి యొకయెడ సురింగె. పిమ్మట మర
లఁబట్టి రాఁజేసితిని. బాబూ! ఇప్పుడు లోలోపల కోజుచుండునే గాని మును
పటిపొగరంతయు నడంగినది.

అసి—ఇదివరలో తగిలినదెబ్బలకుఁ గోఱలూడిపోయెఁ గాఁబోలు.

అనే—ఓరీపాములవాఁడా! దీని నీ వేలయుపేక్షించుచుంటివి?

చ. కనుపొరగప్పియున్న యెడఁ గాంచఁగనేరక క్రిందుమీదు త్రా
ళ్లును కడతేర్పకున్న నెటుశ్లోఁగఱవంగఁ దలంచు వీని స్వే
చ్ఛనువిడువంగరాదునుమి శి చప్పిడిదెబ్బల లక్ష్యవెట్టునే?
విను సవరై న దుడ్డుఁగొని శి పిండిఁగదంచుము కృష్ణసర్పమున్.

భద్రు—(బుట్టలోనిపాము వెలికిరా మరల నందులోనికిఁ ద్రోచి) ఓతుళ్ళకాకోదరమా !
నీ వేనాడోచచ్చినట్లు పడియుండవేని బాబుగారు నెలవిచ్చినట్లు చేసెదను. నీకింత
గర్వమేల?

చ. వనధిజనింప నాయమృతశ్రీపాత్రనుగాచెద నేరికై నఁ గై
కొనఁదరమానెయంచు నడుశగుంబడిత్రుళ్ళవె? రెండుకళ్ళ దు
మ్మునుబడఁజేసి యావినతశ్రీపుత్రుడు దాని గ్రహింపలేదె? నీ
కనువగుమూలనే యొదుగశనాఁదలయె త్తక కృష్ణసర్పమా.

అసి—(తనలో) ఈ పురందరుండు తనకు వజ్రనాభునిపైఁగల కోపాతిశయంబుచే వజ్ర
నాభ భావగర్భితంబుఁగ నీకృష్ణసర్పముయొక్క బుర్రను సమగ్రముగఁ జితుకబొ
డుపుమని ప్రద్యుమ్నున కుపదేశించుచుండె. ఆహా! ఏమి వీనిపంకము! (ప్రకాశ
ముఁగా) ఓరీ పాములవాఁడా! ఈకృష్ణసర్పముయొక్క శిరోమాణిక్యము నూడఁ
బెటికితివాలేదా?

భద్రు—బాబూ! సర్వజనకంటకసంచారిణియైన దీనిబుర్ర సమగ్రముఁగఁ జితుకబొడు
వకుండ నా కది పూర్ణముగా స్వాధీనమగునా? ఇట్లెన్నిసార్లు పాడిచినను దీనికి
సిగ్గులేదు.

అనే—మాటలు చేతనా?

భద్రు—

మ. వినుఁడీనేనిటవజ్రమున్గొనఁగఁ గావంపన్వలెన్వజ్రనా
భనిరోధప్రతికార మేత్రియను ప్రా శ పై మీరునాకాంక్షితం
బునుసిద్ధింపఁగృతార్థులయ్యెదరొబా శ బూ!

అనే—

వెట్టివాఁడా! నరేం

ద్రునిచేఁజిక్కినఁ కృష్ణసర్పమణి నింశదున్ గై కొనన్ రాదొకో.

వజ్ర—(మహాగ్రకోపంబున గద్దెపైనుండి చివాలునలేచి) ఓకోరి కుశీలవాధములారా !

ఉ. బిచ్చముఁగోరివచ్చితిరి శ భిక్షుకులార! మదీయక్రోధపుం
జిచ్చునఁగూల దుర్త్తదముశ్చేఁ గడుక్రొవ్వుట బ్రేలుచుండిరే?
ఇచ్చటవజ్రనాభు నెదిరొంచి ప్రతిక్రియ నాచరింపఁగాఁ
జచ్చుటయా మదీయ పటు శ శ్వాతకతోర కృపాణధారచేన్.

భద్రు—(రాక్షస సభవంకదిరిగి వజ్రనాభునితో)

శా. రక్షోవల్లభ ! యర్థి వౌచునిటులన్ రప్పింపఁగానేను ప్ర
త్యక్షమోదకరప్రభావతినిఁ బ్రత్యర్థక్రియావాప్తి బల్
దక్షత్వంబునవజ్రనాభసదమూల్యంబౌ లసదత్నపుం
బిక్షుంగై కొనవచ్చినాఁడఁజుమి పృథ్వీకంటకాక్రగేసరా.

ఇంక చల్లకువచ్చి ముంతదాచనేల? నీ దానధారాపూరంబున.

క. ఆజీవనమునుగొనురవి, తేజంబునవారిజంబు రీదీపింపదె? నే
నీజీవనమునదానవ, రాజాననగై కొనంగ రీరానయ్యెఁజుమి.

కోమం—(అత్యుగ్రకోపంబుతో లేచి) ఆ! దేవా! ఈ నర్తకాధముండు దేవరవారికుమా
రీమణిని వీరోచితంబుఁగ గైకొనంగోరి విరోధిగా వచ్చెనట. వీని నింక యుపే
క్షింపరాదు.

తామ్రా—ఆ! దేవా! ఏలినవారిసెలవైనచో నిప్పుడే యీ నరకీటకంబును బలమైన నా
యీ గదాదండముచే నలిపించుపెదను.

కతో—ఆ! దేవా! వైద్యవేషమున దేవరవారి శుద్ధాంతంబునకేగిన నరాధముండు వీఁడే
కాఁబోలు. వీనిని వేవేగనంహరింపవలయును.

వజ్ర—(ప్రళయకోప దండహ్యమాన మానసుండై పండ్లు పెటపెటఁగొలుకుచు ఖడ్గంబు
నవరింపుచు మహోగ్రంబుఁగ పైకురికి) అరే! ద్రోహి!

పద్మనాభవృత్తము.

ఓరోరిద్రోహప్రచారా! మదోన్మత్త! రుడద్వృత్తిచే బేలదేనాదుమోలన్
సైరింతు నేనీవురకోరన్తదీయాత్మరజన్! మూర్ఖ! కాఱ్ఱొవ్వి తే? వజ్రనాభున్
జేరందలంపూనిరతౌరాఫలభ్రాంతి ర చేమంటవైవ్రాలుపుర్వు న్బలెన్? వే
రారాయిక న్వేషరథారీ! నినున్నే బిరరానన్వధింతున్ మహాఖడ్గధారన్.

(అనిఁ ప్రద్రుచ్చుని గదియుచున్నాఁడు.)

ప్రద్యు—ఓరీ! దుర్బదోదగ్రవాచాల! నీ సంరంభవిజృంభణం బికఁగట్టి పెట్టుము. వట్టి
బీరము లేలపల్కెదవు? చేతనైననాతోరణంబు సల్పుము. (అని విజృంభించుచు.)
లయగ్రాహి.

రాక్షస! దివౌక సవిపక్ష! నిను నింతదను కక్షతునిఁ జేసితిఁ గటాక్షమున
నీవా, యక్షులజయించి గిరిపక్షములఁద్రుంచుమారి శిక్షయొనరించు

టాక లక్షణమెనీకున్, దక్షతనునీమొదటి బిక్షకుడుగాని సిరి వక్ష
మునఁదాల్చు కమలాక్షుఁడునుగానీ, రక్షణముసల్పిన సమక్షమునఁ
ద్రుంచినిను నీక్షణమనేను మదిరేక్షణగ్రహింతున్.

రోమం—ఆఁ! దేవా! ఈ యల్పనరకీటకంబుపై మీరు కడంగవలయునా? ఈ నా ఖడ్గభు
జంగంబు వీనిప్రాణవాయువులను గ్రోలుటకుఁ ద్వరపడుచున్నది. నాకు సెల
వొనంగెదరా? మీయెదుటనే వీనిని సంహరించెదను.

వజ్ర—ఆఁ! రోమంధస! మంచిది. వీనిని శీఘ్రంబుగఁ గడతేర్పుము.

రోమం—చిత్తము (అని మహాసంరంభంబునఁ బ్రద్యుమ్నునితోఁ బోరి యోహాటించి ప
లాయితఁడగును.)

(ఇటులనే తామ్రాక్ష కఠోరదంష్ట్రు లోహాటించిన యనంతరంబు)

ప్రద్యు—(ప్రభావతి నుద్దేశించి వజ్రనాభునితో)

క. పూనికనీకై వచ్చితి, సూనాస్త్రుఁడనేనురక్కశులయుప్పరిగన్
రాణించెడు దానవనరు,గా నినుసాధించిగెలుపుఁ శ్రగైకొందుఁజుమీ.

(అని రభసంబున విజృంభించుచు వజ్రనాభునితో)

ఓరీ నక్తంచరాధమా!

ఉ. చూచితెనీదుమంత్రులగు శశూరుల కేగతి సంభవించెనో?

తోఁచదె? నీవు నావిపుల శదోర్యుగ వహ్నికి నిల్వఁజాలెదే?

నీచ! పదంబులంబడుము శ నీయసువుల్పయి నాసగల్గినన్

గాచెద లేనిచో నిపుడ శ కాలునిప్రోలున కంపెదన్నినున్.

వజ్ర—(అత్యంతకోప ఘూర్ణమానతారకుండై రోజుచు) అరే దురాత్మ! అరే బాలిశా!

సగ్ధర.

ఓరీదుర్గర్వ! మూర్ఖా! శ యురకపయిపయిన్ శ హుంకృతు త్తీరనన్నున్

జేరన్నీ కెగ్గుకల్లున్ శ జెనటి! తొలఁగుమ శ క్షీణదోస్తంభపీఠిన్

సారంబై నట్టి నా శశ్రస్త్రముగనుమిదిగో శ సాహసంబూనినిల్వన్

ఘోరాజ్ఞద్రుంతునిన్నుం శగుయికుయిమనుచుశస్త్రాయుచున్నేలగూలన్.

(అని యుద్ధమునకు మొనయుచున్నాఁడు.)

అసి—ఓరీవజ్రనాభా! ఈశ్వరవరప్రసాదంబుచేఁ బెచ్చుపెటిఁగి క్రిందుమీదుఁ గానక
త్రుళ్ళిపడుచుంటివి. నీపాగ రడంగు కాల మాసన్నమైనది. వినుము.

చ. అరయక దుశ్చరిత్ర నబరలాంగుఁడు శంకరుఁ డిచ్చినట్టి యా
వరములఁగన్నఁ గానక దిశవొకన పీడ నొనర్చినట్టి ము
ష్కరులగు నీదుపూర్వులకుఁగల్గినశిక్ష యెఱుంగవై తె? దు
ర్భరతర సాధుశాపమున న భస్మముగావె వరప్రభావముల్?

వజ్ర—అరే! ప్రేలరీ! ఎవఁడవురానీవు? (అని యసితాంగునిపై విజృంభించుచున్నాఁడు.)

అసి—ఓరీ! దుర్మహాంధా!

ఉ. ఏమిర నన్ను నీవెఱుంగరవే వరగర్వముచేతఁద్రుల్లదే ?
రాముఁడనై వధించితిని నీ రావణుని బలి దైత్యుఁడొక్కితిన్
వామనమూర్తి నొచ్చు శిశురపాలునిఁజంపిన కృష్ణుఁడన్ సుర
సోమశరణ్యుఁడన్ వినుము నీ దుర్మద ! నిన్గడతేర్పవచ్చితిన్.

ప్రద్యు—ఓరీ తుచ్చనిశాటా!

ఉ. చేవయొకింత యున్నహత నీ శేషసురాదులలోననిల్వమీ
ఈవిధినిన్నుఁజిత్రవధ నీ నేనొనరించెదఁ బొట్టఁజీల్చి నీ
ప్రేవులదాల్చి నాయఱుత నీ వెచ్చనినెత్తురు ద్రావిపెండ్లికిన్
ప్రేవుమటంచుఁబోయెద వరరించెద నీదుసుతన్ బ్రభావతిన్.

(అని యుద్ధమునకు మొనయుచున్నాఁడు.)

వజ్ర—(శరీరము కంపింప రోషకషాయితాక్షుం డై తనలో) ఏమిచెపుమా! నా దేహమం
తయు విడంకుచున్నయది. నా వామనేత్రంబు నా వామభుజంబు నదురుచున్న
యవి. ఇదియేమి దైవమాయయో తెలియరాదు. అయిన నావంటివీరాధిపరున కిట్టి
నిమిత్తమాత్రంబు లొకతెక్కయే? (హుమ్మని యాడుగఱచి పండ్లు పెటపెటఁ
గొఱుకుచు కత్తిసవరింపుచు బ్రకాశముఁగా) అరేరేద్రోహి! కైతవన ర్తకాధమా!

ఉ. ప్రేలకుమింకనోరి రణరభీరువ ! నోటికి వచ్చినట్లు నా
కేలనుఁదాల్చియున్న పటురభేటకమున్ గనుఁగొమ్ముదీనిచే
నాలములోన నిన్ను దునురమాడెదప్రేల్కిడి మానుమట్టివా
చాలత నీదుపౌరుషమునసాగదు నాయెదుట న్నరాధమా.

(అని పెల్లూగుచు రణంబునకు డిక్కిరించుచున్నాఁడు.)

శుచి—(తనలో) పహ్వా! ఈదైత్యాధమునిఁ గాత్యాయనీదేవి యావేళింఁచె గాఁబోలు.
వీనిసర్వాంగములు నెట్లుపడంకుచున్నవి!

ప్రద్యు—అరే! దుర్బద! శివెక్కినదాయేమి? ఏలవడెంకెదవు? రారమ్మ. నీగర్వంబిప్పుడే
యపనయించెదను. (అని మార్కొనుచున్నాడు.)

వజ్ర—(మహారాట్టంబుతో కత్తి యుశిపించుచు) ఓరీనరాధమా!
పంచచామరము.

హుటాహుటిన్దోగ్రభంగి శ హుమ్మటంచులేచె దీ
విటుల్తునుష్యకీటకంబ శ మేర యింక నా సము
త్కటప్రభూతరోషవహ్ని శ దాకి నిల్వనీకు దు
ర్గుటంబుప్రేలకుండుమింక శ కండకావరమ్మునన్.

(అని కదిసి కొంతతడ వశ్యుగ్రంబుఁగ నాహవంబొనరించి యిరువురు
నొకవిజనస్థలంబునకు నిష్క్రమింతురు.)

ఇంద్రు—శ్రీకృష్ణ! సుతవత్సల! మనప్రద్యుమ్నుం డతిసాహసంబున నీరాక్ష సేంద్రునితో
రణంబునకు డీకొనియె. ఎట్లొగదా!

పంచచామరము.

వరప్రభావుఁడై న ఘోర శ వజ్రనాభదై త్యునిన్
దరంబెచంపలాతిఖడ్గధార నెట్టివానికిన్

శ్రీకృ—ఓయీసహస్రాక్షా! భయపడకుము.

తిరంబుఁగాఁబెనంగ బార్వ శ తీకృపన్నిజాసిచే
దురంబులోనఁజచ్చుఁ గంపితండుగానదై త్యుఁడే.

మఱియు నేనిప్పుడే పాలికలనికేగి యదృశ్యుండవైయుండి నామాయచే నా
దైత్యాధముని స్వశస్త్రహతునిగాఁ జేసెదను. (అని నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

ఇంద్రు—(ఉత్కలికఁ దనలో) వహ్వా! ఇంకనాకు భయమెక్కడిది.

(అంత నుప్పరిగ నొకకలకలంబు వినంబడ నాలకించుచున్నాడు.)

రాగ—అయ్యో! ప్రియసఖీ! ప్రభావతీ! ఎంత గాఢమూర్ఛమునింగియుంటివే !

శుచి—(తనలో) ఈలేమ కపటనాటక వేషధారియగు భద్రుండు తనమనోహరుండే యని
యెఱింగినతోడఁ నే విషాదానందరసనిమగ్నయైయుట్లు మూర్ఛిల్లె. ఇప్పుడేమిచేయ
నగు? (ప్రకాశముఁగా) ప్రభావతీ! ప్రభావతీ!

క. చెలియరొ యేమే యిటు మా

ర్చిలియుంటివి? నీమనంబు శ చెదిరెనె? నీకో

రైలు కొనసాగును నిన్నా

కలన నీవిభుడు జయముగనిగ్రహించుచు.

ఇందు—(తనలో) అన్నా! పాపము! ఈముపద్రవముకలన నా కన్నియ కెట్టికీడువా
టిల్లునోకదా!

చ. అనురకుమారియయ్య నసురరాంతకపుత్రునిఁ గోరియుంట నీ
బిసరుహనేతనెమ్మనము ర వెన్నకుఁబోయిన గొయ్యి ముందుకు
వెనఁజన నుయ్యికాఁగ దురదపిల్లుచుఁ గ్రక్కను మ్రొంగ వీలుఁగా
కుసురుచలింప మూర్ఛితె నరయో! యిదియేమియుపద్రవంబొకో.

కానిమ్ము. అంతకును భగవంతుఁ డగు శ్రీకృష్ణుఁడేకలఁడు.

ప్రభా—(మూర్ఛితెలసి లేచి జనాంతికముగా) సఖులారా! నాజనకుండా పురుషవతం
సునితో నింకను రణంబు నల్పుచు నేయుండెనా?

రాగ—ప్రియసఖీ! వారిరువురకు నింకను సమరంబు జరుగుచు నేయున్నది వీరికిని జయా
పజయంబులు తేలలేదు.

ప్రభా—సఖీ! శుచిముఖీ! ఇప్పుడు నేనేమి చేయుచు నే?

చ. తనువునొసంగి నన్ను సతతంబును ప్రేముడిఁ బెంచునట్టి నా
జనకునివై ని ప్రేమ విడఁగజాలుదునా? యటు చిత్రలీల నా
మనము హరించినట్టి నవరమన్తధు నాపతిఁ బాయ నోర్తునా?
వినుటకుమున్న నేరి మృతిరవీడెదప్రాణముల నృణిమణి.

(అని మరలమూర్ఛిల్లుచున్నది)

ఇందు—(తనలో) అన్నా! ఈనవలామిన్న దుర్భరమనోవేదనచేఁ బ్రాణపరిత్యాగముఁ
జేయుటకు సాహసింపుచున్నది. ఎట్లోగదా!

(అంత తెఱలో)

ఉ. అగ్రహమూర్తియశాచుఁ బ్రళయరాంతకుఁడోయన వ్రజనాభుఁ డ
త్యుగ్రకృపాణపాణియయి ర యుద్ధమొనర్చుచుఁ గంపితాంగుఁడై
నిగ్రహవృత్తి మే నెఱుంగరనేరకఁ దాఁ దన ఖడ్గధారచే
నుగ్రగతి నృతింగనియె ర నో రజనీచకులార! వింతిరే.

ఇంద్రు—(సోక్కుంతుడై) ఓహో! ఏమి నాభాగ్యము! ఇంక నాకష్టములన్నియుఁ గ
 టైక్కు. వహ్! !

గీ. అఖిలలోకై కకంటకురజై న వజ్ర
 నాభదై త్యుండు మృతిఁజెంద ర శోభఁగాంచె
 దశదిగంతములెడనుహర స్తములనిలిపి
 సర్వజీవులు నిద్రించురసౌఖ్యమెసఁగ.

(అనియిటునటుఁజూచి) అదిగో! సమీపంబునఁ గాళీయాలయంబు కాన్పించుచున్నది.
 నే సచ్చోటికేగి యా భగవతినర్చించెదను. (అని పరి క్రమించుచు న్నాడు.)
 (అంతతెఱుగో) హాహా! హరకేశవులారా! సమస్తదేశతలారా! మా నెచ్చెలియగు
 ప్రభావతిని రక్షింపుఁడు. రక్షింపుఁడు. ఓముకుందా!

మ. రజితాద్రీశునకై న దుర్లభుడరవా ర్థత్రాణపారీణ! యో
 త్రిజగత్పావన! భక్తలోకశరణా! రసినావనా! సత్కృపన్
 గజరాడ్డామినియా ప్రభావతిని వేరగంగావవే ప్రాణముల్
 త్యజియింపన్సమకటైరాఁగదజె కృశ్ణ! యార్తరక్షామణీ!

ఇంద్రు—(ఊరికించి వెఱగందుచు) ఏమి! ప్రభావతీకన్యసాహసము! (అని యిటునటుఁ
 జూచి) అదిగో! ఆకన్యారత్నము కాళీసందర్శనార్థమై కాఁబోలు ఖడ్గధారి
 జీయై మహాగ్రంబుఁగ నిటులనే వచ్చుచున్నది. నే నీమాటునడాఁగియుండి యా
 సోప్రయత్న మెట్టిదియో గనిపెట్టెదను. (అనియొకమాటున డాఁగుచు న్నాడు.)
 [అంత ననేప్రకారము సఖీపరివృతయగు ప్రభావతి ప్రవేశించుచున్నది.]

ప్రభా—(భక్తిపూర్వకంబుగ దేహికి దండప్రణామం బాచరించి) ఓదేవీ! (అని యంజలి
 ఘటించి.)

క. పితృఘాతకురాలనునీ సుతనుజగజ్జనని! కరుణారజూడఁగదే యీ
 క్షితిలోన నీవదిక్కో సతి! శాంకరి! గర్భగుప్తి ర సాకవె నన్నున్.
 (అని మరల బ్రణమిల్లి లేచి) ఓభవానీ!
 కాళీ దండకము.

శ్రీమన్మహాదేవి కాత్యాయనీ సర్వమాంగల్యదాత్రీ మదే భాననక్రకాంచ
 దారప్రియాత్తోద్భవప్రభాజితోత్సంగ సమ్మోదినీ మోహినీ దుష్ట

సంహరిణి కేశవాంభోజ సంభూత శక్రాది బృందారకోదారహృత్ప్రియ
 పాదద్వయాంభోజినీ మోక్షసంధాయినీ యాపదుద్ధారిణి భక్తరక్షా
 మణి పాపవిచ్ఛేదినీదుర్జదారాతివిధ్వంసినీహంసినీమాహిషాస్త్రాలినీత
 త్వచిద్భాసినీ పావనీ ఘోరసంసారవారాళి దుఃఖోర్తికోత్తారిణి నిత్య
 కల్యాణి నీరేజపాణి కనద్వర్జితైః లసద్వివర్జితైః జగత్కా
 రిణి సర్వభూతావనీ భద్రసంచారిణి భీమసంగ్రామ భీభత్ససద్రూపిణి
 రక్తసగ్ధాంస బల్యాన్నసమ్మోదినీ భూతభేతాళ వైశాచికోల్లాసినీ
 పూజితామ్నాయసంవాసినీ యస్త్రశస్త్రానుసందాననై పుణ్యనిర్ధూ
 తవిద్వేషిణి దివ్యకైలాస గోత్రాంతరోత్థేలినీ సత్కృపాశాలినీ
 భూరికాపాలినీ చిత్తజోజ్జ్వలినీ నిత్యసాభాగ్యసంధాయినీ సజ్జనద్వే
 యినీ భవ్యకారుణ్య లక్ష్మీకటాక్షేషుణి చండరుద్రాణి మాయామ
 యీభైరవీ యాదిశక్తి సతీ పార్వతీ చండీకాదుర్గదాక్షాయణి రాజ
 రాజేశ్వరీ దక్షవాతీ మఖభ్వంసినీ యర్ధనారీశ్వరీ సర్వయోగీంద్ర మృ
 ద్వారిజాలోలభృంగీ కపర్దీ జటాజూటగంగాసపత్నీ చరణ్ణానరాశేష
 బ్రహ్మాండభాండాంతరస్థాయినీ లోకముల్ సృష్టిజేయంగః జెంపన్ ల
 యింపన్ ద్రిమూర్త్యాత్మకంబైన తేజంబునీమంద బొల్పున్నినున్న
 న్నుతింపంగ నాయాదిశేషాహికై నం దరంబానె నే నెంతదాన న్నడుం
 దీనురాలన్నినున్నట్టియుంటి న్గురుద్రోహముంజేసి యావన్ననై తిన్నదే
 తల్లి దీనార్థిసంత్రాణ కారుణ్యవల్లీ యిటన్నామొరాలింపనే సత్కృ
 పం జూడవే నాకికందిక్కునీవే మదంబా! కటా! కిలచిద్దేశతుండో వరు
 న్నిష్కళంకంబుగా భర్తగాఁగోరుటన్నాదె నాలోకి పంచత్వముం
 జెందె నాధుండు నన్నెట్టులంగూర్చి జేపట్టునో వత్సలత్వంబుచే నాన
 రుందేర్చి నాకొండలంబొందు షిందింపఁగాఁజేయ నాత్మకంపంగదే
 శాంకరీలేనిచోనేనిదే నాదుతండ్రిన్బలె శ్శిష్యాత్వమంపుకేర్నంబు

ఖండించి నీకున్సమర్పించెదన్ బ్రీతిఁగై కోగదే లోకమాతా
నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః.

(అని నిమిశిత నేత్రయై కొంతతడవు ధ్యానించి ఖడ్గంబు చేబూని తనకంఠంబు
ఖండింపబోవును.)

[అంత మహాశక్తిసాక్షాత్కరించి.]

శక్తి—ఆఁ! కుమారీ! ఇద్దవద్దు అజ్ఞానురాలవై యతిసాహసం బొనరింపకుము. త్రిలోక
కంటకుండైన స్రజనాభదైత్యుని మరణంబునకు బ్రాహ్మరాలవగునీవు దుఃఖించుట
యుచితమగునా? వాని చుర్విచేష్టితంబులు నీ వెఱుంగకుంటివా?

చ. శేమదమనిగ్రహు ల్పరమశాంతుల యోగులఁ ద్రుంచి మానీస
త్తములనుఖంబులెల్ల సతతంబును పా డొనరించి బ్రాహ్మణో
త్తములనుజంపి దేవతల శ్రవంచి పతిప్రతలంగలంచి దో
సము లొడిగట్టు నీజనకుశచావునకుం దురపిల్లఁ జెల్లునే?

ప్రభా—ఓహో నేపీ! సర్వమంగళా! నాతండ్రి యెంతటి దుష్టచిత్తుండైనను;—

శా. “సొమ్ముల్కాన్కగఁ దెచ్చితిం దొలఁగునిన్ శ్రీజూడన్ శ్రమంబంతయున్
గొమ్మా! ముద్దులగుమ్మ! వేడ్కలరఁగై శ్రీకొమ్మా” యటంచున్ననున్
సమ్మోదమ్మునఁజూచి మోము దరహాసస్సూర్తిశోభిల్లఁగా
నమ్మా! రమ్మనుతండ్రి లేడుకద కశట్టా! నాకికన్ శాంకరీ!

జగజ్జననీ! నే నొక్కనాడు మదీయాంతఃపురంబున హంసతూలికాతల్పంబుపై
శయించి నిదురింపుచుండ నీ ఐట్లు నిర్దైతుకజాయమానకటాక్షవీక్షణంబుల నాకు సా
క్షాత్కరించి యొక మోహనాకారుని చిత్రపటంబు నాకొసంగి యా పురుషరత్నంబే నాకు
పతికాఁగలండని చెప్పి తిరోహితవైతివి. పిమ్మట నామనం శాసుందరాంగునిపైఁ దగుల
మోహాతిరేకంబుచే,

చ. జనకునికన్నుఁగప్పి యనిశంబుఁదపించుచు పెన్విరాళి నా
మనము హరించినట్టి నవమన్తఘపేరను లేఖివాసి రా
నొనరించి నేరహస్యముగ శ్రీ నుత్సుకత వ్యరుఁగూడి నేన కా
రణముఁగఁ దండ్రిచావుపొనరంగ ఘటించితి నాహవంబునన్.

అట్టి పితృహంత్రినగు నన్ను నాప్రాణనాథుం డనుగ్రహించునా? నాకింక సర్వ శరణ్యంబవు నీవ. పతితపావనీ! నన్నరక్షింపుము. (అని ప్రణమిల్లుచున్నది.)

ఇంద్రు—(తనలో) ఓహో! ఈసాధ్వీమణియోగ్యత జగదేకనర్థనీయంబుగ నున్నది.

క. జనకుని మరణమునకుఁ గా

రణమై పితృహంత్రినై తి ర్మరణుఁడు కూర్చిన్

గనునో యను నూనించునో

యనిపరితాపముననాత్మ ర్హత్యకుఁ దొడరెన్.

ఏపతివ్రతాతిలకంబునకైనఁ బతిభక్తియుఁ బితృభక్తియు నెవ నిట్లుండెలదా?

శక్తి—ప్రభావతీ! నిష్కారణము నీ వేల యాత్మనిందచేసికొనియెదవు? నీ తండ్రీచావు

నకు నీ వెంతమాత్రమును కారణభూతులవు కావు. వినుము.

గీ. తన కరాంగుళిఁ బరులనేరత్రములు బొడువఁ

బూను దుర్జ్మతి తన కన్నెరపొడిచికొనుట

కిదియ దృష్టాంత మనఁ బరరహింసఁగోరి

యబల! నీతండ్రీ తనకుఁ దానంత మొందె.

మఱియు దుష్టచిత్తులు దుర్వ్యసనాసక్తులు సాధుహింసాపరతంత్రులు కూరిక
ర్నులు నగు దైత్యుల దుష్కులంబున గంజాయివనములో తులసిమొక్కమొలకనైనట్టి
కుమ్మరియాపములో భర్తకలశంబు లభించినపగిది దేవతాంశచే జన్మించిన నీవు నైవో
పహతుండగు నీతండ్రీమరణంబునకు దుఃఖింపఁ బనిలేదు. “అవశ్యమవశక్త్యం కృతం
కర్త శుభాశుభం” అనున్వాయం బెఱుంగకుంటివా? నీతండ్రీ చూర్తమమ్మర్తపరావధూ
తిగా స్వశస్త్రహతుండై యాత్మద్రోహం బొనరించుటంజేసియధః పతితుండు కాఁచియు
న్నను భగవంతుండును నీ మామగానునగు శ్రీకృష్ణునిమాయచే నావ్యాధినిండ నెవ్వఁగా
వున వానికిఁ బుణ్యలోక మే ప్రాప్తిండు. నీవువరించినపురుషుఁడు నీకిన్ని 'రామమడుం
గులు నీపై యనురాగపూరితుండై యున్నవాఁడు నిద్రోమురాలగు నీపై యాంతరియ
నలుంగఁడు. అతఁడు జయోత్సాహుండైవచ్చినిన్న త్యాగింబునఁ గైకొనెను. మీయింధ
యులదాంపత్యంబు దైవపేరితంబు. కావున నీవింక నమిల్లసికడత్తురాలై శ్రీకృష్ణునిమా
రుండగు ప్రద్యుమ్నునిచెట్టబట్టి యనవరతానురాగవిరోధంబుల నొలలాడుదు నిఖండా
యురారోగ్య పుత్రపాత్రాభివృద్ధి నొనంగుము. నిగర్భితుండగు బాలుం డనతిభువనంబున

అందుచేత మన దేశమునందు దీర్ఘయుష్షంతుడై సుగుణగణా
లన్నియును సమగ్రముగా నున్నట్లు. అదిగో శ్రీకృష్ణప్రద్యమ్ను లిటులనే
వివరించుచున్నాడు. (అని లింగాచార యగును.)
[అప్పుడు పరమహంసములు ప్రవేశించుచున్నారు.]

మొదటిది మొదటిరంగ నారదించుండై బలె!

1. మునుపటి కాలమున నామకమున వారి దృక్పథం
 2. మునుపటి కాలమున నామకమున వారి దృక్పథం
 3. మునుపటి కాలమున నామకమున వారి దృక్పథం
 4. మునుపటి కాలమున నామకమున వారి దృక్పథం

ప్రమాదభూమి
ప్రమాదభూమి నాది ప్రమాదభూమి
ప్రమాదభూమి నాది ప్రమాదభూమి
ప్రమాదభూమి నాది ప్రమాదభూమి
ప్రమాదభూమి నాది ప్రమాదభూమి

నీ పాపము గారునగు శ్రీకృష్ణభ
 వానిని ముప్పరంపును.
 రంగవల్లరి వెనుక నా
 పభవతిని

... నీ ప్రభువతికిని నా
... నామవర్ణ్యంబు నెనుటిశ్లెననయుఁ దత్సయో
... శుచిముఖి
... ప్రమృష్టుండు
... గుణలయోరూపంబుల వన్నెకె
... దినిభార్యయే. (ప్రకాశముఁగా)

శ్రీ సామంతుల గారి కుమార్తెగారు బంగళాలో ఉన్నప్పుడు నాదీప్తి బల్

నరసస్ఫూర్తినెసంగి నీదుగుణశీలస్నేహయోగాప్తిభా
 స్వర సత్కీర్తి మయాఖము ల్నిగుడరదిక్కుల్భాసిలన్ జేయుతన్.
 మఱియు, శా. నీగర్భస్థకుమార శేఖరుడు నిరర్నిద్ర ప్రభావుండు బా
 హుగర్వం డసమానరూపగుణ విద్యాశాలియుం సంతతిం
 బా గౌరీకృపచేత వజ్రపురమత్యంతంబు బృందారకో
 ద్యోగుండై యురుకీర్తినేలుచుఁ జిరాయుష్కంతుండై వర్ధిలున్.
 శుచి—దేవా! పితృమరణ సంజాతచింతకులస్వాంతియగు ప్రభావతి దేవరవారితో నొక
 సంగతి విన్నవించుకొనఁ గోరుచున్నయది.

శ్రీకృ—ఏమని?

శుచి—దేవా! వినుండు.

“గీ. జనని చిన్ననాడే ర చనిపోయె ననుఁ బ్రోచు
 కన్నతండ్రిలేఁ డురగతివినీవ
 నీదు గర్భగుప్తి ర నెగడింప నీపాద
 ములకుఁ జేరఁదీయ ర మ్రొక్కుచుంటి” అని.

శ్రీకృ—ప్రభావతీ! నీ శెంతవెట్టిదానవు!

చ. మృతుండగుతండ్రికై వగవరనేల? యతండు వరప్రభావుండై
 యతులితభోగభాగ్యముల ర నందియు మోక్షపదంబుఁజెందె నీ
 పతి యనురక్తిఁజూచు నిను ర భామిని రుక్మిణి యాదరించెడున్
 గుతుకముఁజెందుమమ్మ మదిఁగొందలమందకుమమ్మకోడలా.

మఱియు-గీ. రిక్కచెలక త్తియలతోడ ర రేవెలుంగుఁ
 గనియఁబోయెడు రోహిణీరకాంతరీతి
 నువిద నీ భర్తయైన ప్రద్యుమ్నుచెంత
 కరుగు శుచిముఖ రాగవల్లరుఁతోడ.

(అని ప్రద్యుమ్నునితో) కుమారా! ఈ ప్రభావతీరమణి గాంధర్వవిధి నిదివరకే
 పంచభూతములు సాక్షిగా నీకు ధర్మపత్నియైఁది. ఇప్పు డీయింద్రునిసమక్షంబున మరల
 భాణిగ్రహణ మాచరింపుము.

[అంత మంగళతూర్యనాదంబులెసంగప్రభావతీప్రద్యుమ్నులకుఁ
బాణిగ్రహణ మహోత్సవము జరుగును.]

ఇంద్రు—సర్వలోక శరణ్యుండవగు నో శ్రీకృష్ణా!

మ. మునువారాశిమునింగి మందరనగంబు న్వెన్నుపైఁదాల్చి భూ
మినిఁ గ్రోడంబుననెత్తి కంబమునఁ బేర్చిన్ బుట్టి మిన్నట్టి బ్రా
హ్మణ సంప్రీతినొనర్చి సీతఁగొని ర శేషాఖ్యన్ వ్రతోద్ధాపకుం
డన ధర్మ ప్రతిపాదకుండనఁగఁ గృరష్ణా! కావవే నేల్పులన్.

శా. నాపుణ్యంబున నిన్నుఁగావించితిని కృరష్ణా! సత్కృపన్నీవు నా
ప్రాప్తై నాదు పరాభవంబుఁ దొలఁగింపం జేయవే నాకృత
జ్ఞాపారీణతఁదెల్ప నీకిదె నమరస్కారంబుఁ గావించు నో
యాపద్భాదవ! ప్రీతిఁగైకొనిననున్ ర హర్షాంబుధిన్ దేల్పవే.

(అని ప్రణవిల్లుచున్నాఁడు.)

శ్రీకృ—నాకాధిపా!

శా. నీకాంక్షల్పలియించె నేటికి సురానీకంబు హర్షించె నీ
నాకంబేలుచు నోలలాడు మిక నారనాభోగభాగ్యంబులన్
మఱియు నీవే నామహోపకారివైతివి. ఏమన,
నాకుంగోడలుఁగాఁ బ్రభావతినిఁ గరన్యారత్నమున్ నాధ్యనిన్
రాకాచంద్రముఖిన్ ఘటించు టుపకారరంబయ్యె నిప్పట్టునన్.

ఇంద్రు—శ్రీకృష్ణా! ఈదాంపత్యంబు సమకూర్ప శుచిముఖియే యుఖ్యకారికుంఠలు.

శ్రీకృ—అవును. ఆసంగతియు నేనెఱుంగుదును. (అనిశుచిముఖితో) ఓశుచిముఖీ!

చ. పలుమరువేషభాషలఁ బ్రభావతికి న్సఖివై మెలంగి వే
ల్పుల పనిఁదీర్పఁ దద్వరునిశూం దొనఁగూడఁగఁ జేయలేదె కా
శలమున వ్రజనాభుఁడనిఁ ర జావ.గఁ గారణ మీవయైతి మి
క్కిలి నినుమెచ్చితిన్ శుచిముఖీ! వరమొక్కటిఁగోరు మిచ్చెదన్.

శుచి—(సహర్షయై) దేవా! మహానుభావా!

గ్న. దాసురాలను నే నంతరదాన బ్రహ్మ
గుద్రులంతటివార తెలుంగరాని
నీ పదాంభోజయుగ్మంబు ర నేనుగంటి
చాలదే నఫలమయ్యె నాశజన్మ నేడు.

మహాత్మా! భక్తవత్సలా! నిర్దోషుకబాయమానకటాక్షంబుచే నాకొకవరంబుఁ
బ్రసాదించననుగ్రహించితివి. కావున నే నేమన దేమన;—

భ రత వా ర్య ము.

మ. గవిరయోమణి భర్తృపాలన కళాశఖంబుండు నీభక్తుఁడు
ర్వివిశేషశీర్షతిరాజ్య మేలనలయున్ ర శ్రీనత్సవాయాస్వయా
ర్ణవరాకాశశి క్తిర్తిచంద్రికలు బరర్వకో దిక్కులన్ సంతతో
త్సవృక్షై వేంకటసింహగోత్రపతి యా ర చంద్రార్కతార ప్రభన్.

మణియు, మంగళ మహాశ్రీవృత్తము.

సీలిగను సర్వధరశ్రేణిపతులు రాజ్యములనెమ్మిబరిపాలన మొనర్పన్
ఖ్యాతిఁగ ఘనాఘనుఁడరఖండ సమవృష్టికలురగంగనొనరింప సతతంబున్
త్కౌతలము సస్యఫలసంపదగనన్ రుజలు ర యోమములు లేకనలరారన్
జేతమలరన్ సకలజీవులు నుఖించి నినుఁజేరవలె మంగళమహాశ్రీ.

శ్రీ— } తథాస్తు, తథాస్తు, (అని యందఱు నిష్క్రమించుచున్నారు.)
ఇంద్ర— }

గద్య.

ఇది శ్రీమద్వేంకటరమణకరుణాకటాక్షవీక్షణాసారసమాసాదిత రసబంధుర
కవిత్వవైఖరీప్రవీణావస్తంబసూత్ర శాండిల్యసగోత్రప్రవిత్ర హా
త్మకులకలశార్ణవరాకాక్షైరవమిత్ర వేంకటరత్ననుపుత్ర
వేంకమాంబాగర్భ శుక్తిముక్తాఫల వివిధవిద్యజ్ఞనవిధే
య వేంకటకృష్ణ నామధేయప్రణీతంబైన ప్రభా
వతీప్రద్యుమ్నంబను నాటకరాజంబున సర్వం
బును స స్తమాంకము సంపూర్ణము.

మ. అమలక్షత్రీయవంశజాత! గుణ రత్నా లంకృతా! ధీయుతా!
 సమదద్వేషవిభంజనా! ప్రియముతో ర సాలంకృతంబైన దా
 నముగా మీకు నొసంగియుంటిఁ గృతికరన్యారత్నము స్సద్వరో.
 త్తమ! సింహాద్రి జగత్పతీ! కొని ననున్ రథన్యాయునింజేయుమా.
 ఉ. వేంకటసింహగోత్ర పతి! ర విద్యలభోజ! జగత్పతీంద్ర!య
 భంకషకీర్తి! మీఘనసరభాస్థలి సత్కవికోటిలోఁ గవి
 త్వాంకుఁడనన్ బ్రశ స్తిఁగనిరయర్థి లి నేమిముఁజేరి కొల్చుటే
 యుంకువగా నొసంగెద నరహోస్పద! నాకృతి కస్య నేలుమా.

కృతిప్రదానము.

